

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ**

**ΚΟΙΝΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ:
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ, ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ**

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤΑΜΟΣ ΜΝ12001

Διπλωματική Εργασία
που υποβλήθηκε στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των
απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος Ειδίκευσης στη Ναυτιλία

Πειραιάς, Ιούλιος 2016

Δήλωση Αυθεντικότητας

Το άτομο το οποίο εκπονεί τη Διπλωματική αυτή εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στη βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός, μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός), της φύσης του υλικού, που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος, που χρησιμοποιεί σε σχέση με όλο το κείμενο υπό copyright και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου.

Ο συγγραφέας

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Η παρούσα διπλωματική εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Ναυτιλία.

Τα μέλη της επιτροπής ήταν:

- Καθηγητής Αναστάσιος Τσελεπίδης (επιβλέπων)
- Επίκουρος Καθηγητής Γεώργιος Σαμιώτης
- Καθηγητής Βασίλειος - Στυλιανός Τσελέντης

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω και να εκφράσω την αμέριστη εκτίμησή μου στον επιβλέποντα Καθηγητή μου, κ. Αναστάσιο Τσελεπίδη που με τη στήριξη αλλά και την ανταπόκρισή του κατέστη εφικτό να περατωθεί η παρούσα διπλωματική εργασία με επιτυχία. Παράλληλα θα ήθελα να ευχαριστήσω τους επιβλέποντες καθηγητές μου, κ. Βασίλειο - Στυλιανό Τσελέντη και κ. Γεώργιο Σαμιώτη για τον χρόνο που αφιέρωσαν και φυσικά όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για το σύνολο των γνώσεων που μου προσέφεραν. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου για τη στήριξη και συμπαράσταση της.

Περίληψη

Το παρόν πόνημα επιχειρεί να εξερευνήσει τις άπαρχες, την εξέλιξη αλλά και τις προοπτικές της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής. Μέσα από μια ενδελεχή ιστορική αναδρομή συνθηκών, οδηγιών και αποφάσεων - σταθμών γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η Κοινή Αλιευτική Πολιτική έχει συμβαδίσει σε μεγάλο βαθμό με την Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι άξιο αναφοράς μολαταύτα πως ενώ η Κοινή Αγροτική Πολιτική εξακολουθεί να προκαλεί διαφωνίες μέχρι και σήμερα, η Κοινή Αλιευτική Πολιτική παρουσιάζει έναν αξιοσημείωτο βαθμό ενσωμάτωσης μέσα στα Κράτη Μέλη. Ταυτόχρονα, πρέπει να σημειωθεί πως παρ' όλες τις προκλήσεις που έχει χρειαστεί να αντιμετωπίσει στη διάρκεια της ύπαρξής της, η Κοινή Αλιευτική Πολιτική έχει ανταποκριθεί επάξια των προσδοκιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εν κατακλείδι η τελευταία μεταρρύθμιση της πολιτικής υπό εξέταση προσφέρει νέες προοπτικές οι οποίες και θα εξεταστούν στην παρούσα εργασία.

Abstract

This thesis attempts to explore the origins, development and prospects of the Common Fisheries Policy. It can be easily comprehended that the Common Fisheries Policy is highly correlated with the Common Agricultural Policy via a thorough review of historical conditions, directives and significant decisions. However, it should be stated that the Common Agricultural Policy still continues to provoke controversy to this day, whereas the Common Fisheries Policy presents a remarkable degree of integration within the Member States. At the same time, despite all the challenges that the Common Fisheries Policy had to face in the course of its existence, it has corresponded to European Union's expectations. In conclusion, the recent reform of the Common Fisheries Policy offers new perspectives which will be examined in this work.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	1
Κεφάλαιο 1: Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική: Ιστορικό εξέλιξης και ανάπτυξη	5
1.1. Ιστορική εξέλιξη.	8
1.1.1. Απαρχές.	8
1.1.2. Αρχικές εξελίξεις.	8
1.2. Κανονισμοί ΚΑΛΠ και διαχρονικές μεταρρυθμίσεις.....	8
1.2.1. Συνοπτική παρουσίαση του κανονισμού του 1983.....	8
1.2.2. Συνοπτική παρουσίαση του κανονισμού του 1992.....	9
1.2.3. Παρουσίαση της μεταρρύθμισης του 2002.....	9
1.2.4. Η παρουσίαση της μεταρρύθμισης της ΚΑΛΠ του 2009.....	11
Κεφάλαιο 2: Νομικό και οικονομικό πλαίσιο της αλιευτικής πολιτικής της ΕΕ. 13	
2.1. Ο κανόνας των 200 μιλίων σε συνάρτηση με την αλιευτική πολιτική της ΕΕ.	15
2.2. Η ελεύθερη πρόσβαση στις αλιευτικές ζώνες.....	17
2.3. Συμμετοχή τρίτων κρατών στην αλιεία.	18
2.4. Βασικές αρχές της ΚΑΛΠ.	19
2.5. Η αλιεία βαθέων υδάτων.....	22
Κεφάλαιο 3: Κοινή οργάνωση των αλιευτικών αγορών της ΕΕ.	23
3.1. Κοινή οργάνωση των αγορών.....	23
3.2. Μεταρρύθμιση της κοινής οργάνωσης των αγορών.....	25
3.3. Η κοινή οργάνωση αγοράς των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.	27
3.4. Ενιαία επιβολή κανόνων αλιείας.	28
3.5. Κοινή οργάνωση των αλιευτικών αγορών της ΕΕ και κανονισμοί.....	30
Κεφάλαιο 4: Διατήρηση και διαχείριση των αλιευτικών πόρων της ΕΕ	33
4.1. Διαχείριση της αλιείας:.....	33
4.2. Απορρίψεις και υποχρέωση εκφόρτωσης.	35
4.3. Κανόνες για την πρόσβαση στα ύδατα.	39
4.4. Ελέγχοι αλιευτικής προσπάθειας.	39
4.5. ΤΑC και ποσοτώσεις.	40
4.6. Πολυετή σχέδια για τη διαχείριση της αλιείας.	41
4.7 Συλλογή δεδομένων και επιστημονικών γνωμοδοτήσεων για τη διαχείριση της αλιείας.	41
Κεφάλαιο 5: Πολιτική Διαρθρώσεων και Στατιστικά Δεδομένα	43
5.1. Περί πολιτικής διαρθρώσεων.....	43
5.2. Διαρθρωτικές επεμβάσεις στον τομέα της αλιείας (1994-99).	45
5.3. Ρυθμίσεις στην αλιεία κατά την περίοδο 2000-2005.....	46
5.4. Οργάνωση του τομέα.	48
5.5. Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).	50

5.6. Βασικά στατιστικά στοιχεία για την αλιεία.....	51
5.7. Οικονομικά οφέλη από την κοινοτική αλιεία.....	55
Κεφάλαιο 6:Αλιεία και Περιβάλλον.....	57
6.1. Το πρόβλημα της αφθονίας και στενότητας φυσικών πόρων.....	57
6.2. Κοινή Αλιευτική Πολιτική και περιβαλλοντική προστασία.....	58
6.3. Περιβαλλοντική πολιτική της Ε.Ε.....	61
6.4. Η Ε.Ε. και η βιοποικιλότητα.....	62
Επίλογος-Συμπεράσματα.....	65
Βιβλιογραφία.....	69

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Οικονομική απόδοση του ευρωπαϊκού στόλου αλιείας.....	51
Πίνακας 2: Διαχείριση φορτίου των μελών του ICCAT.....	52
Πίνακας 3: Οι αλιευτικοί στόλοι των κρατών μελών της ΕΕ (ΕΕ-28) το 2014.....	53
Πίνακας 4: Διάθεση πόρων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας ανά κράτος μέλος κατά την περίοδο 2014-2020 (σε χιλιάδες ευρώ, τρέχουσες τιμές).....	54
Πίνακας 5: Ενδεικτική σύγκριση Ελλάδος με ΕΕ-27 όσον αφορά στο οικοσύστημα της αλιείας για το έτος 2009 (αξίες σε εκατ. ευρώ).....	55

Εισαγωγή

Η αλιεία είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την ανθρώπινη ύπαρξη από τους προϊστορικούς ακόμα χρόνους. Η ανάπτυξη των πρώτων ιστορικών πολιτισμών (όπως οι Αιγύπτιοι, οι Έλληνες αλλά και οι Φοίνικες) σε παράλιες περιοχές αναδεικνύει τη στενή σχέση του ανθρώπου με τη θάλασσα, με τη ναυτιλία και κατ' επέκταση με την αλιεία. Η σχέση αυτή στην αρχή εμφανίστηκε με απλοϊκά, με τη συλλογή ζωικών οργανισμών και φυτών από τις παράλιες περιοχές και στη συνέχεια με την ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών και συνάμα σύγχρονων αλιευτικών μεθόδων.

Η ανθρωπότητα στο σύνολό της έχει αντιληφθεί την ολοένα αυξανόμενη εξάρτηση από τους φυσικούς πόρους της γης και γνωρίζει ότι μελλοντικά μπορεί να δημιουργηθούν θέματα εξάντλησής τους. Η αλιεία και η υδατοκαλλιέργεια αποτελούν συγκεκριμένα δύο από τις σημαντικότερες και συχνές χρήσεις του θαλάσσιου ορίζοντα.

Τα ψάρια στη θάλασσα είναι ένας φυσικός ανανεώσιμος και μετακινούμενος πόρος, του οποίου η αναπαραγωγή και οι μετακινήσεις δεν μπορούν να υποκινηθούν από ανθρώπινη παρέμβαση¹. Οι αλιευτικοί πόροι είναι ένα αναπόσπαστο τμήμα της κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότητας, οι οποίοι προκειμένου να διατηρηθούν πρέπει να υφίστανται ένα λογικό βαθμό αλίευσης. Ταυτόχρονα έχει ανάγκη από ένα υγιές θαλάσσιο περιβάλλον, στο οποίο θα αναπτύσσονται οι δραστηριότητες της αλιείας αλλά και της υδατοκαλλιέργειας. Παράλληλα, θα πρέπει να ρυθμίζονται μέσω διεθνούς συνεργασίας έτσι ώστε να καθίσταται εφικτή η συνεχής ανανέωση των αποθεμάτων και η προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

¹ Βλ. Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας-Βρυξέλλες, 6 Οκτώβρη 1997, σελ. 30 και επόμενες.

Άρθρο 32 Συνθ. ΕΟΚ (πρώην άρθρο 38):

«1. Η κοινή αγορά περιλαμβάνει τη γεωργία και το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων. Ως γεωργικά προϊόντα νοούνται τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποίησης που έχουν άμεση σχέση με αυτά.

2. Εκτός αντιθέτων διατάξεων των άρθρων 33 μέχρι και 38, οι κανόνες που προβλέπονται για την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς εφαρμόζονται στα γεωργικά προϊόντα.

3. Τα προϊόντα, τα οποία υπάγονται στις διατάξεις των άρθρων 33 μέχρι και 38, απαριθμούνται στον πίνακα I της παρούσας Συνθήκης.

4. Η λειτουργία και η ανάπτυξη της κοινής αγοράς για τα γεωργικά προϊόντα πρέπει να συνοδεύεται από τη θέσπιση κοινής γεωργικής πολιτικής».

Άρθρο 33 Συνθ. ΕΟΚ (πρώην άρθρο 39)

«1. Στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής είναι:

α) Να αυξάνει την παραγωγικότητα της γεωργίας με την ανάπτυξη.....

2. Κατά την εκπόνηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και των ειδικών μεθόδων που συνεπάγεται η εφαρμογή της, λαμβάνεται υπόψη..... »

Τα ψάρια κινούνται ελεύθερα σύμφωνα με τα φυσικά τους ένστικτα στις θάλασσες και τους ωκεανούς και αποτελούν ένα φυσικό και, μετακινούμενο και ανανεώσιμο πόρο. Μέχρι τη στιγμή της αλίευσής τους, η κυριότητα των ψαριών δεν ανήκει σε κανέναν. Μάλιστα, η αλίευση ενός ψαριού προκαλεί ενδεχομένως την έλλειψή του από τους υπόλοιπους αλιείς και συνεπειοκρατικά ο ένας εξαρτάται από τον άλλο στα πλαίσια της αλίευσης.

Προκειμένου να υπάρξει μια βιώσιμη αλιεία δεν πρέπει μόνο να προσδιορίζεται η ποσότητα που θα αλιευθεί αλλά επίσης το είδος, τα μεγέθη και κατά κύριο λόγο οι τεχνικές αλίευσης. Συγκεκριμένα, οι μεγαλύτεροι και άξιοι αναφοράς κίνδυνοι της αλιείας είναι η υπερεκμετάλλευση του θαλάσσιου ορίζοντα αλλά και η ρύπανσή του.

Με την σημαντική ανάπτυξη του δυτικού πολιτισμού και την χαρτογράφηση των θαλασσών, η αλιεία αρχίζει να προσελκύει το ευρύ κοινό, εξαιτίας των σημαντικών αποθεμάτων ψαριών που ανακαλύφθηκαν. Παραδείγματος χάριν, ήταν τόσο μεγάλα σε αξία τα αλιεύματα - με κυριότερης αξίας τα αποθέματα του μπακαλιάρου του Ατλαντικού - που συχνά τα διάφορα αλιευτικά πλοία έπεφταν θύματα των πειρατών. Με την ολοένα αυξανόμενη προσφορά και ζήτηση δημιουργήθηκε εκείνη την χρονική περίοδο για πρώτη φορά η ανάγκη της συστηματικής μελέτης της αλιείας. Περί τα τέλη του 1850 συγκεκριμένα, η κυβέρνηση της Νορβηγίας επιθυμούσε διακαώς να μάθει γιατί η παραγωγή από την αλίευση του μπακαλιάρου μεταβάλλεται από χρόνο σε χρόνο και προσέλαβε επιστήμονες προκειμένου να εξηγήσουν το περίεργο αυτό φαινόμενο. Με αυτό τον τρόπο λοιπόν η επιστήμη της αλιείας ξεκίνησε την αναγνώρισή της ως επιστημονικός κλάδος (Smith, 1994).

Στο σχετικά σύντομο διάστημα των τελευταίων 50 ετών, ο τομέας της αλιείας έχει εξαπλωθεί ταχύτερα από οποιαδήποτε άλλη φορά στη μακρόχρονη ιστορία εξέλιξής του. Από τη μια πλευρά, οι παραγωγές έχουν εύλογα πολλαπλασιαστεί λόγω των αναγκών του αυξημένου πληθυσμού σε τροφή και από την άλλη η ραγδαία ανάπτυξη και εξέλιξη της τεχνολογίας έχει απλοποιήσει σε σημαντικό βαθμό τα πράγματα όσον αφορά στην αλίευση, την επεξεργασία, τη διανομή και την μεταπώληση των προϊόντων (Jennings et al, 2001). Μέσα σ' αυτό το διάστημα η αλιεία και η αλιευτική διαχείριση έχει περάσει από πολλά στάδια (Caddy and Cochrane, 2001).

Η κοινή πολιτική αλιείας υπήρξε αρχικά παράρτημα της κοινής γεωργικής πολιτικής όπως περιγραφόταν στη Συνθήκη, η οποία συνέδεε τα προϊόντα της αλιείας με εκείνα της γης και της ζωοτροφίας. Το 1983, η αλιευτική πολιτική έγινε μια ξεχωριστή κοινοτική πολιτική. Οι κανονισμοί 170-172/83 αποτέλεσαν τη βάση της κοινής αλιευτικής πολιτικής της Κοινότητας, οι οποίοι προέβλεπαν τις επιτρεπόμενες ποσότητες αλιείας καθώς και τους όρους και τις προϋποθέσεις αλιείας. Η κοινή αλιευτική πολιτική δεν έχει πλέον πολλά κοινά στοιχεία με τη γεωργική πολιτική, πέραν του ότι χρησιμοποιεί παρόμοια με αυτήν μέσα οργάνωσης των αγορών. Παρόλο που η αλιεία δεν είναι

ισάξια στο εθνικό ακαθάριστο προϊόν και δεν απασχολεί ισάξιο αριθμό ατόμων σε σύγκριση με τη γεωργία, η δημιουργία και η εφαρμογή μιας κοινής πολιτικής στο συγκεκριμένο τομέα απαιτήσει διεργασίες και προσπάθειες ανάλογες με της γεωργικής πολιτικής.

Βασικός σκοπός της ΕΕ είναι η προαγωγή της ευημερίας των πολιτών της. Συναρτώμενου αυτού του σκοπού ξεκίνησε μια κοινή αλιευτική πολιτική, η οποία έχει τέσσερις συνιστώσες: πολιτική διαμόρφωσης και ελέγχου εφαρμογής της νομοθεσίας, διαρθρωτική πολιτική, πολιτική εμπορίας και εξωτερική πολιτική αλιείας.

Στο παρόν πόνημα θα γίνει προσπάθεια να εξεταστεί μέσω της υπάρχουσας βιβλιογραφίας η αλιευτική πολιτική της ΕΕ από τις απαρχές του 1983 μέχρι και σήμερα. Συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο θα εξεταστεί το ιστορικό και η ανάπτυξη της κοινής αλιευτικής πολιτικής, μέσα από τις σημαντικές αποφάσεις-σταθμούς της ΕΕ. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα εξεταστεί το νομικό και οικονομικό πλαίσιο της αλιευτικής πολιτικής της ΕΕ μέσω του κανόνα των 200 μιλίων και τη συμμετοχή των τρίτων κρατών στην αλιεία. Στο τρίτο κεφάλαιο του παρόν πονήματος θα αναφερθεί η κοινή οργάνωση των αλιευτικών αγορών της ΕΕ, με πρότυπο τις γεωργικές αγορές αλλά και με τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει. Στο τέταρτο κεφάλαιο θα συζητηθεί η διατήρηση αλλά και η διαχείριση των αλιευτικών πόρων της ΕΕ. Ειδικότερα, θα αναφερθεί η διατήρηση σε συμμόρφωση με των κανόνων της ΚαλιΠ, αλλά και ο σημαντικός ρόλος των διμερών και πολυμερών συμφωνιών στην ΕΕ. Στο πέμπτο κεφάλαιο αυτής της εργασίας θα εξεταστεί η πολιτική διαρθρώσεων της αλιείας της ΕΕ και οι διαρθρωτικές επεμβάσεις που έχουν συμβεί στον τομέα της αλιείας. Στο τελευταίο κεφάλαιο αυτού του πονήματος θα παρουσιαστεί η επίδραση της αλιείας στην περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ. Εν κατακλείδι, θα δοθεί ένας απολογισμός και πιθανές προοπτικές της αλιευτικής πολιτικής της ΕΕ.

Κεφάλαιο 1: Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική: Ιστορικό εξέλιξης και ανάπτυξη

Η ΚΑΛΠ είναι ένα πλέγμα κανόνων που στοχεύει στη διαχείριση των ευρωπαϊκών αλιευτικών στόλων και την ταυτόχρονη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Ειδικότερα, έχει σχεδιαστεί προκειμένου να υπάρχει ορθή διαχείριση των κοινών πόρων και να παρέχει σε όλους τους ευρωπαϊκούς αλιευτικούς στόλους ανεμπόδιστη πρόσβαση στα ύδατα και τις αλιευτικές ζώνες της ΕΕ, εξασφαλίζοντας έτσι τον υγιή και θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ των αλιέων.

Τα αποθέματα του θαλάσσιου ορίζοντα μπορεί να ανανεώνονται με την αναπαραγωγή και την πληθυσμιακή μετακίνηση των ψαριών, μολατούτα δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να είναι ανεξάντλητα. Ορισμένα μάλιστα είδη ψαριών αποτελούσαν αντικείμενο υπεραλίευσης και αυτό το ζήτημα έχριζε προσεκτικής αντιμετώπισης και χάραξης ανάλογης πολιτικής. Για τον λόγο αυτό, οι χώρες της ΕΕ έλαβαν ένα σύνολο μέτρων με στόχο τη βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού αλιευτικού κλάδου και την προστασία του μεγέθους του ιχθυοπληθυσμού καθώς και της παραγωγικότητάς του.

Η ΚΑΛΠ καθιερώθηκε για πρώτη φορά τη δεκαετία του 70 και έκτοτε έχει υποστεί πολλές αξιόλογες μεταρρυθμίσεις, η τελευταία από τις οποίες τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2014. Η ιδέα για μια Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΛΠ) διατυπώθηκε για πρώτη φορά στη Συνθήκη της Ρώμης αλλά εκείνη την περίοδο έμεινε όμως μόνο ως ιδέα (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο-Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, 2015). Υπήρξε αρχικά συνδεδεμένη με την Κοινή Αγροτική Πολιτική, αργότερα εξελίχθηκε σταδιακά σε ανεξάρτητη πολιτική, όπως αναφέρθηκε εξάλλου και στην εισαγωγή του πονήματος. Ο πρωταρχικός στόχος της ΚΑΛΠ, σύμφωνα με την αναθεώρηση του 2002, είναι να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα του αλιευτικού τομέα και να εγγυηθεί τα εισοδήματα και τις θέσεις εργασίας των ψαράδων. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας μάλιστα εισήχθησαν διάφορες σημαντικές τροποποιήσεις στο πλαίσιο της αλιευτικής πολιτικής. Το 2013, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο κατέληξαν σε μια συμφωνία σχετικά με τη δημιουργία μιας νέας, ανανεωμένης ΚΑΛΠ με απώτερο στόχο τη μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων σχετικά με την αλιεία αλλά και την υδατοκαλλιέργεια.

Η χάραξη μιας πολιτικής διατήρησης των αλιευτικών πόρων κατέστη αναγκαία περί τα μέσα της δεκαετίας του '60, όταν ύστερα από αρκετά χρόνια υπεραλίευσης, η παραγωγή ξεκίνησε την καθίζηση και τα επίπεδα αυτοεπάρκειας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας άρχισαν να μειώνονται για ορισμένα σημαντικά είδη, όπως για τη ρέγκα και τον τόνο (Μούσης, 2011). Δεδομένου ότι η κατάσταση βρισκόταν σε παρόμοια επίπεδα σχεδόν στο σύνολο του υπόλοιπου κόσμου, η έννοια των

συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων έγινε ο χρυσός κανόνας των Συνδιασκέψεων των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας, οι οποίες κατέληξαν στο να επεκταθούν οι αλιευτικές ζώνες στα 200 μίλια (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας, 1998). Σύμφωνα με αυτό τον κανόνα, κάθε παράκτιο κράτος ορίζει βάσει επιστημονικών δεδομένων τα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα (Total Allowable Catch, TAC) του, τα οποία επιτρέπουν με τη σειρά τους στα ψάρια να αναπαράγονται σε επαρκείς ποσότητες. Έστερα, καθορίζει τις ποσότητες τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να αλιεύσουν οι δικοί του αλιείς και αυτές τις ποσότητες, οι οποίες μπορούν να παραχωρηθούν σε τρίτα κράτη είτε με ανταλλαγές είτε με πώληση των δικαιωμάτων αλίευσης. Ο βασικός στόχος των TAC είναι, καθώς έχει παρατηρηθεί, τη διατήρηση και τη βελτίωση των υπάρχουσών ζωνών αλιείας προς το συμφέρον τόσο των αλιέων αλλά και των καταναλωτών.

Προχωρώντας χρονικά, παρουσιάζεται το ψήφισμα της 3ης Νοεμβρίου 1976, το οποίο δημοσιεύτηκε και εφαρμόστηκε από τις 7 Μαΐου 1981, σύμφωνα με το οποίο το Συμβούλιο συμφώνησε ότι τα κράτη μέλη θα επέκτειναν συνολικά και εναρμονισμένα τις αλιευτικές τους ζώνες στα 200 μίλια από την 1η Ιανουαρίου 1977, στα ανοικτά των ακτών τους προς τον Βόρειο Ατλαντικό και τη Βόρεια θάλασσα, χωρίς το παραπάνω γεγονός να εξαναγκάζει μια παρόμοια ενέργεια για τις άλλες αλιευτικές ζώνες της δικαιοδοσίας τους, ιδίως όσον αφορούσε τη Μεσόγειο. Συνεπώς, από την 1η Ιανουαρίου 1977, η αποκλειστική οικονομική ζώνη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ένωσης περιελάμβανε πολλές και σχετικά πλούσιες αλιευτικές περιοχές, των οποίων ο έλεγχος της διατήρησης και διαχείρισης έπρεπε να εξασφαλιστεί μέσω της Κοινότητας. Πράγματι, αν η επέκταση των οικονομικών ζωνών με απόσταση 200 μιλίων από τις ακτές ή χρησιμοποιώντας διάμεσο όταν η απόσταση μεταξύ των ακτών δεν αφήνει την κάλυψη των 200 μιλίων αυξάνει τα δικαιώματα των παράκτιων κρατών στις συγκεκριμένες ζώνες, αυξάνει ταυτόχρονα όμως και τις υποχρεώσεις τους. Η βασικότερη υποχρέωση είναι η διατήρηση των βιολογικών πόρων, η οποία, λαμβάνοντας υπόψη την μεγάλη αλληλεξάρτηση των αλιευτικών πόρων, είναι σημαντική όχι μόνο για τους αλιείς και τους καταναλωτές του παράκτιου κράτους, αλλά και γι' αυτούς των γειτόνων του.

Το άρθρο 11 της ΣΛΕΕ ή μετέπειτα άρθρο 6 της ΣΕΕ² όριζε ότι οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας οφείλουν να ενταχθούν στο πλαίσιο καθορισμού και εφαρμογής των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, με απώτερο στόχο την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Η διατήρηση των αλιευτικών πόρων και η προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας είναι οι κοινοί στόχοι ανάμεσα στην πολιτική της αλιείας και στην πολιτική του περιβάλλοντος. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της

² **Άρθρο 6:** Οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων που αναφέρονται στο άρθρο 3, ιδίως προκειμένου να προωθηθεί η αιφόρος ανάπτυξη.

αλιείας και η βιώσιμη ανάπτυξη των πόρων έχουν ληφθεί σοβαρότατα υπόψη, κυρίως μέσω της συστηματικής συμβολής των επιστημόνων κατά την εκπόνηση από των προσχέδιων νομοθετικών μέτρων από την Επιτροπή που αφορούν κατά κόρον την εκμετάλλευση των πόρων. Η Επιτροπή προσπαθεί με τη σειρά της να εναρμονίσει την κοινή αλιευτική πολιτική με την πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος προκειμένου να επιτύχει μια βιώσιμη αλιεία και για τις επόμενες γενιές. Άξιο αναφοράς είναι όμως πως οι προτάσεις της Επιτροπής, ενώ στηρίζονται πάνω στις άνωθι επιστημονικές γνωμοδοτήσεις, αναθεωρούνται κυρίως από τους Υπουργούς τους υπεύθυνους για την αλιεία, οι οποίοι κατά τον ετήσιο καθορισμό των ΤΑC υποκύπτουν κατά κύριο λόγο στις ισχυρές ομάδες πίεσης των αλιέων με τις ανάλογες φυσικά συνέπειες.

Η αλιευτική έρευνα είναι σημαντική τόσο για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων όσο και για την διαδικασία εφαρμογής της κοινής αλιευτικής πολιτικής, κυρίως αναφορικά με τη διατήρηση και διαχείριση των πόρων. Η συλλογή και η διαχείριση στοιχειωδών αλιευτικών δεδομένων τα οποία είναι απολύτως αναγκαία για την άσκηση της κοινής αλιευτικής πολιτικής συντονίζεται σε ενιαίο ευρωπαϊκό πλαίσιο (ΕΕ, L60, 2008). Η Ένωση συμμετέχει ενεργά στη χρηματοδότηση των δαπανών των κρατών - μελών προκειμένου να υπάρξει συλλογή δεδομένων, καθώς και μελετών και πρωτοποριακών σχεδίων για την εφαρμογή της κοινής αλιευτικής πολιτικής και το Δίκαιο της Θάλασσας (βλέπε τον κανονισμό 508/2014, με τελευταία τροποποίηση από τον κανονισμό 2015/531). Επιπλέον, η ενιαία πολιτική της έρευνας στηρίζει, ανάμεσα σε άλλα στοιχεία και την προστασία των θαλασσιών οικοσυστημάτων καθώς και της βιοποικιλότητας, καθώς και τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων (κανονισμός 1291/2013).

Σε αυτό το σημείο οφείλει να υπογραμμιστεί η ανάγκη διασφάλισης της βιωσιμότητας των πόρων καθώς και της εφαρμογής ορθών αρχών διαχείρισης. Ταυτόχρονα, οφείλει να αναφερθεί η πρόταση της Επιτροπής τον Μάιο 2002, ενός νέου πολυετούς πλαισίου διατήρησης των πόρων και διαχείρισης της αλιείας. Τα κύρια στοιχεία προς εξέταση αυτού του πλαισίου είναι: η ενίσχυση των τεχνικών μέτρων μέσω ειδικών δράσεων για τη διαχείριση της αλιείας στη Μεσόγειο, η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών θεμάτων στη διαχείριση της αλιείας, μια νέα προσέγγιση για την πολιτική των αλιευτικών στόλων προκειμένου να υπάρξει περιορισμός της υπερβολικής ικανότητας αλιεύσης και τέλος ένα νέο κανονιστικό πλαίσιο για τον έλεγχο και την εφαρμογή καθώς και της επιβολής αποτελεσματικών κυρώσεων μαζί με μια καινούρια ολοκληρωμένη στρατηγική για την υδατοκαλλιέργεια.

1.1. Ιστορική εξέλιξη³.

Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική εντασσόταν μεν αρχικά στην Κοινή Γεωργική Πολιτική, αλλά σταδιακά ανέπτυξε ξεχωριστή ταυτότητα καθώς η Κοινότητα εξελισσόταν, από το 1970, με τη θέσπιση από τα κράτη μέλη των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών (ΑΟΖ) και την ένταξη νέων κρατών μελών με αλιευτικούς στόλους σημαντικού μεγέθους (Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, 2015). Οι εξελίξεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα ότι η Κοινότητα έπρεπε να αντιμετωπίσει ειδικά προβλήματα που συνδέονταν με την αλιεία, όπως η πρόσβαση σε κοινούς πόρους, η διατήρηση των αποθεμάτων, τα διαρθρωτικά μέτρα για τους αλιευτικούς στόλους και οι διεθνείς σχέσεις στον αλιευτικό τομέα.

1.1.1. Απαρχές.

Ενώ υπήρχε πρότερη επιτακτική ανάγκη, το Συμβούλιο ενέκρινε νομοθεσία για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης της αγοράς (ΚΟΑ) όσον αφορά τα προϊόντα της αλιείας και θέσπισε μια κοινοτική ενιαία διαρθρωτική πολιτική για την αλιεία μόλις το 1970.

1.1.2. Αρχικές εξελίξεις.

Ενώ διεξαγόntonταν οι διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Δανίας στην ΕΟΚ το έτος 1972, η αλιεία είχε ένα από τους πιο σημαντικούς ρόλους. Τότε, παρατηρήθηκε μια σταδιακή απομάκρυνση από την ιδρυτική αρχή της ελεύθερης πρόσβασης στη θάλασσα: τα εθνικά αποκλειστικά δικαιώματα παράκτιας αλιείας στα χωρικά ύδατα, που προσδιορίζονται ως αυτά που βρίσκονται εντός των 12 ναυτικών μιλίων από την ακτή, επεκτάθηκαν έτσι ώστε να συμπεριληφθούν και οι ΑΟΖ, έως 200 ναυτικά μίλια από την ακτή. Τα κράτη μέλη συμφώνησαν να εκχωρήσουν τη διαχείριση των αλιευτικών τους πόρων στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

1.2. Κανονισμοί ΚΑΛΠ και διαχρονικές μεταρρυθμίσεις.

1.2.1. Συνοπτική παρουσίαση του κανονισμού του 1983.

³ http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.3.1.html

Έπειτα από πολυετείς και κουραστικές διαπραγματεύσεις, το Συμβούλιο ενέκρινε το 1983 τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 170/83, ο οποίος θέσπιζε την ΚΑΛΠ της νέας γενιάς. Ο κανονισμός εγκαθίδρυσε τη δέσμευση σχετικά με τις ΑΟΖ, προέβλεψε την ύπαρξη της σχετικής σταθερότητας και εισήγαγε συντηρητικά μέτρα διαχείρισης στηριζόμενα στην έννοια των συνολικών επιτρεπομένων αλιευμάτων (ΤΑC) και στις ποσοστώσεις που προκύπτουν. Αργότερα, η ΚΑΛΠ χρειάστηκε να τροποποιηθεί όταν συνέβη η αποχώρηση της Γροιλανδίας από την Κοινότητα το 1985, η ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας το 1986 και η επανένωση της Γερμανίας το 1990. Τα παραπάνω τρία γεγονότα είχαν αναμφισβήτητο αντίκτυπο στο μέγεθος και τη δομή του κοινοτικού στόλου καθώς και στις αλιευτικές του δυνατότητές.

1.2.2. Συνοπτική παρουσίαση του κανονισμού του 1992.

Το 1992, ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3760/92, ο οποίος εμπειρείχε διατάξεις για τη ρύθμιση της αλιευτικής πολιτικής μέχρι το 2002, προσπάθησε να επιλύσει το πρόβλημα της σοβαρής ανισορροπίας μεταξύ της ικανότητας ενός στόλου και των αλιευτικών του δυνατοτήτων. Η προτεινόμενη λύση ήταν η μείωση του κοινοτικού στόλου συνδυάζοντας διαρθρωτικά μέτρα για την ελάττωση του κοινωνικού αντίκτυπου. Ο κανονισμός ταυτόχρονα εισήγαγε την έννοια της «αλιευτικής προσπάθειας» έτσι ώστε να αποκαταστήσει και να διατηρήσει την ισορροπία μεταξύ των διαθέσιμων πόρων και των αλιευτικών δραστηριοτήτων. Ο κανονισμός παράλληλα θεσμοθέτησε την πρόσβαση στους πόρους χρησιμοποιώντας ένα αποτελεσματικό σύστημα χορήγησης αδειών.

1.2.3. Παρουσίαση της μεταρρύθμισης του 2002.

Όσα μέτρα εισήχθησαν μέσω του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3760/92 δεν ήταν αρκετά αποτελεσματικά έτσι ώστε να σταματήσουν την υπεραλίευση και η εξάντληση των ιχθυοποθεμάτων πολλών ειδών συνεχίστηκε ολοένα αυξανόμενη. Η κρίσιμη αυτή κατάσταση δεν μπορούσε παρά να οδηγήσει σε μεταρρύθμιση, η οποία αποτελείται από τρεις κανονισμούς που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο το Δεκέμβριο του 2002 και ξεκίνησαν να ισχύουν την 1η Ιανουαρίου 2003:

- ο κανονισμός Πλαίσιο (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 ρυθμίζοντας τη διατήρηση και βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων (καθώς και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 3760/92 και (ΕΟΚ) αριθ. 101/76),

- ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2369/2002 επεξεργάστηκε τον καθορισμό των λεπτομερών κανόνων και ρυθμίσεων αναφορικά με την κοινοτική διαρθρωτική βοήθεια στον τομέα της αλιείας (πρόκειται για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2792/1999),
- ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2370/2002 για τη θέσπιση επείγοντος κοινοτικού μέτρου προκειμένου να ρυθμίζεται η διάλυση των αλιευτικών σκαφών.

Κύριος και σημαντικότερος στόχος της μεταρρύθμισης του 2002 ήταν να εξασφαλίσει την προσπάθεια ενός βιώσιμου μέλλοντος για τον κλάδο της αλιείας εγγυώντας με την ύπαρξή της σταθερά εισοδήματα και θέσεις εργασίας για τους αλιείς και εξασφαλίζοντας τον εφοδιασμό των καταναλωτών, διατηρώντας ταυτόχρονα την εύθραυστη ισορροπία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Επίσης, η μεταρρύθμιση εγκαθίδρυσε μια μακροπρόθεσμη διαχείριση του αλιευτικού τομέα, λαμβάνοντας υπόψη και την προετοιμασία μέτρων εκτάκτου ανάγκης, συμπεριλαμβάνοντας μακροπρόθεσμα πλάνα ανάκτησης των αποθεμάτων που βρίσκονταν εκτός των ασφαλών βιολογικών ορίων και μακροπρόθεσμα σχέδια διαχείρισης των υπόλοιπων αποθεμάτων.

Με στόχο την αποφυγή της επιδείνωσης της ανισορροπίας μεταξύ της πλεονάζουσας αλιευτικής ικανότητας του στόλου και των ισχυουσών αλιευτικών δυνατοτήτων, από το 2005 οι ενισχύσεις αυτές έχουν χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά προκειμένου να βελτιωθεί η ασφάλεια, οι συνθήκες εργασίας πάνω στο πλοίο και της η ποιότητα των προϊόντων, έτσι ώστε να υπάρξει ομαλή μετάβαση σε ειδικότερες αλιευτικές τεχνικές ή για τον εξοπλισμό των σκαφών με δορυφορικά συστήματα παρακολούθησης σκαφών (VMS).

Επίσης, κοινωνικοοικονομικά μέτρα τέθηκαν σε εφαρμογή προκειμένου να στηριχθεί ο κλάδος ενώ διαρκούσε η μεταβατική περίοδος. Για την εξασφάλιση περισσότερο αποτελεσματικών, διαφανών και θεμιτών ελέγχων, εγκαθιδρύθηκε με τη σειρά της η Κοινοτική Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας (Community Fisheries Control Agency, CFCA), η οποία βρίσκεται στο Βίγο (Ισπανία). Μέσω της μεταρρύθμισης του 2002 οι αλιείες απέκτησαν ισχυρότερες δυνατότητες συμμετοχής όσον αφορά τη λήψη των αποφάσεων που τους αφορούσαν λόγω της συγκρότησης Περιφερειακών Γνωμοδοτικών Συμβουλίων (ΠΓΣ), τα οποία αποτελούνταν από αλιείς, ειδικούς επιστήμονες, εκπροσώπους άλλων τομέων σχετικούς με την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, καθώς και από εκπροσώπους περιφερειακών αλλά και εθνικών αρχών και περιβαλλοντικών ομάδων και καταναλωτών.

1.2.4. Η παρουσίαση της μεταρρύθμισης της ΚΑΛΠ του 2009.

Η μεταρρύθμιση του 2002 δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί βραχυπρόθεσμα στις προσδοκίες, καθώς δεν κατάφερε να τερματίσει την υποβάθμιση ορισμένων αποθεμάτων. Παράλληλα, εξήγησε ορισμένα προβλήματα που ως τότε δεν είχαν καν αναφερθεί, όπως αυτό της απόρριψης ιχθύων.

Το 2009, η Επιτροπή εκκίνησε δημόσια διαβούλευση αναφορικά με τη μεταρρύθμιση της ΚΑΛΠ, έχοντας ως στόχο την ενσωμάτωση των νέων αρχών που έπρεπε να εμποτίσουν τον αλιευτικό τομέα της ΕΕ κατά τη διάρκεια του 21^{ου} αιώνα. Μετά από μακρά διαβούλευση στο Συμβούλιο και ρηξικέλευθα στο Κοινοβούλιο, επετεύχθη συμφωνία την 1η Μαΐου 2013 που αφορούσε το νέο καθεστώς για τον αλιευτικό τομέα με βάση τους παρακάτω τρεις πυλώνες:

- τη νέα ΚΑΛΠ (με βάση τον Κανονισμό αριθ. 1380/2013),
- την ενιαία οργάνωση των αγορών των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (με βάση τον Κανονισμό αριθ. 1379/2013),
- τέλος, το νέο Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) (με βάση τον Κανονισμό αριθ. 508/2014).

Η νέα ΚΑΛΠ έχει ως σκοπό να εξασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας οφείλουν να είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμες περιβαλλοντικά και οφείλουν να υπόκεινται σε ανάλογη διαχείριση με τους στόχους της επίτευξης κοινωνικοοικονομικών οφελών καθώς και οφελών στον τομέα της απασχόλησης. Τα πιο σημαντικά σημεία είναι τα εξής:

- *Η πολυετής διαχείριση στηριζόμενη στο οικοσύστημα* προκειμένου να ενισχυθεί ενεργά ο ρόλος που, στην προηγούμενη μεταρρύθμιση, είχε ανατεθεί στα μακροπρόθεσμα σχέδια, αλλά και για να εγκαθιδρυθεί μια περισσότερο στραμμένη προς το οικοσύστημα προσέγγιση, με την αντικατάσταση των σχεδίων του ενός είδους με σχέδια πολλαπλών ειδών και σχέδια αλιείας.
- *Η μέγιστη βιώσιμη απόδοση (ΜΒΑ)*: έχοντας στο νου τους διεθνείς συμβιβασμούς, σαν αυτό που επετεύχθη το 2002 στη σύνοδο κορυφής του Γιохάνεσμπουργκ αναφορικά με την αειφόρο ανάπτυξη, η νέα ΚΑΛΠ θα καθιερώσει την ΜΒΑ ως κύριο σκοπό για όλες τις αλιευτικές δραστηριότητες. Όπου είναι εφικτό έως το 2015, και το αργότερο έως το 2020, η θνησιμότητα λόγω αλιείας θα οριστεί σε FMSY (δηλαδή, το επίπεδο αλιευμάτων ενός ορισμένου αποθέματος που παράγει τη ΜΒΑ).
- *Απαγόρευση των απορρίψεων*: με την νέα μεταρρύθμιση σταματά μια από τις πλέον απαράδεκτες πρακτικές που ίσχυε στον αλιευτικό τομέα της ΕΕ. Οι απορρίψεις ιχθύων των συγκεκριμένων ειδών που υφίστανται ρυθμίσεις καταργούνται σταδιακά και, ταυτόχρονα,

τίθενται σε εφαρμογή επιπλέον μέτρα για την επιβολή της απαγόρευσης. Έως το 2019, το σύνολο του αλιευτικού τομέα της ΕΕ θα έχει συμμορφωθεί με τη νέα πολιτική στον τομέα των απορρίψεων.

- Αναφορικά με την ικανότητα του στόλου, η νέα ΚΑΛΠ επιβάλλει στα κράτη-μέλη να προσαρμόσουν τις αλιευτικές τους ικανότητες για να είναι ισόρροπες σε σύγκριση με τις αλιευτικές τους δυνατότητες. Τα κράτη μέλη οφείλουν να εκπονήσουν σχέδια όσον αφορά τη μείωση των ικανοτήτων όπου αναπτύσσεται μια πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα σε οποιοδήποτε τμήμα του στόλου.
- Η αλιεία μικρής κλίμακας θα έχει ουσιαστική σημασία στην νέα ΚΑΛΠ δεδομένου του αναντίρρητου ρόλου της στον αλιευτικό τομέα της ΕΕ. Το καθεστώς της πρόσβασης αποκλειστικά στα 12 ναυτικά μίλια για τους παραδοσιακούς στόλους θα ισχύσει έως το 2022, και θα εκφραστούν συστάσεις προς τα κράτη μέλη με στόχο να προβλεφθεί μεγαλύτερο μερίδιο ποσοτώσεων στον συγκεκριμένο τομέα, λαμβάνοντας ως δεδομένο τον περιορισμένο περιβαλλοντικό του αντίκτυπο και το υψηλό ποσοστό εντάσεως εργασίας.
- Οι κανόνες που ενυπάρχουν στις δραστηριότητες των αλιευτικών στόλων της ΕΕ στα χωρικά ύδατα τρίτων χωρών και στα διεθνή ύδατα πρέπει να ορισθούν στο αυστηρό πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ, εξασφαλίζοντας ότι συμβιβάζονται με τις βασικές αρχές της πολιτικής της ΕΕ. Επίσης, πρέπει να εκπονηθούν μέσω των συμφωνιών εταιρικής σχέσης αλλά και μέσω της συμμετοχής σε *Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας (ΠΟΔΑ)* ενιαίες ρυθμίσεις για την αλιεία στα συγκεκριμένα ύδατα.
- Η νέα μεταρρύθμιση δίνει έμφαση ταυτόχρονα σ' ένα νέο παράγοντα, ο οποίος είναι η *βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια*, με διττό σκοπό την αύξηση των αποδόσεων ενόψει του εφοδιασμού της ιχθυαγοράς της ΕΕ και την προώθηση της ανάπτυξης σε παράκτιες και αγροτικές περιοχές. Ο σκοπός αυτός θα πρέπει να επιτευχθεί μέσα από εθνικά σχέδια κατάργησης διοικητικών φραγμών και διατήρησης περιβαλλοντικών, κοινωνικοοικονομικών προτύπων για τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας.
- Οι νέες υποχρεώσεις απαιτούν από τα κράτη μέλη να βοηθήσουν το ρολό της επιστήμης στην μελλοντική ΚΑΛΠ, ενισχύοντας τη συλλογή δεδομένων και την ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με αποθέματα, στόλους και τις συνέπειες των αλιευτικών δραστηριοτήτων.
- Πρέπει επίσης να αναφερθεί πως η μεταρρύθμιση έχει ως στόχο την επίτευξη μιας περισσότερο αποκεντρωμένης διακυβέρνησης μεταθέτοντας τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων πιο κοντά στο αλιευτικό πεδίο. Ο νέος κανονισμός προβλέπει ότι οι νομοθέτες της ΕΕ οφείλουν να προσδιορίζουν το γενικό πλαίσιο ενώ τα κράτη-μέλη οφείλουν να αναπτύξουν το πλαίσιο των εκτελεστικών μέτρων, συνεργαζόμενα μεταξύ τους σε περιφερειακό επίπεδο.
- Η ήδη υπάρχουσα δέσμη τεχνικών μέτρων που περιλαμβάνεται στον κανονισμό αριθ. 850/98 της ΕΚ αποτελεί ένα πολύπλοκο και ανόμοιο σύστημα διατάξεων που θα αναθεωρηθεί, έτσι

ώστε η νέα ΚΑΛΠ να ενισχυθεί με ένα νέο και ουσιαστικό πλαίσιο για τη λήψη των μέτρων αυτών.

Η κοινή οργάνωση των αγορών των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας αποτέλεσε αναπόσπαστο μέρος της μεταρρυθμιστικής δέσμης. Στοχεύει στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αλιευτικής βιομηχανίας της ΕΕ και στην ενίσχυση της διαφάνειας στις αγορές μέσω του εκσυγχρονισμού και της απλοποίησης του ισχύοντος κανονισμού. Οι οργανώσεις παραγωγών θα έχουν κύριο ρόλο στο μέλλον των αγορών της ΕΕ, κυρίως αναφορικά με τη συλλογική διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο.

Ταυτόχρονα, άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι θα ισχύουν νέα πρότυπα εμπορίας σε σχέση με την επισήμανση, την ποιότητα και την ιχνηλασιμότητα, τα οποία θα παρέχουν περισσότερες πληροφορίες στους καταναλωτές σχετικά με το αν είναι βιώσιμες οι επιλογές τους ή όχι όταν αγοράζουν προϊόντα αλιείας. Το νέο Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας θα λειτουργήσει επίσης ως χρηματοδοτικό μέσο που θα συμβάλει στην εφαρμογή της ΚΑΛΠ και της κοινής οργάνωσης της αγοράς των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

Κεφάλαιο 2: Νομικό και οικονομικό πλαίσιο της αλιευτικής πολιτικής της ΕΕ.

Όπως αναφέρθηκε από την εισαγωγή ήδη, η νομική βάση για την ύπαρξη κοινής πολιτικής στον τομέα της αλιείας αποτέλεσαν τα άρθρα 32 και 33 της Συνθ. ΕΚ. Συγκεκριμένα, ως γεωργικά προϊόντα θεωρούνταν εκείνα που προέρχονταν από το έδαφος, από την κτηνοτροφία και την αλιεία καθώς και ότι η λειτουργία και ανάπτυξη της κοινής αγοράς για όλα αυτά τα προϊόντα πρέπει να συνοδεύεται από την εφαρμογή μίας ενιαίας γεωργικής πολιτικής. Εδώ έγκειται συνεπικρατικά η νομική βάση της κοινής πολιτικής στον τομέα της αλιείας.

Ενώ η πολιτική για την αλιεία συμπεριλαμβανόταν στους κόλπους της κοινής γεωργικής πολιτικής, αρχικά οι δύο πολιτικές αποτελούσαν ένα ενιαίο σύνολο καθώς η οργάνωση της αγοράς και η πολιτική διαρθρωτικών επεμβάσεων της αλιείας αποτελούσαν μέρος της κοινής γεωργικής πολιτικής. Μεταξύ όμως των προϊόντων που προέρχονταν από το έδαφος και τα κτηνοτροφικά αφενός και των προϊόντων της αλιείας αφετέρου

υπήρχε μία θεμελιώδης διαφορά. Ενώ τα προϊόντα των πρώτων δύο κατηγοριών δύναται να περιοριστούν μέσα σε σύνορα που χαράζουν οι άνθρωποι τα ψάρια δεν μπορούν παρά ν' αγνοούν αυτά τα σύνορα. Συνεπώς, ήταν απαραίτητη μία ειδική πολιτική που να χρησιμεύει ειδικότερα στα προϊόντα της αλιείας. Η ανάγκη αυτή αναγνωρίζεται και από το άρθρο 3 της Συνθ. ΕΚ το οποίο διατυπώνει την ανάγκη για μία κοινή πολιτική στον τομέα της γεωργίας και της αλιείας.

Άλλος αλλά εξίσου σημαντικός λόγος ύπαρξης της κοινής αλιευτικής πολιτικής είναι η παγκόσμια αύξηση της παραγωγής ιχθύων μεταξύ της περιόδου 1956 και 1965 κατά σχεδόν 50%. Η αύξηση των επενδύσεων σε αυτόν τον τομέα την παραπάνω περίοδο, η ανανέωση των αλιευτικών στόλων και η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας οδήγησαν στην αναπόφευκτη αύξηση των αλιευμάτων σε τέτοιο υψηλό επίπεδο που να απειλείται η ανανέωση των αποθεμάτων και να παρατηρείται ελαχιστοποίηση ακόμα και των πιο κοινών ειδών. Σε περίοδο αφθονίας μάλιστα χρειάζονταν βοήθεια προκειμένου να επιτευχθεί η αποθήκευση, οι επιδοτήσεις των εξαγωγών αλλά και οι περιορισμοί των εισαγωγών. Σε περίοδο έλλειψης αντίθετα έπρεπε να οργανώνεται και να ελέγχεται η αλιεία έτσι ώστε να αποφευχθεί η ερήμωση των θαλασσών που αφορούσαν την Κοινότητα. Όλα αυτά έπρεπε να γίνουν σε κοινοτικό επίπεδο προκειμένου να υπάρξει μία ενιαία αγορά στον τομέα αυτόν.

Η Ευρώπη διαθέτει συνολική ακτογραμμή έκτασης 70.000 χλμ και περιβάλλεται από δύο ωκεανούς και τέσσερις θάλασσες: Τον Ατλαντικό και τον Αρκτικό ωκεανό, τη Βαλτική, τη Βόρεια Θάλασσα, τη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα (Μούσης, 2011). Οι θαλάσσιες περιφέρειες της ΕΕ συνεισφέρουν 40% περίπου στο συνολικό ΑΕΠ και αντιπροσωπεύουν αντίστοιχο ποσοστό του πληθυσμού της. Επομένως, η ευημερία της Ευρώπης συνδέεται αναντίρρητα με τη θάλασσα. Τα ναυπηγεία και η ναυτιλία, οι λιμένες και η αλιεία παραμένουν αναμφισβήτητης σημασίας θαλάσσιες δραστηριότητες, αλλά η υπεράκτια παραγωγή ενεργειακών πόρων (συμπεριλαμβανομένου του πετρελαίου, του φυσικού αερίου αλλά και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας), καθώς και ο παράκτιος και θαλάσσιος τουρισμός προσφέρουν ταυτόχρονα σημαντικό ύψους εισοδήματα. Το συγκεντρωτικό αποτέλεσμα από το σύνολο αυτής της δραστηριότητας οδηγεί σε διαμάχες όσον αφορά τη χρήση του θαλάσσιου χώρου. Συνεπώς, απαιτείται η βιώσιμη αξιοποίηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος προκειμένου να σταματήσει η συνεχής υποβάθμιση του. Η Κομισιόν αναγνώρισε την ανάγκη αυτή και έθεσε τα θεμέλια για μια συνολική διαβούλευση και ανάλυση όσον αφορά στη σχέση της Ευρώπης με τη θάλασσα. Η συγκεκριμένη διαβούλευση έτυχε μεγάλης ανταπόκρισης απέναντι στους ενδιαφερόμενους φορείς. Επίσης, από τη συγκεκριμένη διαβούλευση προέκυψε πληθώρα ιδεών για τον τρόπο με τον οποίο η Ευρώπη μπορεί να αντιμετωπίσει αυτή την πρόκληση.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η Επιτροπή πρότεινε μια *ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική (ΟΘΠ)* στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία θεμελιώνεται στο αξίωμα ότι όλα τα θέματα που έχουν σχέση με τους ωκεανούς και τις θάλασσες της Ευρώπης είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους

και ότι όλες οι πολιτικές που συνδέονται με τη θάλασσα πρέπει να αναπτύσσονται με συνεκτικό τρόπο. Οι στρατηγικοί στόχοι της ΟΘΠ, η οποία έγινε δεκτή από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αλλά και από το Συμβούλιο, περιλαμβάνουν συνοπτικά: την ολοκληρωμένη θαλάσσια διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα: την περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών για τις θαλάσσιες λεκάνες, προσαρμοσμένων στις ειδικές ανάγκες των διαφόρων θαλάσσιων λεκανών της Ευρώπης: την επιπλέον βελτίωση των συνεργειών και τον συντονισμό μεταξύ υφιστάμενων πολιτικών και μέσων: την εντονότερη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων σε συστήματα ολοκληρωμένης θαλάσσιας διακυβέρνησης: την προστασία και τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων και τον καθορισμό των ορίων της βιωσιμότητας της ανθρώπινης δραστηριότητας: και την προστασία του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας σύμφωνα με την οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική που αποτελεί τον περιβαλλοντικό πυλώνα της ΟΘΠ.

2.1. Ο κανόνας των 200 μιλίων σε συνάρτηση με την αλιευτική πολιτική της ΕΕ.

Το πιο επιδραστικό γεγονός στην αλιεία όσον αφορά τα κοινοτικά ύδατα παγκοσμίως ήταν η υιοθέτηση του κανόνα των 200 μιλίων, το οποίο η Κοινότητα το ρύθμισε με την Απόφαση 98/393, ΕΕ L 179, 23-06-1998, η οποία υπήρξε σταθμός και παρακαταθήκη για το μέλλον (Τσάλτας Γ., 1984: 115επ.).

Μια πρωταρχική έννοια που πρέπει να διασαφηνιστεί προκειμένου να γίνει κατανοητός ο κανόνας των 200 μιλίων είναι η έννοια της ΑΟΖ. Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Θάλασσας, ΑΟΖ είναι η πέραν και παρακείμενη της αιγιαλίτιδας ζώνης θαλάσσια περιοχή, το πλάτος της οποίας μπορεί να φθάσει τα 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης σύμφωνα με τις οποίες προσμετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης (άρθρο 56 σε συνδυασμό με το άρθρο 57 Σύμβασης ΔΘ). Εντός της ΑΟΖ το παράκτιο κράτος ασκεί συγκεκριμένες αρμοδιότητες κυρίως για οικονομικούς σκοπούς (Ασωνίτη Γ., 1985: 98 επ.).

Ειδικότερα, εντός της ΑΟΖ το παράκτιο κράτος μπορεί να ασκεί τις παρακάτω εξεχούσης σημασίας αρμοδιότητες (Μούσης, 2011: 529):

- Έχει κυριαρχικά δικαιώματα για την εξερεύνηση και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων είτε έμψυχων είτε άψυχων, των υδάτων αλλά και του βυθού της θάλασσας, καθώς διαθέτει και κυριαρχικά δικαιώματα για την εξερεύνηση και οικονομική εκμετάλλευση των θαλασσιών ρευμάτων και των ανέμων που κινούνται πάνω από το θαλάσσιο ορίζοντα,

- Διαθέτει τη δικαιοδοσία αναφορικά με την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος, τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα αλλά και την εγκατάσταση και χρήση τεχνητών νήσων, εγκαταστάσεων και άλλων κατασκευών και
- Διαθέτει επίσης άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις που προβλέπονται από τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας των Ηνωμένων Εθνών.

Η Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας δεν κατόρθωσε παρόλο τον πρωτοποριακό της χαρακτήρα να ρυθμίσει το προβληματικό ζήτημα της ύπαρξης αποκλειστικών αλιευτικών Ζωνών (Ρούκουνας Εμμανουήλ, 1982: 221-229). Παρέμεινε έτσι άλυτο ένα ζήτημα σημαντικής παγκόσμιας πρακτικής σημασίας, δεδομένου ότι ορισμένα κράτη όπως η Παπούα Νέα – Γουινέα και η Ιρλανδία έχουν θεσπίσει αλιευτικές ζώνες 200 μιλίων χωρίς όμως να διεκδικούν τα ευρύτερα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο στην ΑΟΖ. Με την καθιέρωση της ΑΟΖ από τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας αλλά και την αναγνώρισή της από τα διεθνή δικαστήρια ως θεσμό του διεθνούς δικαίου τίθεται ζήτημα ως προς το νομικό καθεστώς των προαναφερθέντων ζωνών.

Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως με το που καθιερώθηκε η έννοια της ΑΟΖ, οι αποκλειστικές αλιευτικές ζώνες δεν παραμερίστηκαν από το διεθνές δίκαιο της θάλασσας και τα διεθνή δικαστήρια τις αναγνώρισαν ως έγκριτο θεσμό του διεθνούς δικαίου (Δίπλα Χαριτίνη-Χρήστος Ροζάκης, 2004: 152 επ.).

Η ύπαρξη δύο παράλληλων καθεστώτων στο διεθνές δίκαιο της θάλασσας – συγκεκριμένα εκείνου της αποκλειστικής αλιευτικής ζώνης και εκείνου της ΑΟΖ, επιβάλλει το να παρατεθεί η μεταξύ των σύγκριση. Συγκεκριμένα:

- Στο πλαίσιο της αλιευτικής ζώνης, τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους έχουν οριστεί και αφορούν αποκλειστικά στην αλιεία. *Η αλιευτική ζώνη αποτελεί τμήμα της ανοικτής θάλασσας και είναι ελεύθερη όσον αφορά στις άλλες χρήσεις της ανοικτής θάλασσας. Αντίθετα, πρέπει να αναφερθεί πως η ΑΟΖ έχει ευρύτερο περιεχόμενο και αποτελεί ζώνη ιδιόμορφου χαρακτήρα.*
- Στην έννοια της «κλασσικής» αλιευτικής ζώνης, το παράκτιο κράτος δεν έχει συμβατικές δεσμεύσεις για την αναγνώριση δικαιωμάτων αλιείας σε τρίτα κράτη, καθώς και για τη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων. Θα πρέπει όμως να γίνει δεκτό ότι στις ζώνες αλιείας 200 μιλίων, το παράκτιο κράτος οφείλει να σεβαστεί τα δικαιώματα των τρίτων χωρών που αναγνωρίζει η Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας εντός της ΑΟΖ σε σχέση με την αλιεία.

- *Η οριοθέτηση της «κλασσικής» αλιευτικής ζώνης των 12 ν.μ. όπως τουλάχιστον προκύπτει από τη συνήθη πρακτική των κρατών συμπίπτει με την ύπαρξη της αιγιαλίτιδας ζώνης. Επομένως, θα εφαρμοστεί η αρχή της ίσης απόστασης σε όλες τις περιπτώσεις εκτός εάν ειδικές περιστάσεις ή ιστορικοί τίτλοι επιτάσσουν μία διαφορετική λύση.*

Αντίθετα, ως προς τη μέθοδο οριοθέτησης της αλιευτικής ζώνης των 200 ν.μ. θα πρέπει να γίνει αποδεκτό ότι θα ισχύσουν οι κανόνες του διεθνούς εθιμικού δικαίου που αφορούν στην οριοθέτηση βάσει των αρχών της ευθυδικίας/επιείκειας λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις ώστε να υπάρξει ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Θα πρέπει ταυτόχρονα να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι στις περισσότερες συμφωνίες οριοθέτησης αποκλειστικών αλιευτικών ζωνών ως μέθοδος οριοθέτησης υιοθετείται η αρχή της ίσης απόστασης.

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης της κοινής αλιευτικής πολιτικής, η Επιτροπή θέσπισε αλιευτικές ζώνες στη Μεσόγειο, τις επονομαζόμενες «ζώνες προστασίας της αλιείας» (fisheries protection zones) (COM (2002) 535 τελικό). Σύμφωνα με το Κοινοτικό Σχέδιο Δράσης για τη Διαχείριση και τη Διατήρηση των Αλιευτικών Αποθεμάτων στη Μεσόγειο, για την ορθολογική διαχείριση του αλιευτικού πλούτου της Μεσογείου απαιτείται ανάμεσα στα άλλα προαπαιτούμενα, ενιαία αντιμετώπιση στο ζήτημα των εθνικών ζωνών δικαιοδοσίας τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και σε περιφερειακό επίπεδο συνεργασίας με τα υπόλοιπα μεσογειακά κράτη (EE L 236, 27-10-1970).

2.2. Η ελεύθερη πρόσβαση στις αλιευτικές ζώνες.

Η εφαρμογή του κανόνα των 200 ν.μ. μιλίων έκανε πιο επιτακτική από ποτέ την ανάγκη για μία κοινή πολιτική διατήρησης των νέων κοινοτικών πόρων. Συνεπώς, η πλέον βασική παράμετρος σε αυτή την πολιτική όπως περιγράφηκε στην προηγούμενη παράγραφο ήταν η ελεύθερη πρόσβαση στις αλιευτικές ζώνες. Η εν λόγω αρχή είχε ενταχθεί στον κανονισμό που θέσπιζε την κοινή διαρθρωτική πολιτική στον τομέα της αλιείας (EE L 236, 27-10-1970) και που είχε υιοθετηθεί το 1970 έτος κατά το οποίο είχαν ξεκινήσει οι διαπραγματεύσεις με τέσσερις υπό ένταξη χώρες (Η.Β., Ιρλανδία, Δανία και Νορβηγία), οι οποίες έπαιζαν τότε και εξακολουθούν να παίζουν σημαντικό ρόλο στον τομέα της αλιείας μέχρι και σήμερα. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι κατά το προαναφερόμενο έτος τα συνολικά αλιεύματα των υπό ένταξη χωρών ήταν διπλάσια από εκείνα των έξι αρχικά κρατών.

Η αρχή της ελεύθερης πρόσβασης στις αλιευτικές ζώνες αποτελούσε μέρος του κοινοτικού κεκτημένου το οποίο όφειλαν και οι υπό ένταξη χώρες να δεχτούν προκαταρκτικά. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, οι υπό τότε ένταξη χώρες επιδίωξαν να καταργήσουν την αρχή της ίσης

πρόσβασης αλλά αυτό επετεύχθη μόνο μερικώς. Πέτυχαν δηλαδή να μεταθέσουν μελλοντικά την πλήρη εφαρμογή της. Σύμφωνα με τα άρθρα 100 με 103 της Πράξης Προσχώρησης μάλιστα, τροποποιούσαν πρόσκαιρα τον κοινοτικό κανονισμό του 1970 επιτρέποντας στα κράτη μέλη να κρατούν μέχρι τις 31-12-1982 στους αλιείς των την άσκηση της αλιείας στα ύδατα τα ευρισκόμενα 6 ν.μ. από τις ακτές τους και μάλιστα 12 ν.μ. σε ορισμένες περιοχές των προσχωρούντων κρατών και της Γαλλίας, υπό τον όρο του σεβασμού μέσα σε αυτά τα ύδατα των «ιστορικών δικαιωμάτων» των αλιέων άλλων κρατών μελών.

Παρά την πρόσκαιρη κατάργηση της, η αρχή της ίσης πρόσβασης στις οικονομικές ζώνες ήταν ένας από τους κύριους λόγους του αρνητικού αποτελέσματος του δημοψηφίσματος στη Νορβηγία το 1973 όπως και το 1995 και επομένως της άρνησης της χώρας να συμμετάσχει στην Ε.Κ..

2.3. Συμμετοχή τρίτων κρατών στην αλιεία.

Τα δικαιώματα κυριαρχίας του παράκτιου κράτους στην ΑΟΖ παρουσιάζουν την ιδιομορφία ότι περιορίζονται υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις (Ασωνίτη Γ., 1985: 104-106). Ειδικότερα, εάν το παράκτιο κράτος δεν εκμεταλλεύεται τους έμψυχους φυσικούς πόρους στα πλαίσια της ΑΟΖ, τότε τα τρίτα κράτη αποκτούν το δικαίωμα να τους εκμεταλλευθούν εκείνα με τη σειρά τους. Οι υποχρεώσεις, δικαιώματα και σχέσεις που τυχόν δημιουργούνται ρυθμίζονται λεπτομερειακά από το άρθρο 62 της Σύμβασης ΔΘ. Σύμφωνα με το προαναφερθέν άρθρο, στην περίπτωση που το παράκτιο κράτος δεν έχει την ικανότητα να εκμεταλλεύεται την επιτρεπτή ποσότητα αλιευμάτων της ΑΟΖ, οφείλει να επιτρέψει σε τρίτα κράτη την πρόσβαση στο σχετικό πλεόνασμα μετά από συμφωνία ή άλλη επίλυση.

Συγκεκριμένα, τα περικλειστα κράτη όπως επίσης και τα γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη δικαιούνται να συμμετέχουν σε δίκαιη βάση στην εκμετάλλευση τμήματος του πλεονάσματος των ζώντων πόρων της ΑΟΖ παράκτιων κρατών της ίδιας περιοχής ή συγκεκριμένης υποπεριοχής (Άρθρα 69 και 70 Συνθήκης ΔΘ) Στο άρθρο 58 παρ.3 της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας καθιερώνεται η υποχρέωση των τρίτων κρατών να λαμβάνουν σημαντικά υπόψη τους ενώ ασκούν τα δικαιώματά τους και εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους στην ΑΟΖ, τα όποια δικαιώματα και τα καθήκοντα του παράκτιου κράτους που πιθανώς απορρέουν και ταυτόχρονα να υπακούν στους νόμους και τους κανονισμούς που υιοθετούνται από το τελευταίο σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης και των άλλων κανόνων του διεθνούς δικαίου, στο βαθμό που δεν είναι αντίθετοι με τις ειδικές σχετικές ρυθμίσεις της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας.

Με τη σειρά της, η οριοθέτηση της ΑΟΖ σύμφωνα με το άρθρο 74 της Σύμβασης ΔΘ γίνεται μέσω (Χαριτίνη Δίπλα – Χρήστος Ροζάκης, 2004: ο.π.: σελ. 36 και επόμενες):

- Σύναψη συμφωνίας,
- Παραπομπή στο διεθνές δίκαιο,
- Δίκαιη λύση.

2.4. Βασικές αρχές της ΚΑΛΠ.

Όσον αφορά στην Επιτροπή, η κατανομή των αλιευμάτων όφειλε να διεξάγεται σύμφωνα με τον χρυσό κανόνα της κοινής αγοράς, δηλαδή την απαγόρευση κάθε διάκρισης, γεγονός που συνεπαγόταν στον τομέα της αλιείας την ισότητα πρόσβασης όλων των αλιέων των κρατών μελών στα ύδατα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Μούσης, 2011). Στο πλαίσιο των γνώσεών μας βρίσκεται ότι οι αλιευτικοί πόροι είναι ιδιαίτερα άνισα κατανομημένοι μέσα στα ύδατα των κρατών-μελών, ότι οι αλιείς θεωρούν δίκαιο το να διατηρείται αποκλειστικά γι' αυτούς η αλιευτική ζώνη υπό τη δικαιοδοσία του κράτους των και θεωρούν επίσης δίκαιο το να μπορούν να ψαρεύουν στους τόπους όπου ψάρευαν ανέκαθεν, έστω και αν αυτοί οι τόποι δεν είναι πλέον ελεύθερη θάλασσα αλλά οικονομική ζώνη ενός άλλου κράτους. Λαμβάνοντας υπόψη όλες αυτές τις περιπλοκές, γίνονται εύκολα αντιληπτές οι δυσκολίες της επεξεργασίας μιας κοινοτικής πολιτικής διατήρησης και διαχείρισης των αλιευτικών πόρων.

Στην Πράξη προσχώρησης είχε επίσης συμφωνηθεί ότι το αργότερο έξι χρόνια μετά την ένταξη, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα καθόριζε τους όρους της αλιείας ξεκάθαρα έτσι ώστε να εξασφαλίζει την προστασία των βυθών και τη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας. Αλλά οι όροι της αλιείας είχαν ήδη διαταραχτεί, τον Σεπτέμβριο του 1976, με την υιοθέτηση του σημαντικού κανόνα των 200 μιλίων από τη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών. Τον Οκτώβριο του 1976, η Επιτροπή είχε ήδη προτείνει τη θέσπιση ενός ευρωπαϊκού καθεστώτος ώστε να διατηρήσουν και να διαχειριστούν τους αλιευτικούς πόρους. Αυτό το καθεστώς μπορούσε με τη σειρά του να συνοψιστεί σε τρεις βασικές ιδέες: εκλεκτικά μέτρα προστασίας, ποσοτώσεις αλίευσης και άδειες αλιείας. *Εκλεκτικά μέτρα προστασίας* είναι εκείνα που απαγορεύουν ή δεσμεύουν την αλιεία σε κάποιες εποχές και με ορισμένα σκάφη ή μηχανήματα αλιείας, που ορίζουν προδιαγραφές ως προς την πλέξη των δικτύων, ως προς το μέγεθος ή το ελάχιστο βάρος καθ' αλιεύόμενο είδος, κλπ. *Ποσοτώσεις αλίευσης* είναι η κατανομή των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων (ΤΑC) μεταξύ των κρατών-μελών. Οι *άδειες αλιείας* εντέλει σηματοδοτούν την εθνική υπο-κατανομή των ποσοτώσεων με καταγραφή και παροχή άδειας σε κάθε αλιευτικό σκάφος ή και σε κάθε επιχειρηματία ψαρά.

Μια πιθανή θεώρηση θα μπορούσε να είναι ότι οι ποσοτώσεις είναι μέτρα με αποτέλεσμα ανάλογο εκείνου των ποσοτικών περιορισμών, που απαγορεύονται από τα άρθρα 28 και επόμενα της Συνθήκης ΕΚ (όπως για παράδειγμα το πρώην άρθρο 30 και επ. Συνθήκης ΕΟΚ). Αυτό το επιχειρήμα παρουσιάστηκε ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου το οποίο, όμως, το απέρριψε, καθώς οι ποσοτώσεις αλίευσης αφορούν κυρίως το στάδιο της παραγωγής, ενώ τα άρθρα 28 και επόμενα αφορούν το στάδιο της διανομής. Το Δικαστήριο το απέρριψε επίσης γιατί αν και οι ποσοτώσεις αυτές περιορίζουν βραχυπρόθεσμα τον όγκο της παραγωγής, στοχεύουν επίσης στο να προλάβουν την εξάντληση των πόρων που θα διακινδύνευε τον μακροχρόνιο εφοδιασμό των καταναλωτών. Η απόφαση του Δικαστηρίου του 1976 ήταν κεφαλαιώδους σημασίας, γιατί προηγήθηκε της ευρωπαϊκής νομοθετικής ρύθμισης και προσδιόριζε τις αρμοδιότητες της Κοινότητας στον τομέα της αλιείας. Το Δικαστήριο διαπίστωνε, πράγματι, ότι η Κοινότητα διαθέτει εκ των έσω την αρμοδιότητα να παίρνει μέτρα που στόχευαν στη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας και η Κοινότητα έχει αρμοδιότητα στο εξωτερικό πεδίο να συννομολογεί διεθνείς υποχρεώσεις στα θέματα της διατήρησης των πόρων.

Σε διαφορετική απόφασή του το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο επίρρωσε ότι η Κοινότητα, στους τομείς που υπάγονται στις αρμοδιότητές της, έχει την ίδια ρυθμιστική ικανότητα με αυτήν που αναγνωρίζει το διεθνές δίκαιο στο κράτος του οποίου το πλοίο φέρει τη σημαία ή είναι νηολογημένο. Όσον αφορά στα πλοία που φέρουν σημαία κράτους μέλους ή έχουν νηολογηθεί σε κράτος-μέλος, λαμβάνει μέτρα με σκοπό τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων στην ανοικτή θάλασσα.

Για την Επιτροπή, η κατανομή των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων έπρεπε να διεξάγεται μέσω απαγόρευσης κάθε διάκρισης, το οποίο συνεπαγόταν την ισότητα πρόσβασης όλων των αλιέων των κρατών-μελών στο θαλάσσιο ορίζοντα της κοινότητας. Επειδή η Κοινότητα σκόπευε και εξακολουθεί σκοπεύει στη διευκόλυνση της ανάπτυξης και διαχείρισης της κοινής αλιευτικής πολιτικής, η Επιτροπή έχει καθιερώσει ένα συνεχή διάλογο με επαγγελματικές και μη οργανώσεις εντός της συμβουλευτικής επιτροπής αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (Απόφαση 1999/478, ΕΕ L 187, 20-7-1999).

Σε παγκόσμιο επίπεδο, επικρατεί γενική συμφωνία αναφορικά με το συνολικό στόχο μίας αλιευτικής πολιτικής, όπως ορίζεται στον κώδικα συμπεριφοράς της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας (Food and Agriculture Organization, FAO): μία υπεύθυνη αλιευτική πολιτική που να έχει τη δυνατότητα να διασφαλίζει πραγματική διατήρηση, διαχείριση και ανάπτυξη των υδρόβιων πόρων με σεβασμό για τα οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης.

Η Συνθ. ΕΚ θέτει για την ΚΑΛΠ τους ίδιους γενικούς στόχους όπως στην Κοινή Γεωργική Πολιτική (άρθρο 33). Επεξηγηματικά μπορούν να αναφερθούν τα παρακάτω:

- Αύξηση της παραγωγικότητας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου, με την εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της παραγωγής, καθώς και της άριστης χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής ιδίως του εργατικού δυναμικού,
- Εξασφάλιση δίκαιου βιοτικού επιπέδου στον αλιευτικό πληθυσμό, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων,
- Σταθεροποίηση των αγορών και εξασφάλιση εφοδιασμού,
- Διασφάλιση λογικών τιμών κατά την προσφορά των αγαθών στους καταναλωτές,
- Τήρηση των αρχών αποκλεισμού των διακρίσεων (άρθρο 34),
- στο άρθρο 6 της Συνθ. ΕΚ ορίζεται ότι οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στο πλαίσιο των κοινοτικών πολιτικών με αιώτερο σκοπό την αειφόρο ανάπτυξη,
- στο άρθρο 174 απαιτείται μεταξύ των άλλων να στηρίζεται η κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική της πρόληψης,
- να λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις προστασίας των καταναλωτών (άρθρο 153) και τους στόχους οικονομικής και κοινωνικής συνοχής (άρθρο 159),
- τέλος η ΚΑΛΠ οφείλει να λαμβάνει επίσης να συνεκτιμά τους στόχους που τάσσει η Συνθ. ΕΚ στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη (άρθρα 177 και 178).

Τα παραπάνω επιρρώνονται και από τη διατύπωση του άρθρου 2 του κανονισμού 3760/9236. Όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα η ΚΑΛΠ αποσκοπεί (COM /2001/0135 τελικό οπ.π.: σελ.3-4):

- στη διασφάλιση της διατήρησης όλου και ευπαθέστερων ιχθυοποθεμάτων ενώ παράλληλα προωθεί τη συνέχιση των αλιευτικών δραστηριοτήτων,
- στον εκσυγχρονισμό των μέσων παραγωγής ενώ παράλληλα θέτει όρια στην αλιευτική προσπάθεια,
- στη διατήρηση του ύψους απασχόλησης ενώ παράλληλα μειώνεται η δυναμικότητα του στόλου,
- στη διασφάλιση της ορθής υλοποίησης των μέτρων διατήρησης ενώ τα κράτη μέλη (Κ-Μ) παράλληλα εξακολουθούν να φέρουν την ευθύνη στο πεδίο παρακολούθησης και των επιβαλλόμενων κυρώσεων,
- στη διασφάλιση ενός αξιοπρεπούς εισοδήματος για τους αλιείς μολονότι φθίνει η προσφορά των αλιευτικών προϊόντων από την ίδια την ΕΚ και η αγορά εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις εισαγωγές,

- στην απόκτηση αλιευτικών δικαιωμάτων στα ύδατα τρίτων χωρών χωρίς να απειλείται η αειφόρος ανάπτυξη των αλιευτικών πεδίων.

2.5. Η αλιεία βαθέων υδάτων.

Στις αρχές της δεκαετίας του 90, η μείωση των αλιευτικών πόρων εξωθεί τους αλιείς στην εξερεύνηση νέων ιχθυαποθεμάτων και κατά κύριο λόγο ειδών που βρίσκονται στα βαθιά ύδατα (Μούσης, 2011). Σε επίπεδο εμπορίου, αλιεύματα όπως το καθρεπτόψαρο, το μαύρο σπαθόψαρο, γρεναδιέροι των βράχων, μουρούνες κ.λπ. βρήκαν πολλούς αγοραστές, με αποτέλεσμα να καθίστανται πλέον πολύ ευάλωτα στην υπερεκμετάλλευση και υπεραλίευση. Σημειώνεται επίσης ότι η εκμετάλλευση των ιχθυαποθεμάτων αυτών ξεκίνησε χωρίς να υπάρχουν εμπεριστατωμένα επιστημονικά δεδομένα καθώς οι αλιείς τα αλιεύματα αυτά παραδοσιακά τα απέρριπταν στη θάλασσα.

Προκειμένου η Ε.Ε. να προστατεύσει αυτόν το νέο αλιευτικό πόρο καθώς η συγκεκριμένη αλιευτική προσπάθεια δεν υπόκειται σε έλεγχο και κανένα μέτρο διαχείρισης δεν είχε προβλεφθεί περί αυτού, εφαρμόζει μέτρα διατήρησης και διαχείρισης, τα πρώτα που εφαρμόστηκαν σε συγκεκριμένα αποθέματα αλιευμάτων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο συμφώνησαν το Δεκέμβριο του 2000 σε λήψη μέτρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σύμφωνα με τις απόψεις του Διεθνές Συμβουλίου για την Εξερεύνηση της Θάλασσας (ΔΣΕΘ) και της Επιστημονικής, Τεχνική και Οικονομική Επιτροπή Αλιείας (ΕΤΟΕΑ) τα καλύτερα μέτρα διατήρησης που είναι προσαρμοσμένα στα συγκεκριμένα είδη είναι αρχικά ο περιορισμός των αλιεύσεων και η μείωση της αλιευτικής προσπάθειας.

Οι δύο προτάσεις κανονισμών COM (2001) 764 τελικό και COM (2002) 108 τελικό της Επιτροπής που ενέκυσαν κατά τη διάρκεια του Συμβουλίου του 2002 αφορούσαν συνοπτικά τα εξής:

1. Περιορισμός των αλιευμάτων: ο καθορισμός συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων (TAC) και ποσοτώσεων αφορά τα ιχθυαποθέματα 8 ειδών τόσο στα κοινοτικά όσο και στα διεθνή ύδατα (και αυτό στα πλαίσια εν αναμονή συμφωνίας για παρεμφερή μέτρα στους κόλπους της ΕΑΒΑ).

2. Όροι πρόσβασης στους ιχθυότοπους: με την πρόταση αυτή καθοριζόταν με τρόπο προσωρινό και εν αναμονή καλύτερων επιστημονικών γνωμοδοτήσεων οι υποχρεώσεις που πρέπει να τηρεί ένα αλιευτικό σκάφος. Συγκεκριμένα:

- Πρώτος όρος πρόσβασης στους ιχθυοτόπους των ειδών βαθέων υδάτων είναι η απόκτηση άδειας αλιείας σε βαθειά ύδατα,
- Από τη στιγμή που ο κυβερνήτης αλιευτικού σκάφους γίνει κάτοχος της άδειας πρέπει να καταγράφει στο ημερολόγιο του πλοίου όλες τις πληροφορίες που αφορούν τα χαρακτηριστικά των αλιευτικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται και
- Το σύστημα δορυφορικής παρακολούθησης (ΣΠΣ) πρέπει να τοποθετείται στα σκάφη και να τίθεται σε λειτουργία.

Τέλος η πρόταση καθόριζε και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών, δηλαδή:

- Κάθε κράτος μέλος υποδεικνύει λιμένες για την εκφόρτωση των ειδών ιχθύων βαθέων υδάτων και καθορίζει τις σχετικές διαδικασίες επιθεώρησης και εποπτείας. Ο κατάλογος με τα λιμάνια αυτά θα κοινοποιείται στην Επιτροπή εντός 15 ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία τίθεται σε ισχύ ο κανονισμός.
- Κάθε κράτος μέλος θα αναπτύξει ένα πρόγραμμα δειγματοληψίας, το οποίο θα επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων αντιπροσωπευτικών της αλιείας και θα διορίζει ανεξάρτητους επιστημονικούς παρατηρητές στα αλιευτικά σκάφη που κατέχουν τη σχετική άδεια. Οι παρατηρητές αυτοί καταγράφουν σε ένα ημερολόγιο πλοίου τα χαρακτηριστικά του χρησιμοποιούμενου εξοπλισμού αλίευσης, διενεργούν τις προβλεπόμενες από το πρόγραμμα δειγματοληψίας εργασίες και στη συνέχεια παρουσιάζουν μία αναφορά στις εθνικές αρχές και
- Κάθε εξάμηνο, τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή τις πληροφορίες που σχετίζονται με τα αλιεύματα και με την αλιευτική προσπάθεια που καταβλήθηκε. Ακολούθως η Επιτροπή προωθεί τα δεδομένα αυτά στις επιστημονικές αρχές.

Κεφάλαιο 3: Κοινή οργάνωση των αλιευτικών αγορών της ΕΕ.

3.1. Κοινή οργάνωση των αγορών.

Η κύρια επιδίωξη της κοινής οργάνωσης της αγοράς ήταν να δημιουργηθεί μια κοινή αγορά προϊόντων αλιείας στην Κοινότητα, έτσι ώστε στο πλαίσió της να έχει τη δυνατότητα προσαρμογής η παραγωγή προς τη ζήτηση προς όφελος των παραγωγών αλλά και των καταναλωτών.

Η Κοινή αγορά έχει τέσσερις συνιστώσες που πρέπει να ληφθούν εξίσου υπόψη προκειμένου να γίνει πλήρως αντιληπτό το εγχείρημα και οι προοπτικές της κοινής αγοράς:

- Περιλαμβάνει αρχικά κοινούς κανόνες εμπορίας για νωπά προϊόντα όσον αφορά την ποιότητα, τα μεγέθη, τη συσκευασία και τη σήμανση, τόσο των κοινοτικών όσο και των εισαγόμενων αλιευτικών προϊόντων. Απαραίτητη είναι επομένως η εφαρμογή κοινών προδιαγραφών εμπορίας, όπου η εφαρμογή των προδιαγραφών απαιτεί με τη σειρά της έναν έλεγχο της τυποποίησης των προϊόντων. Βασιζόμενα σ' αυτές τις προδιαγραφές, τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλουν τα προϊόντα αυτά σε έλεγχο, ο οποίος μπορεί να γίνεται σε όλα τα στάδια της εμπορίας καθώς και κατά τη διάρκεια τη μεταφορά τους. Τα κράτη-μέλη επίσης οφείλουν να παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για να κυρώνουν τις παραβάσεις στις προδιαγραφές εμπορίας.
- Περιλαμβάνει επίσης ως συνιστώσα τις οργανώσεις παραγωγών (ΟΠ), οι οποίες είναι εθελοντικές ενώσεις αλιέων που έχουν συσταθεί με σκοπό να βοηθήσουν στη σταθεροποίηση των αγορών. Ο ρόλος τους συγκεκριμένα είναι να προστατεύουν τους αλιείς από ξαφνικές μεταβολές της ζήτησης της αγοράς (ΕΕ L 20, 28-1-1976 και ΕΕ L373, 31-12-1987). Οι οργανώσεις αυτές δεν πρέπει να κατέχουν κυρίαρχη θέση μέσα στην κοινή αγορά και τα κράτη-μέλη αναγνωρίζουν τις ΟΠ μετά από αίτημα σε περίπτωση που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Επιπλέον, μπορούν να τους παρέχουν ενισχύσεις για τρία χρόνια μετά την αναγνώρισή τους, έτσι ώστε να διευκολύνουν τη λειτουργία τους καθώς και τις επενδύσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή κοινών κανόνων.
- Ακόμα, περιλαμβάνει ένα σύστημα στήριξης τιμών, το οποίο ορίζει τις κατώτατες τιμές, κάτω από τις οποίες δεν μπορούν να πουληθούν τα αλιευτικά προϊόντα. Δίνεται χρηματοδοτική στήριξη στις ΟΠ και στην περίπτωση που αναγκαστούν να αποσύρουν ψάρια και οστρακόδερμα από την αγορά, να τα αποθηκεύσουν για περαιτέρω χρήση ή να τα μεταποιήσουν (ΕΕ L 392, 31-12-1992 και ΕΕ-L129, 14-6-1995).
- Η τέταρτη συνιστώσα αποτελείται από τους κανόνες εμπορίου με μη κοινοτικές χώρες. Οι κανόνες αυτοί στοχεύουν κυρίως στην εξισορρόπηση των αναγκών της κοινοτικής αγοράς και των συμφερόντων των κοινοτικών αλιέων καθώς και στη διασφάλιση κανόνων θεμιτού ανταγωνισμού (ΕΕ L 389, 31-12-1992 και ΕΕ L-164,9-6-1998). Καθορίζει τα κριτήρια και τους όρους κατανομής των αλιευμάτων στα κοινοτικά ύδατα στα σκάφη τρίτων χωρών που έχουν το δικαίωμα να αλιεύουν εκεί. Επίσης, τα αλιευτικά σκάφη τρίτων χωρών μπορούν να φορτώνουν απευθείας και να διαθέτουν τα αλιεύματα τους στους λιμένες της Κοινότητας με την επιφύλαξη των ειδικών όρων που ισχύουν για θέματα υγειονομικού ελέγχου, δήλωσης και τιμών (ΕΕ L 121,12-5-1994).

Το 1997, η Επιτροπή υπέβαλε μια σημαντική έκθεση στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναφορικά με το μέλλον της αγοράς αλιευτικών προϊόντων στην Ε.Ε. Προκειμένου δε να βελτιστοποιηθεί η απόδοση της κοινοτικής αγοράς τέθηκαν οι παρακάτω στόχοι προς επίτευξη:

- αύξηση της συμμετοχής του παραγωγού στη διαχείριση της αγοράς,
- ενθάρρυνση της ανταγωνιστικότητας στην Ε.Ε κυρίως στα νωπά αλιευτικά προϊόντα,
- εξεύρεση νέων τρόπων αύξησης της ποιότητας των αλιευτικών προϊόντων,
- χρήση της κοινής οργάνωσης της αγοράς για την προώθηση βιώσιμης αλιείας και χρήσης αλιευτικών εργαλείων,
- προώθηση της ολοκλήρωσης και διαφάνειας της αγοράς μέσω της συνεργασίας των ενδιαφερόμενων φορέων και καλύτερη ενημέρωση για τις εκφορτώσεις και την ποιότητα,
- διατήρηση του ανταγωνισμού με το άνοιγμα των κοινοτικών αγορών έτσι ώστε να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των καταναλωτών που η ίδια η κοινότητα αδυνατεί να καλύψει. Σημαντικό ρόλο στην κοινή αγορά παίζουν και οι οργανώσεις των παραγωγών (ΟΠ). Η σύστασή τους γίνεται είτε από αλιείς είτε κατόχους υδατοκαλλιεργειών που συνεργάζονται προκειμένου να λάβουν μέτρα για την εξασφάλιση ευνοϊκότερων όρων εμπορίας για τα προϊόντα τους (Μούσης, 2011:537-539).

Παρά το γεγονός ότι η συμμετοχή τους είναι εθελοντική τα μέλη των ΟΠ υποχρεούνται να εφαρμόζουν κανόνες όσον αφορά την παραγωγή και την εμπορία των προϊόντων τους. Έτσι συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της κοινής οργάνωσης της αγοράς. Το κυριότερο όφελος των οργανώσεων είναι ότι επιτρέπουν στους παραγωγούς να προσαρμόσουν την παραγωγή προς τη ζήτηση της αγοράς στην κοινότητα.

Τέλος, προτού αναγνωριστούν οι ΟΠ από το Κ-Μ πρέπει να τηρούν ορισμένες προϋποθέσεις όπως για παράδειγμα (Παπαγιάννης: 487-489):

- να αντιπροσωπεύουν ένα ελάχιστο επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή που θα καλύψουν,
- να μην εφαρμόζουν οποιαδήποτε διάκριση από άποψη εθνικότητας ή γεωγραφικής εγκατάστασης των εν δυνάμει μελών,
- να πληρούν τις αναγκαίες νομικές απαιτήσεις του εκάστοτε κράτους-μέλους.

3.2. Μεταρρύθμιση της κοινής οργάνωσης των αγορών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Υπουργών Αλιείας εξέδωσε ένα βασικό κανονισμό για να ρυθμίσει την Κοινή Οργάνωση Αγοράς (ΚΟΑ) στον τομέα των αλιευτικών προϊόντων και των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας (COM (99) 55). Ο στόχος του κανονισμού αυτού ήταν να επιτευχθεί καλύτερη ισορροπία μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς, να ενισχυθεί επίσης η ανταγωνιστικότητα της μεταποιητικής βιομηχανίας αλλά και να βελτιωθούν οι πληροφορίες προς τους καταναλωτές για τα αλιευτικά προϊόντα που διατίθενται στην αγορά.

Ο κανονισμός αυτός ενισχύει διαφορετικές πτυχές της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) που επιδιώκουν την καθιέρωση διαρκούς ισορροπίας μεταξύ της αλιευτικής ικανότητας και των διαθέσιμων αλιευτικών πόρων (Τσούκαλης Λ., 1998: 358-361). Η αγορά μέσω αυτού του κανονισμού συνέβαλε περισσότερο στην υπεύθυνη διαχείριση των πόρων.

Η νέα κανονιστική ρύθμιση της αγοράς έχει τους κυρίαρχους αυτούς στόχους που πρέπει να αναφερθούν:

- να ενθαρρύνονται οι αλιείς ώστε να αλιεύουν μόνο ότι μπορεί να πωληθεί και να αποφεύγεται η σπατάλη των πόρων,
- να ενισχύονται οι οργανώσεις του τομέα, ιδίως οι οργανώσεις παραγωγών και να καθίστανται περισσότερο ανταγωνιστικές,
- να ενημερώνονται οι καταναλωτές για ότι αγοράζουν,
- να διασφαλίζεται η καλύτερη ισορροπία μεταξύ της προσφοράς και ζήτησης,
- να προστατεύεται η απασχόληση στον τομέα αλιείας, καθώς και στον τομέα της βιομηχανίας μεταποίησης.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί έγιναν ορισμένες σοβαρές προσαρμογές. Οι κυριότερες από αυτές τις καινοτομίες περιλαμβάνουν:

- την υποχρέωση των οργανώσεων παραγωγών να καταρτίζουν προγράμματα αλιείας για την προσαρμογή της προσφοράς στη ζήτηση,
- την υποστήριξη της ανάπτυξης διεπαγγελματικών οργανώσεων,
- την επικαιροποίηση των μηχανισμών παρέμβασης,
- την υποχρέωση των λιανοπωλητών να παρέχουν το σύνολο των πληροφοριών στους καταναλωτές,
- τη βελτίωση των όρων εφοδιασμού της βιομηχανίας μεταποίησης.

3.3. Η κοινή οργάνωση αγοράς των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.

Λόγω της ταχείας ανάπτυξης του τα πρόσφατα έτη, ο ευρωπαϊκός κλάδος υδατοκαλλιέργειας αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά την αγορά αλλά όσον αφορά και το περιβάλλον. Το Σεπτέμβριο του 2002, η Επιτροπή παρουσίασε στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανακοίνωση με τίτλο «Μία στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας» (COM (02) 511).

Ο βασικός στόχος της συγκεκριμένης στρατηγικής είναι η διατήρηση της ανταγωνιστικότητας, της παραγωγικότητας και της βιωσιμότητας του ευρωπαϊκού κλάδου της υδατοκαλλιέργειας. Η στρατηγική αποσκοπεί στην δημιουργία των συνθηκών που θα επιτρέψουν στους ευρωπαίους παραγωγούς να προσφέρουν ένα υγιές προϊόν στις ποσότητες που απαιτούνται από την αγορά, μη προκαλώντας ταυτόχρονα βλάβη στο περιβάλλον.

Η στρατηγική καθορίζει τρεις στόχους:

- 1) δημιουργία ασφαλούς απασχόλησης,
- 2) παροχή ασφαλών και καλής ποιότητας προϊόντων αλιείας και προαγωγή προτύπων υγείας και ευζωίας των ζώων,
- 3) διασφάλιση ενός υγιούς από περιβαλλοντικής απόψεως κλάδου.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, προτάθηκαν τα εξής μέτρα:

Δημιουργία ασφαλούς απασχόλησης: Η απασχόληση στον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας προσφέρει εναλλακτικές θέσεις απασχόλησης για τους αλιείς που εγκαταλείπουν τον κλάδο της αλιείας. Η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στον κλάδο αυτό θα επιτευχθεί κατά κύριο λόγο με την αύξηση της παραγωγής από 3,4% έως 4% ετησίως.

Αυξημένη παραγωγή: Πρέπει να επιτευχθεί με την διαφοροποίηση σε νέα είδη και με το να καταστεί η υδατοκαλλιέργεια περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η δημόσια ενίσχυση θα πρέπει να προσανατολιστεί σε μέτρα για τη στήριξη υφιστάμενων επιχειρήσεων, για την ενθάρρυνση της επαγγελματικής κατάρτισης, για δραστηριότητες παρακολούθησης, έρευνας και ανάπτυξης και για την προώθηση τεχνολογιών καθαρής υδατοκαλλιέργειας. Θα μπορούσε να παρέχεται ειδική συνδρομή για δραστηριότητες υδατοκαλλιέργειας οι οποίες είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για την προστασία του περιβάλλοντος. Η ισχύουσα νομοθεσία σχετικά με τα βιολογικά προϊόντα θα πρέπει να επεκταθεί προκειμένου να περιλάβει και την υδατοκαλλιέργεια.

Αντιμετώπιση του ανταγωνισμού για την εξεύρεση χώρου: σε ορισμένες περιοχές, η εν δυνάμει ανάπτυξη παρεμποδίζεται ήδη από τον ανταγωνισμό για την εξεύρεση χώρου μεταξύ των διαφόρων χρηστών των παράκτιων υδάτων: αλιεία περιορισμένης κλίμακας, υδατοκαλλιέργεια, τουρισμός. Η Επιτροπή πιστεύει ότι η υδατοκαλλιέργεια θα έπρεπε να ενσωματωθεί στις στρατηγικές που στηρίζονται στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών, η οποία είναι καλύτερα προσαρμοσμένη για την αντιμετώπιση των πολλαπλών χρήσεων των παράκτιων περιοχών.

Ενθάρρυνση της αγοράς: η ζήτηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας θα μπορούσε να αυξηθεί με την ανάπτυξη σημάτων ποιότητας και μέτρων για τη βελτίωση της εικόνας του κλάδου. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να παρέχουν στήριξη για μέτρα που αφορούν τη συλλογή και τη μεταφορά εμπορικών πληροφοριών, δεδομένου ότι οι καλύτερες γνώσεις θα βοηθήσουν τη βελτίωση της διάθεσης των προϊόντων στην αγορά. Οι ιχθυοκαλλιεργητές ενθαρρύνονται να συνάπτουν εταιρικές σχέσεις για τον συντονισμό της προσφοράς ως μέσου για την αντιμετώπιση της έλλειψης οικονομίας κλίμακας των μικρών εγκαταστάσεων.

Κοινωνικές θεωρήσεις: η υδατοκαλλιέργεια έχει να διαδραματίσει έναν σημαντικό ρόλο στην αγροτική και παράκτια ανάπτυξη και στην αναστροφή της παρακμής των παράκτιων κοινοτήτων. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να προσαρμόσουν τις ευκαιρίες χρηματοδότησης για την υδατοκαλλιέργεια στο πλαίσιο της ενδιάμεσης μεταρρύθμισης των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων.

Βελτίωση της διαχείρισης: οι παράγοντες του κλάδου πρέπει να εμπλέκονται περισσότερο στην ανάπτυξη του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας. Λόγω της έλλειψης ειδικής νομοθεσίας στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας - παρά το γεγονός ότι υπάρχουν εθνικά μέτρα για την εφαρμογή κοινοτικών οδηγιών - υπάρχει πεδίο για την ανάπτυξη κωδίκων συμπεριφοράς και κωδίκων πρακτικής για τη μείωση του κινδύνου στρέβλωσης του ανταγωνισμού.

3.4. Ενιαία επιβολή κανόνων αλιείας.

Η συμμόρφωση προς τους κανόνες αλιείας αποτελεί κεντρικό ζήτημα για τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ (Μούσης, 2011). Στα πλαίσια αυτά έχουν ληφθεί μέτρα όπως η ικανότητα των επιθεωρητών της Επιτροπής να παρακολουθούν τις δραστηριότητες στα κράτη μέλη, το δορυφορικό σύστημα παρακολούθησης των σκαφών το οποίο είναι υποχρεωτικό για σκάφη 24 μέτρων ενώ από την 1-1-2004 έγινε υποχρεωτικό και για σκάφη άνω των 18 μέτρων και από 1-1-2005 έγινε υποχρεωτικό και για σκάφη άνω των 15 μέτρων. Η μεταρρύθμιση καθορίζει τις αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων μερών, δηλαδή:

- Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή των κανόνων της ΚαλΠ στο έδαφος και στα ύδατα τους αλλά και για και για την εφαρμογή των κανόνων από σκάφη που φέρουν τη σημαία τους και δραστηριοποιούνται εκτός των υδάτων αυτών.
- Η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη πληρούν τις υποχρεώσεις τους, επίσης από άποψη ισότητας και αποτελεσματικότητας και
- οι παράγοντες που εμπλέκονται σε όλες τις αλιευτικές δραστηριότητες, από την αλίευση έως την εμπορία, τη μεταφορά και την επεξεργασία.

Επειδή τα αλιευτικά σκάφη είναι ιδιαίτερα κινητικά και μπορούν να δραστηριοποιούνται στα ύδατα υπό την ευθύνη αρκετών κρατών μελών, καθίσταται αναγκαία η στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών και ειδικότερα των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή των κανόνων. Για το λόγο αυτό δηλαδή την ενίσχυση της συνεργασίας κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να είναι σε θέση υπό ορισμένους όρους να ελέγχει τόσο τα σκάφη που φέρουν τη σημαία του, όσο και τα σκάφη που φέρουν τη σημαία άλλου κράτους μέλους και κινούνται στα ύδατα άλλων κρατών πέρα των ορίων των 12 ν.μ. κατόπιν συμφωνίας του αντίστοιχου παράκτιου κράτους. Τα κοινοτικά σκάφη που δραστηριοποιούνται στα διεθνή ύδατα μπορούν επίσης να υποβάλλονται σε επιθεωρήσεις από οποιοδήποτε κράτος μέλος.

Κάθε κράτος μέλος έχει σχεδιάσει το δικό του σύστημα εφαρμογής. Οι διαφορές αυτές στα συστήματα ελέγχου και εφαρμογής αντανακλώνται στις δραστηριότητες επιθεώρησης, στον εντοπισμό των παραβάσεων, στην παρακολούθηση και στις κυρώσεις που επιβάλλονται από τους παραβάτες. Για το λόγο αυτό συστήθηκε και μία κοινοτική υπηρεσία ελέγχου.

Η Επιτροπή θα μπορεί να επιβάλει κυρώσεις σε κράτη μέλη τα οποία δεν λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν την αλιεία πέρα των αλιευτικών τους δυνατοτήτων μειώνοντας τις ποσοτώσεις που τους έχουν κατανεμηθεί. Σε περίπτωση δε σοβαρής απειλής για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων η επιτροπή θα μπορεί να λαμβάνει άμεσα μέτρα τα οποία θα εφαρμόζονται για 3 εβδομάδες και θα μπορούν να επεκτείνονται έως μέγιστο διάστημα έξι μηνών.

Η Επιτροπή θα δημοσιεύει και θα ενημερώνει τακτικά για τις επιδόσεις των κρατών μελών σε ότι αφορά την εφαρμογή των κανόνων της ΚαλΠ, έτσι ώστε να ευαισθητοποιηθεί το κοινό σχετικά με την κατάσταση αλιείας σε κάθε κράτος ασκώντας παράλληλα πιέσεις στα κράτη μέλη των οποίων οι επιδόσεις δεν είναι ικανοποιητικές.

3.5. Κοινή οργάνωση των αλιευτικών αγορών της ΕΕ και κανονισμοί.

Η πραγματοποίηση της κοινής αγοράς για τα αλιευτικά προϊόντα δεν παρουσίασε ιδιαίτερα διαδικαστικά προβλήματα. Προβλεπόταν, εξάλλου, από τη Συνθήκη, τα άρθρα 32⁴ και 34⁵ (πρώην άρθρα 38 και 40 ΕΟΚ) της οποίας δήλωναν ότι η λειτουργία και ανάπτυξη της κοινής αγοράς γεωργικών προϊόντων (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν και τα αλιευτικά) έπρεπε να συνοδεύονται από την εφαρμογή μιας κοινής πολιτικής και ότι αυτή έπρεπε, ιδίως, να περιλαμβάνει μια κοινή οργάνωση των αγορών προϊόντων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας. Τεθείσα σε λειτουργία τον Οκτώβριο του 1970, η κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα της αλιείας (ΚΟΑ) τροποποιήθηκε έκτοτε πολλές φορές. Ο ισχύων κανονισμός επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι οι κανόνες οργάνωσης των αγορών της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας συμβάλλουν στην καλύτερη διαχείριση των πόρων και στην αξιοποίησή. Προβλέπει την ενημέρωση των καταναλωτών με την επισήμανση των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας που προορίζονται για λιανική πώληση, την ενίσχυση του ρόλου των οργανώσεων των παραγωγών, για την επίτευξη των στόχων της ΚΑΠ και της ΚΟΑ, και την ανανέωση των μηχανισμών παρέμβασης που λειτουργούν ουσιαστικά ως «δίχτυ ασφαλείας» (κανονισμός 104/2000 τροπ. τελευταία από κανονισμό 2015/2265). Η σημερινή ΚΟΑ που θεσπίστηκε με τον κανονισμό 104/2000, έχει απομακρυνθεί από το απλό σύστημα παρέμβασης και δίδει, εφεξής, μεγαλύτερη σημασία στις δραστηριότητες αλιείας και εμπορίας οι οποίες στηρίζουν τη βιωσιμότητα (COM/2006/558).

⁴ Άρθρο 32:

1. Η κοινή αγορά περιλαμβάνει τη γεωργία και το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων. Ως γεωργικά προϊόντα νοούνται τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποίησης τα οποία έχουν άμεση σχέση με αυτά.
2. Εκτός αντιθέτων διατάξεων των άρθρων 33 μέχρι και 38, οι κανόνες που προβλέπονται για την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς εφαρμόζονται στα γεωργικά προϊόντα.
3. Τα προϊόντα, τα οποία υπάγονται στις διατάξεις των άρθρων 33 μέχρι και 38, απαριθμούνται στον πίνακα του παραρτήματος Ι της παρούσας συνθήκης.
4. Η λειτουργία και η ανάπτυξη της κοινής αγοράς για τα γεωργικά προϊόντα πρέπει να συνοδεύονται από τη θέσπιση κοινής γεωργικής πολιτικής.

⁵ Άρθρο 34:

1. Για να επιτευχθούν οι στόχοι που προβλέπονται στο άρθρο 33, δημιουργείται κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών.

Ανάλογα με τα προϊόντα, η οργάνωση αυτή λαμβάνει μία από τις ακόλουθες μορφές:

- α) κοινών κανόνων ανταγωνισμού·
- β) υποχρεωτικού συντονισμού των διαφόρων εθνικών οργανώσεων αγοράς·
- γ) ευρωπαϊκής οργάνωσης της αγοράς.

2. Η κοινή οργάνωση σε μία από τις μορφές που προβλέπει η παράγραφος 1 δύναται να περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 33, ιδίως δε ρυθμίσεις των τιμών, ενισχύσεις τόσο για την παραγωγή όσο και για την εμπορία των διαφόρων προϊόντων, μέτρα αποθηκείσεως και λογιστικής μεταφοράς, κοινούς μηχανισμούς σταθεροποιήσεως των εισαγωγών ή των εξαγωγών.

Η κοινή οργάνωση πρέπει να περιορίζεται στην επιδίωξη των στόχων του άρθρου 33 και να αποκλείει κάθε διάκριση μεταξύ παραγωγών ή καταναλωτών εντός της Κοινότητας.

Μια ενδεχομένη κοινή πολιτική τιμών πρέπει να βασίζεται επί κοινών κριτηρίων και επί ενιαίων μεθόδων υπολογισμού.

3. Για να επιτευχθούν οι στόχοι της κοινής οργάνωσης που αναφέρεται στην παράγραφο 1, είναι δυνατόν να συσταθούν ένα ή περισσότερα ταμεία προσανατολισμού και εγγυήσεως γεωργίας.

Ένα από τα απαραίτητα μέτρα για τη λειτουργία της κοινής οργάνωσης των αγορών, το οποίο αποβλέπει στην εξάλειψη από την αγορά προϊόντων μη ικανοποιητικής ποιότητας και στη διευκόλυνση των εμπορικών σχέσεων, είναι η εφαρμογή **κοινών προδιαγραφών εμπορίας** αυτών των προϊόντων. Πράγματι, ένας κανονισμός καθορίζει κοινές προδιαγραφές εμπορίας για ορισμένους νωπούς ιχθείς ή διατηρημένους με απλή ψύξη οι οποίοι προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση και αντιπροσωπεύουν περίπου 60% της ευρωπαϊκής παραγωγής και 80% των εισαγωγών (κανονισμός 2406/96). Σύμφωνα με αυτόν τον κανονισμό η φρεσκάδα των ψαριών είναι καθοριστική για την εκτίμηση της ποιότητάς τους. Οι κοινές προδιαγραφές εμπορίας συνίστανται, επομένως, σε μια κατανομή, αφενός, κατά κατηγορίες φρεσκάδας και, αφετέρου, σε μίαν άλλη κατανομή κατά κατηγορίες μεγέθους, επίσης απαραίτητες για να ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις των καταναλωτών. Η εφαρμογή αυτών των προδιαγραφών απαιτεί έναν έλεγχο της τυποποίησης των προϊόντων. Γι' αυτό τα κράτη-μέλη οφείλουν να υποβάλλουν αυτά τα προϊόντα σε έλεγχο, ο οποίος μπορεί να γίνεται σε όλα τα στάδια της εμπορίας καθώς και κατά τη μεταφορά τους. Τα κράτη μέλη οφείλουν επίσης να παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για να κυρώνουν τις παραβάσεις στις προδιαγραφές εμπορίας.

Για τα κύρια νωπά και καταψυγμένα προϊόντα ορίζεται μια τιμή προσανατολισμού στην αρχή της αλιευτικής περιόδου (κανονισμός 232/2013). Αυτή η τιμή βασίζεται στον μέσο όρο των τιμών που έχουν διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων αλιευτικών περιόδων στις χονδρικές αγορές ή σε αντιπροσωπευτικά λιμάνια. Λαμβάνει υπόψη τις προοπτικές εξέλιξης της παραγωγής και της ζήτησης καθώς και την ανάγκη να εξασφαλίζεται η σταθερότητα των τιμών στις αγορές, να επιτυγχάνεται ένα ικανοποιητικό εισόδημα για τους παραγωγούς, αλλά συγχρόνως να λαμβάνονται υπόψη και τα συμφέροντα των καταναλωτών. Μια τιμή απόσυρσης ορίζεται ανάλογα με τη φρεσκάδα, το μέγεθος ή το βάρος και την εμφάνιση του προϊόντος, αλλά πρέπει να είναι ίση προς τουλάχιστον το 70% και να μην ξεπερνάει το 90% της τιμής προσανατολισμού.

Μέσα σε αυτή την ψαλίδα οι οργανώσεις των παραγωγών μπορούν να ορίσουν μια τιμή απόσυρσης κάτω από την οποία δεν πωλούν τα προϊόντα που προσκομίζουν τα μέλη τους. Σε αυτή την περίπτωση οι ΟΠ οφείλουν να χορηγούν μια χρηματική αντιστάθμιση στους παραγωγούς για τις ποσότητες των κύριων νωπών ή καταψυγμένων προϊόντων, τα οποία αποσύρουν από την αγορά. Για τη χρηματοδότηση αυτών των μέτρων απόσυρσης, οι οργανώσεις παραγωγών συνιστούν ταμεία παρέμβασης που τροφοδοτούνται από συνεισφορές υπολογιζόμενες επί των πωλουμένων ποσοτήτων ή προστρέχουν σε ένα σύστημα συνδρομής. Ως οργανώσεις παραγωγών νοούνται οι αναγνωρισμένες οργανώσεις ή ενώσεις που λειτουργούν με πρωτοβουλία των παραγωγών για να παίρνουν μέτρα εξασφαλίζοντας την ορθολογική αλίευση, τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής και τη σταθεροποίηση των τιμών.

Η προσαρμογή της προσφοράς στις απαιτήσεις της αγοράς επαφίεται στις οργανώσεις των παραγωγών, οι οποίες, όμως, δεν πρέπει να κατέχουν δεσπόζουσα θέση μέσα στην κοινή αγορά. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν τις ΟΠ που τους το ζητούν, εάν πληρούν ορισμένους όρους (κανονισμός 104/2000 τροπ. τελευταία από κανονισμό 2015/2265). Μπορούν να τους παρέχουν ενισχύσεις κατά τη διάρκεια των τριών ετών μετά την αναγνώρισή τους, για να διευκολύνουν τη λειτουργία τους καθώς και τις επενδύσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή των κοινών κανόνων. Περιφερειακά εργαστήρια αλιείας στο πλαίσιο του διαλόγου με τον τομέα επιτρέπουν στους διάφορους φορείς που αφορά η κοινή αλιευτική πολιτική να έχουν ανταλλαγές απόψεων σχετικά με την εφαρμογή της, ιδίως από την άποψη των ιδιαιτεροτήτων των διαφόρων περιφερειών και ζωνών αλιείας.

Προς ενίσχυση των δράσεων των ΟΠ τα κράτη μέλη χορηγούν μια χρηματοοικονομική αποζημίωση στις οργανώσεις, οι οποίες κάνουν παρεμβάσεις σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Η χρηματοοικονομική αποζημίωση χορηγείται μόνον για τα προϊόντα τα οποία ενώ τέθηκαν προς πώληση υπό συνήθεις συνθήκες, δεν βρήκαν αγοραστή στην ευρωπαϊκή τιμή απόσυρσης. Τα προϊόντα τα οποία λαμβάνουν χρηματοοικονομική αποζημίωση πρέπει να διατεθούν με σκοπό άλλον από την ανθρώπινη κατανάλωση (κανονισμός 2509/2000).

Η κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα των αλιευτικών προϊόντων περιλαμβάνει επίσης το καθεστώς των ανταλλαγών με τρίτες χώρες (κανονισμός 2371/2002). Καθορίζει τα κριτήρια και τους όρους κατανομής των αλιευμάτων στα ευρωπαϊκά ύδατα στα σκάφη τρίτων χωρών που έχουν άδεια να αλιεύουν εκεί. Για τα βασικά αλιευτικά προϊόντα, μια τιμή «ελεύθερο στα σύνορα» ορίζεται με βάση τις τιμές που ισχύουν στα κράτη μέλη. Ανάλογα με τα προϊόντα, διάφορα μέτρα προβλέπονται στην περίπτωση που η τιμή «ελεύθερο στα σύνορα» παραμένει χαμηλότερη από την τιμή αναφοράς επί τουλάχιστον τρεις συνεχείς ημέρες και που σημαντικές ποσότητες προϊόντων εισάγονται από τρίτες χώρες. Πάντως, τα αλιευτικά σκάφη τρίτων χωρών μπορούν να εκφορτώνουν απευθείας και να διαθέτουν στο εμπόριο τα αλιεύματά τους στους λιμένες της ΕΕ, υπό την επιφύλαξη των ειδικών όρων που ισχύουν για θέματα υγειονομικού ελέγχου, δήλωσης και, τιμών (κανονισμός 1005/2008). Η ΕΕ δεν επιβάλλει τελωνειακούς δασμούς στις εισαγωγές ορισμένων προϊόντων αλιείας, τα οποία είναι απαραίτητα για τον εφοδιασμό της (κανονισμός 2803/2000). Στο μέτρο που χρειάζεται για να επιτραπεί μια σημαντική οικονομική εξαγωγή αλιευτικών προϊόντων με βάση τις τιμές αυτών των προϊόντων στην παγκόσμια αγορά, η διαφορά μεταξύ αυτών των τιμών και των ευρωπαϊκών τιμών μπορεί να καλυφθεί με επιστροφές κατά την εξαγωγή (κανονισμός 686/78).

Κεφάλαιο 4: Διατήρηση και διαχείριση των αλιευτικών πόρων της ΕΕ

4.1. Διαχείριση της αλιείας

Η ένταση της αλιευτικής προσπάθειας σε συνάρτηση με την αύξηση των τροφικών αναγκών του παγκόσμιου πληθυσμού οδήγησαν στην υπερεκμετάλλευση πολλών ιχθυοποθεμάτων. Οι συνέπειες ήταν ακριβώς αυτές που είχε προβλέψει ο Hardin ως «Τραγωδία Των Κοινών», δηλαδή η κατάρρευση μιας ελεύθερα εκμεταλλεζόμενης πεπερασμένης σε αριθμό πηγής όταν αυτή υπόκειται σε υπέρ-εκμετάλλευση (Hardin, 1979: 22). Η αλιευτική διεκδίκηση είναι μια φυσική συνέπεια, όταν κάθε άτομο ξεχωριστά αποφασίζει με σκοπό την αύξηση του κέρδους του, αλλά οι συνέπειες των πράξεών του είναι συλλογικές και μοιράζονται σε όλους όσους συμμετέχουν στην εκμετάλλευση της πηγής.

Η ραγδαία ελάττωση διαφόρων ιχθυοποθεμάτων με κυριότερο τον Καναδικό μπακαλιάρο το 1992 αποτέλεσαν την αφορμή για την οργανωμένη και επιστημονική διαχείριση των αλιευμάτων (Jennings, S. Kaiser, M. J. Reynolds, J. D., 2001). Σύμφωνα με τους παραπάνω, ο βασικός λόγος για τον οποίο η αλιεία είναι υπό διαχείριση είναι γιατί τα αποτελέσματα μιας ανεξέλεγκτης αλιείας είναι ανεπιθύμητα σε πολλαπλά επίπεδα.

Η αλιεία ως δραστηριότητα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι αποτελείται από τρία χαρακτηριστικά τα οποία έχουν άμεση σύνδεση μεταξύ τους: το ψάρι, το περιβάλλον του και τον άνθρωπο. Η αλιευτική διαχείριση επικεντρώθηκε για πολλά χρόνια στη διαχείριση αποκλειστικά του ψαριού, παραβλέποντας κατ' αυτό τον τρόπο τα άλλα δύο στελέχη του συστήματος. Σήμερα, στα πλαίσια μιας πιο ολιστικής διαχείρισης και τα τρία χαρακτηριστικά υπολογίζονται στο πλαίσιο ενός διαχειριστικού σχεδίου, ενώ είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η διαχείριση της αλιείας είναι κατά βάση διαχείριση των αλιέων (Hilborn, 2007: 285-296).

Στόχος της ΚΑΛΠ είναι να διασφαλίσει ότι οι κλάδοι της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας είναι περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμοι και ότι αποτελούν πηγή υγιεινών τροφίμων για τους πολίτες της ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Παράλληλα, η ΚΑΠ επιδιώκει να προωθήσει έναν δυναμικό κλάδο αλιείας και να εξασφαλίσει ένα εύλογο επίπεδο διαβίωσης για τις κοινότητες που ζουν από την αλιεία.

Αν και η μεγιστοποίηση των αλιευμάτων έχει μεγάλη σημασία, εντούτοις πρέπει να ισχύουν κάποια όρια. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι αλιευτικές πρακτικές δεν υπονομεύουν την αναπαραγωγική ικανότητα των ιχθυοπληθυσμών. Η σημερινή πολιτική ορίζει ότι για το διάστημα 2015 - 2020 θα

πρέπει να προβλεφθούν όρια αλιευμάτων, τα οποία θα είναι βιώσιμα και θα συμβάλουν στη μακροπρόθεσμη διατήρηση των ιχθυοποθεμάτων.

Μέχρι σήμερα, δεν έχει γίνει απόλυτα κατανοητός ο αντίκτυπος της αλιείας στο ευάλωτο θαλάσσιο περιβάλλον. Για τον λόγο αυτό, η ΚΑΛΠ υιοθετεί μια ασφαλή προσέγγιση η οποία αναγνωρίζει τον αντίκτυπο των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων σε όλα τα στοιχεία του **οικοσυστήματος**. Στόχος της είναι να γίνουν οι αλιευτικοί στόλοι επιλεκτικότεροι όσον αφορά τα αλιεύματα και παράλληλα να καταργηθεί σταδιακά η πρακτική της απόρριψης ανεπιθύμητων αλιευμάτων.

Τα αλιεύματα προέρχονται από ιχθυοποθέματα που κατά κανόνα έχουν υψηλή, αλλά όχι απεριόριστη, αναπαραγωγική ικανότητα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Διαχείριση της Αλιείας, 2015). Αν δεν ασκείται έλεγχος στην αλιεία, τα αποθέματα θα εξαντληθούν και η αλιεία δεν θα είναι πλέον οικονομικά βιώσιμη δραστηριότητα. Είναι προς το γενικό συμφέρον να εφαρμοστεί ένα σύστημα διαχείρισης της αλιείας, το οποίο:

- θα διασφαλίζει την αναπαραγωγή των αποθεμάτων για μακροπρόθεσμες υψηλές αποδόσεις,
- θα θέσει τις βάσεις δημιουργίας ενός κερδοφόρου κλάδου,
- θα εγγυάται τη δίκαιη κατανομή των αλιευτικών δυνατοτήτων, και
- θα εξασφαλίζει τη διατήρηση των θαλάσσιων πόρων.

Κύριος στόχος της διαχείρισης της αλιείας στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής είναι να διασφαλιστούν μακροπρόθεσμες υψηλές αλιευτικές αποδόσεις για όλα τα ιχθυοποθέματα, στο μέτρο του δυνατού μέχρι το 2015, και το αργότερο μέχρι το 2020. Ο στόχος αυτός είναι γνωστός ως μέγιστη βιώσιμη απόδοση. Ένας άλλος στόχος, που αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία, είναι η μείωση, στο ελάχιστο δυνατό, ή και η πλήρης εξάλειψη των ανεπιθύμητων αλιευμάτων και των σπάταλων πρακτικών, μέσω της σταδιακής καθιέρωσης της υποχρέωσης εκφόρτωσης. Τέλος, η νέα ΚΑΛΠ έχει αναθεωρήσει τους κανόνες της και τη δομή διαχείρισης, με την περιφερειοποίηση και την αυξημένη διαβούλευση των ενδιαφερομένων.

Η διαχείριση της αλιείας μπορεί να λαμβάνει τη μορφή ελέγχων δραστηριοτήτων, ελέγχων επιπτώσεων ή συνδυασμού και των δύο. Οι έλεγχοι δραστηριοτήτων περιλαμβάνουν:

- **κανόνες για την πρόσβαση στα ύδατα**— ώστε να ελέγχεται ποια σκάφη έχουν πρόσβαση σε ποια ύδατα και σε ποιες περιοχές
- **ελέγχους αλιευτικής προσπάθειας**— ώστε να περιορίζεται η αλιευτική ικανότητα και η χρήση των σκαφών

- **τεχνικά μέτρα**⁶ - ώστε να ρυθμίζεται η χρήση των αλιευτικών εργαλείων καθώς και το πού και πότε μπορούν οι αλιείς να αλιεύουν

Οι έλεγχοι επιπτώσεων κυρίως συνίστανται στον περιορισμό των ποσοτήτων αλιευμάτων από συγκεκριμένα ιχθυαποθέματα, ειδικότερα μέσω των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων (βλ. ΤΑC και ποσοστώσεις). Η κοινή αλιευτική πολιτική χρησιμοποιεί όλο και συχνότερα πολυετή σχέδια τα οποία συχνά συνδυάζουν διάφορα μέσα διαχείρισης. Η διαχείριση της αλιείας βασίζεται σε δεδομένα και επιστημονικές γνωμοδοτήσεις, καθώς και σε μέτρα ελέγχου, ώστε να διασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή και τήρηση των κανόνων απ' όλους τους αλιείς.

4.2. Απορρίψεις και υποχρέωση εκφόρτωσης.

Απόρριψη είναι η ρίψη στη θάλασσα των ανεπιθύμητων αλιευμάτων, ζωντανών ή νεκρών, είτε γιατί είναι πολύ μικρά, είτε γιατί ο αλιέας δεν έχει ποσοστώση, ή για να τηρούνται ορισμένοι κανόνες σχετικά με τη σύνθεση των αλιευμάτων⁷. Η νέα ΚΑΠ καταργεί την σπάταλη πρακτική των απορρίψεων, καθιερώνοντας την υποχρέωση εκφόρτωσης. Αυτή η αλλαγή λειτουργεί ως εργαλείο για μεγαλύτερη επιλεξιμότητα, και παρέχει περισσότερο αξιόπιστα στοιχεία για τα αλιεύματα. Για να μπορέσουν οι αλιείς να προσαρμοστούν στην αλλαγή, η υποχρέωση εκφόρτωσης θα καθιερωθεί σταδιακά από το 2015 έως το 2019, για όλα τα εμπορικά αλιεύματα (είδη που υπόκεινται σε ΤΑC ή σε ελάχιστο μέγεθος) στα ευρωπαϊκά ύδατα.

Σύμφωνα με την υποχρέωση εκφόρτωσης, όλα τα αλιεύματα θα πρέπει να φυλάσσονται επί του σκάφους, να εκφορτώνονται και να καταλογίζονται στις ποσοστώσεις. Τα ψάρια μεγέθους μικρότερου του κανονικού δεν θα μπορούν να πωλούνται για ανθρώπινη κατανάλωση.

Η υποχρέωση εκφόρτωσης θα εφαρμόζεται ανά τύπο αλιείας. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής θα καθορίζονται σε πολυετή σχέδια, ή σε συγκεκριμένα σχέδια απορρίψεων εφόσον δεν υπάρχει πολυετές σχέδιο. Οι λεπτομέρειες αυτές θα αφορούν μεταξύ άλλων τα είδη που καλύπτονται, τις διατάξεις τεκμηρίωσης των αλιευμάτων, τα ελάχιστα μεγέθη αναφοράς διατήρησης, καθώς και εξαιρέσεις (ψάρια που πιθανόν επιβιώνουν μετά την απόρριψή τους στη θάλασσα, καθώς και ένα ελάχιστο όριο απόρριψης υπό συγκεκριμένους όρους). Η διαχείριση των ποσοστώσεων θα εφαρμόζεται επίσης με περισσότερη ευελιξία ώστε να διευκολύνεται η υποχρέωση εκφόρτωσης.

⁶ Τα τεχνικά μέτρα αποτελούν ένα ευρύ σύνολο των κανόνων που διέπουν το πώς, πού και πότε οι αλιείς επιτρέπεται να αλιεύουν. Έχουν συσταθεί για όλες τις ευρωπαϊκές θαλάσσιες λεκάνες, αλλά διαφέρουν σημαντικά από το ένα λεκάνη σε άλλη, σύμφωνα με τις τοπικές συνθήκες.

⁷ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/discards/index_el.htm

Τον Οκτώβριο 2014 η Επιτροπή εξέδωσε πέντε σχέδια απορρίψεων (μέσω των λεγόμενων κατ' εξουσιοδότηση πράξεων) με σκοπό την προετοιμασία της εφαρμογής της υποχρέωσης εκφόρτωσης που θα αρχίσει να ισχύει από το 2015 (για τα αλιεύματα πελαγικής και βιομηχανικής αλιείας σε όλα τα ύδατα της Ένωσης, καθώς και για τα αλιεύματα γάδου στη Βαλτική Θάλασσα). Τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1392/2014 της Επιτροπής, της 20ής Οκτωβρίου 2014, για τη θέσπιση σχεδίου απορρίψεων για ορισμένους τύπους αλιείας μικρών πελαγικών ειδών στη **Μεσόγειο** θάλασσα, τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1393/2014 της Επιτροπής, της 20ής Οκτωβρίου 2014, για τη θέσπιση σχεδίου απορρίψεων για ορισμένους τύπους αλιείας μικρών πελαγικών ειδών στα βορειοδυτικά ύδατα, τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1394/2014 της Επιτροπής, της 20ής Οκτωβρίου 2014, για τη θέσπιση σχεδίου απορρίψεων για ορισμένους τύπους αλιείας μικρών πελαγικών ειδών στα νοτιοδυτικά ύδατα, τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1395/2014 της Επιτροπής, της 20ής Οκτωβρίου 2014, για τη θέσπιση σχεδίου απορρίψεων στο πλαίσιο αλιείας μικρών πελαγικών ειδών και στο πλαίσιο αλιείας για βιομηχανικούς σκοπούς στη Βόρεια Θάλασσα, τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1396/2014 της Επιτροπής, της 20ής Οκτωβρίου 2014, για τη θέσπιση σχεδίου απορρίψεων στη Βαλτική θάλασσα και τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2015/2438 της Επιτροπής, της 12ης Οκτωβρίου 2015, για τη θέσπιση σχεδίου απορρίψεων για ορισμένους τύπους αλιείας βενθοπελαγικών ειδών στα βορειοδυτικά Ύδατα.

Από την 1η Ιανουαρίου 2015 οι αλιείς σε ορισμένα τμήματα της ΕΕ πρέπει να εκφορτώνουν όλα τα αλιεύματά τους⁸. Έως το 2019, η υποχρέωση αυτή θα αρχίσει να ισχύει για όλους τους αλιείς. Προκειμένου να εξασφαλιστεί πλήρης νομική σαφήνεια για όλους τους αλιείς που υπόκεινται σε αυτήν την υποχρέωση εκφόρτωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε οδηγίες για το τι σημαίνουν οι αλλαγές και πώς πρέπει να εφαρμόζονται και να ελέγχεται η εφαρμογή τους. Οι σχετικές νομικές διατάξεις σύντομα θα αναπροσαρμοστούν, ενώ είναι σε εξέλιξη η επίσημη διαδικασία για τη θέση τους σε ισχύ.

Το 2015, μόνον η αλιεία πελαγικών ειδών, η βιομηχανική αλιεία και η αλιεία σολομού και γάδου στη Βαλτική Θάλασσα υπόκεινται σε υποχρέωση εκφόρτωσης. Για όλους τους άλλους τομείς αλιείας, δεν θα υπάρξουν αλλαγές το 2015. Στους τομείς αλιείας που δεν υπόκεινται σε υποχρέωση εκφόρτωσης από την 1η Ιανουαρίου 2015, όλα τα αλιεύματα που είτε δεν έχουν το απαιτούμενο μέγεθος είτε δεν καλύπτονται από τις ποσοτώσεις ή υπερβαίνουν τα επιτρεπόμενα όρια όσον αφορά τη σύνθεσή τους και τους κανόνες παρεμπιπτόντων αλιευμάτων πρέπει να συνεχίσουν να απορρίπτονται στη θάλασσα.

⁸ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/landing-obligation/index_el.htm

Στους τομείς αλιείας που υπόκεινται σε υποχρέωση εκφόρτωσης, όλα τα είδη αλιευμάτων (ανεξάρτητα από το αν είναι πελαγικά ή βενθοπελαγικά), των οποίων η διαχείριση γίνεται μέσω συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων και ποσοστώσεων, και, όσον αφορά τη Μεσόγειο, τα αλιεύματα που υπόκεινται σε ελάχιστα μεγέθη, πρέπει να εκφορτώνονται. Για παράδειγμα, ένα σκάφος αλιείας σκουμπριού στον Ατλαντικό πρέπει να εκφορτώνει επίσης τα τυχαία αλιεύματα βενθοπελαγικών ειδών, π.χ. γάδου. Τα αλιεύματα απαγορευμένων ειδών (π.χ. καρχαρίας προσκυνητής) δεν μπορούν να παραμένουν στο σκάφος και πρέπει να απορρίπτονται στη θάλασσα.

Τα αλιεύματα μπορούν να απορρίπτονται στη θάλασσα ακόμη και μετά την 1η Ιανουαρίου 2015, εφόσον καλύπτονται από εξαιρέσεις, π.χ. *de minimis* και υψηλά ποσοστά επιβίωσης (που καθορίζονται στα σχέδια απορρίψεων) καθώς και αν πρόκειται για τραυματισμένα ψάρια από θηρευτές. Τα εν λόγω αλιεύματα δεν καταλογίζονται στην ποσόστωση, αλλά θα πρέπει να καταγράφονται στο ημερολόγιο του πλοίου. Περιφερειακά σχέδια απόρριψης με τέτοιους είδους εξαιρέσεις καλύπτουν τα δυτικά ύδατα, τη Βόρεια Θάλασσα, τη Βαλτική και τη Μεσόγειο. Δεν υπάρχουν εξαιρέσεις όσον αφορά την αλιεία πελαγικών ειδών για την παπαλίνα στον Εύξεινο Πόντο.

Τα ψάρια που έχουν τραυματιστεί από θηρευτές και για τα οποία υπάρχει υπόνοια ότι έχουν μολυνθεί με ασθένειες που είναι δυνατόν να μεταδοθούν στον άνθρωπο, σε κατοικίδια ζώα και άλλα ψάρια, εξαιρούνται από την υποχρέωση εκφόρτωσης και πρέπει να απορρίπτονται στη θάλασσα αμέσως.

Η διαλογή αλιευμάτων ανώτερης κατηγορίας είναι μια πρακτική που δεν είναι πλέον δυνατή στο πλαίσιο της υποχρέωσης εκφόρτωσης. Βεβαίως, η απαγόρευση της διαλογής αλιευμάτων ανώτερης κατηγορίας θα εξακολουθήσει να ισχύει για όσους τομείς αλιείας δεν υπόκεινται ακόμη στην υποχρέωση εκφόρτωσης, αλλά δεν θα ισχύει στις περιπτώσεις εξαιρέσεων από την υποχρέωση εκφόρτωσης (π.χ. *de minimis*).

Η αλιεία πελαγικών ειδών στα διεθνή ύδατα υπόκειται επίσης στην υποχρέωση εκφόρτωσης από την 1η Ιανουαρίου 2015. Υπάρχουν δύο εξαιρέσεις:

- 1) η αλιεία σε ύδατα εκτός ΕΕ, όπου ισχύει νομική υποχρέωση απόρριψης βάσει διεθνούς συμφωνίας (π.χ. κανόνες της ICCAT που αφορούν τον τόνο).
- 2) η αλιεία σε ύδατα τρίτων χωρών όπου εφαρμόζεται το δίκαιο της τρίτης χώρας (π.χ. Σεϋχέλλες).

Από την 1η Ιανουαρίου 2015, όσον αφορά τα είδη αλιείας που υπόκεινται στην υποχρέωση εκφόρτωσης, τα αλιεύματα που υπερβαίνουν έναν ορισμένο κανόνα σχετικά με τη σύνθεση αλιευμάτων πρέπει να εκφορτώνονται και να προσμετρώνται στις ποσοστώσεις. Οι αλιείς πρέπει

επίσης είτε να επιχειρήσουν να αποκτήσουν επιπλέον ποσόστωση από την αρχή διαχείρισης της αλιείας, ή να μισθώσουν ή να αγοράσουν ποσόστωση από άλλον αλιέα.

Όταν η απαγορευμένη περιοχή αφορά έναν τύπο αλιείας που υπάγεται στην υποχρέωση εκφόρτωσης, όλα τα παρεμπίπτοντα αλιεύματα πρέπει να εκφορτώνονται και να προσμετρώνται στις ποσοστώσεις. Η απαγόρευση ή οι περιορισμοί εξακολουθούν να ισχύουν και η στοχευμένη αλίευση του προστατευόμενου είδους εξακολουθεί να απαγορεύεται. Οι λεπτομέρειες όσον αφορά τις απαγορεύσεις παραμένουν αμετάβλητες.

Τα υφιστάμενα ελάχιστα μεγέθη εκφορτώσεων μετατρέπονται σε *ελάχιστα μεγέθη αναφοράς διατήρησης*, αλλά παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ίδια, με εξαίρεση τον γάδο της Βαλτικής και τον γαύρο για τα νοτιοδυτικά ύδατα, για τα οποία στα περιφερειακά σχέδια απόρριψης καθορίζονται νέα ελάχιστα μεγέθη αναφοράς διατήρησης. Τα αλιεύματα κάτω από το ελάχιστο μέγεθος αναφοράς διατήρησης (ψάρια με μέγεθος κατώτερο του απαιτούμενου) στους τύπους αλιείας που διέπονται από την υποχρέωση εκφόρτωσης πρέπει να εκφορτώνονται και να προσμετρώνται στις ποσοστώσεις.

Τα ψάρια με μέγεθος κάτω του απαιτούμενου πρέπει να στοιβάζονται χωριστά από τα ψάρια που υπερβαίνουν το ελάχιστο μέγεθος αναφοράς διατήρησης, αλλά δεν πρέπει να χωρίζονται ανά είδος. Αυτό δεν ισχύει για ορισμένες περιπτώσεις βιομηχανικών και πελαγικών τύπων αλιείας. Κατά γενικό κανόνα, τα αλιεύματα αυτά μπορούν να πωλούνται αλλά όχι για άμεση κατανάλωση από τον άνθρωπο.

Μόλις εκφορτωθούν, τα ψάρια κάτω από το απαιτούμενο μέγεθος πρέπει να υπόκεινται σε τέτοιου είδους μεταχείριση ώστε να διαχωρίζονται από τα ψάρια που προορίζονται για άμεση κατανάλωση από τον άνθρωπο. Όλα τα αλιεύματα (συμπεριλαμβανομένων των ψαριών με μέγεθος μικρότερο του απαιτούμενου) άνω των 50 χιλγ πρέπει να καταχωρούνται στο ημερολόγιο του πλοίου και στη δήλωση εκφόρτωσης, κατά κατηγορίες. Όλα τα αλιεύματα (συμπεριλαμβανομένων των ψαριών με μέγεθος μικρότερο του απαιτούμενου) πρέπει επίσης να καταχωρούνται στη δήλωση μεταφόρτωσης, τα παραστατικά μεταφοράς και ανάληψης και το δελτίο πώλησης.

Για λόγους ιχνηλασιμότητας, η επισήμανση πρέπει να περιλαμβάνει, κατά περίπτωση, συγκεκριμένες πληροφορίες για τα ψάρια με μέγεθος κάτω του απαιτούμενου. Όλες οι απορρίψεις που επιτρέπονται στο πλαίσιο εξαιρέσεων (π.χ. *de minimis*) από την υποχρέωση εκφόρτωσης πρέπει να καταχωρούνται στο ημερολόγιο του πλοίου.

4.3. Κανόνες για την πρόσβαση στα ύδατα.

Κατά γενικό κανόνα, τα αλιευτικά σκάφη που είναι νηολογημένα στο μητρώο αλιευτικού στόλου της ΕΕ έχουν ίση πρόσβαση σε όλα τα ύδατα και τους πόρους της ΕΕ που υπόκεινται σε διαχείριση βάσει της ΚΑΛΠ⁹. Η πρόσβαση στην αλιεία συνήθως επιτρέπεται μέσω αλιευτικής άδειας.

Ισχύουν, ωστόσο, δύο προσωρινές εξαιρέσεις από τον κανόνα για την ίση πρόσβαση. Στα ύδατα μέχρι 12 ναυτικά μίλια από τις ακτές τους, τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν την πρόσβαση μόνο σε αλιευτικά σκάφη που κατά παράδοση αλιεύουν στα ύδατα αυτά από παρακείμενα λιμάνια, στο πλαίσιο υφιστάμενων σχέσεων γειτονίας, και σε σκάφη που εμπίπτουν στις ρυθμίσεις που περιέχονται στην ΚΑΛΠ (παράρτημα Ι). Οι περιορισμοί αυτοί συνήθως δίνουν προτιμησιακή πρόσβαση σε σκάφη που κατά παράδοση αλιεύουν στα συγκεκριμένα ύδατα από παρακείμενα λιμάνια.

Στα ύδατα μέχρι 100 ναυτικά μίλια από τις ακτές των εξόχως απόκεντρων περιοχών της Ευρώπης, πρόσβαση μπορεί να παρέχεται μόνο σε σκάφη νηολογημένα στα λιμάνια αυτών των περιοχών και σε σκάφη που κατά παράδοση αλιεύουν στα ύδατα αυτά. Οι εξαιρέσεις παύουν να ισχύουν στο τέλος του 2022.

4.4. Έλεγχοι αλιευτικής προσπάθειας.

Η διαχείριση της αλιευτικής προσπάθειας είναι ένας συνδυασμός περιορισμών της ικανότητας των αλιευτικών σκαφών και του χρόνου που μπορούν να περάσουν αυτά στη θάλασσα¹⁰. Συνήθως, οι περιορισμοί της αλιευτικής προσπάθειας εφαρμόζονται παράλληλα με το ευρύτερα διαδεδομένο σύστημα των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων. Οι περιορισμοί της αλιευτικής προσπάθειας εφαρμόζονται στα πολυετή σχέδια για τη διαχείριση συγκεκριμένου αποθέματος ή ομάδας αποθεμάτων, και γενικότερα σε συγκεκριμένες αλιευτικές ζώνες.

Το σχέδιο διαχείρισης των αποθεμάτων ευρωπαϊκής χωματίδας και γλώσσας στη Βόρεια Θάλασσα (Πράξεις εγκριθείσες δυνάμει των συνθηκών ΕΚ/Ευρατόμ των οποίων η δημοσίευση είναι υποχρεωτική) καν. ΕΚ αριθ. 676/2007 του συμβουλίου της 11^{ης} Ιουνίου 2007 για τη θέσπιση πολυετούς σχεδίου για τύπους αλιείας που εκμεταλλεύονται τα αποθέματα ευρωπαϊκής χωματίδας και γλώσσας στη Βόρεια Θάλασσα, και οι κανόνες αλιείας στα δυτικά ύδατα (καν. ΕΚ αριθ. 1954/2003 του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, για τη διαχείριση της αλιευτικής προσπάθειας όσον αφορά

⁹ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/access-to-waters/index_el.htm

¹⁰ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/fishing_effort/index_el.htm

ορισμένες αλιευτικές ζώνες και πόρους της Κοινότητας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2847/93 και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 685/95 και (ΕΚ) αριθ. 2027/95 προβλέπουν τέτοιου είδους περιορισμούς. Τα σχέδια διαχείρισης της Μεσογείου εστιάζουν μερικές φορές στους περιορισμούς της αλιευτικής προσπάθειας.

4.5. ΤΑC και ποσοτώσεις.

Τα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα (ΤΑC) ή οι αλιευτικές δυνατότητες, είναι όρια αλιευμάτων (εκφρασμένα σε τόνους ή αριθμό) που καθορίζονται για τα περισσότερα εμπορικά ιχθυαποθέματα¹¹. Η Επιτροπή καταρτίζει τις προτάσεις με βάση επιστημονικές γνωμοδοτήσεις¹² για την κατάσταση των αποθεμάτων τις οποίες παρέχουν συμβουλευτικά όργανα, όπως το Διεθνές Συμβούλιο για την Εξερεύνηση της Θάλασσας (International Council for the Exploration of the Sea, ICES) και η Επιστημονική, Τεχνική και Οικονομική Επιτροπή Αλιείας (Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries, STECF). Ορισμένα πολυετή σχέδια¹³ περιλαμβάνουν κανόνες για τον καθορισμό των ΤΑC. Τα ΤΑC καθορίζονται ετησίως για τα περισσότερα αποθέματα (κάθε δύο χρόνια για τα είδη βαθέων υδάτων) από το Συμβούλιο Υπουργών Αλιείας. Για τα αποθέματα που είναι κοινά με χώρες εκτός ΕΕ και αποτελούν αντικείμενο κοινής διαχείρισης, τα ΤΑC αποφασίζονται από κοινού με τις εν λόγω ομάδες χωρών εκτός της ΕΕ.

Οι χώρες της ΕΕ οφείλουν να κατανέμουν τις εθνικές ποσοτώσεις μεταξύ των αλιείων με βάση διαφανή και αντικειμενικά κριτήρια και να εξασφαλίζουν ότι οι ποσοτώσεις δεν αποτελούν αντικείμενο υπεραλίευσης. Όταν όλες οι διαθέσιμες ποσοτώσεις ενός είδους έχουν αλιευθεί, η σχετική χώρα της ΕΕ πρέπει να απαγορεύσει την αλιεία αυτού του είδους. Στη λεκάνη της Μεσογείου τα περισσότερα είδη αλιείας, αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης με βάση ελέγχους δραστηριοτήτων.

¹¹ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/tacs/index_el.htm

¹² Η κοινή αλιευτική πολιτική εκπονεί μέτρα διαχείρισης βασισμένη στις πλέον αξιόπιστες επιστημονικές γνωμοδοτήσεις, εφαρμόζοντας έτσι μια από τις βασικές αρχές για την ορθή χάραξη πολιτικής. Τα προτεινόμενα μέτρα συνίστανται μεταξύ άλλων στον καθορισμό των αλιευτικών δυνατοτήτων και την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητάς τους όσον αφορά την επίτευξη των στόχων της πολιτικής.

¹³ Η διαχείριση όλων σχεδόν των σημαντικών αποθεμάτων και προϊόντων αλιείας γίνεται μέσω πολυετών σχεδίων, τα οποία καθορίζουν τους στόχους της διαχείρισης των ιχθυαποθεμάτων, όσον αφορά το ποσοστό θνησιμότητας λόγω αλιείας και/ ή το μέγεθος του στοχευόμενου αποθέματος. Ορισμένα σχέδια προβλέπουν λεπτομερή και ειδικά σχεδιασμένο χάρτη πορείας για την επίτευξη των στόχων, ή περιορισμούς της αλιευτικής προσπάθειας, επιπλέον του καθορισμού συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων (ΤΑC), καθώς και συγκεκριμένους κανόνες ελέγχου.

Στο πλαίσιο της νέας ΚΑΠ, τα πολυετή σχέδια θα περιλαμβάνουν τον στόχο της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης, όπως και την προθεσμία για την επίτευξη αυτού του στόχου. Θα περιλαμβάνουν επίσης μέτρα για την εφαρμογή της υποχρέωσης εκφόρτωσης, διασφαλίσεις για επανορθωτικά μέτρα, στον βαθμό που χρειάζονται, και ρήτρες επανεξέτασης. Μπορεί, επίσης, να περιλαμβάνουν τεχνικά μέτρα.

Η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση σχετικά με ένα πολυετές σχέδιο διαχείρισης πολλαπλών αλιευτικών αποθεμάτων στη Βαλτική. Αυτή είναι η πρώτη πρόταση για ένα νέο σχέδιο αφότου άρχισε να ισχύει η νέα ΚΑΠ.

4.6. Πολυετή σχέδια για τη διαχείριση της αλιείας¹⁴.

Η διαχείριση όλων σχεδόν των σημαντικών αποθεμάτων και προϊόντων αλιείας γίνεται μέσω πολυετών σχεδίων, τα οποία καθορίζουν τους στόχους της διαχείρισης των ιχθυαποθεμάτων, όσον αφορά το ποσοστό θνησιμότητας λόγω αλιείας και/ ή το μέγεθος του στοχευόμενου αποθέματος. Ορισμένα σχέδια προβλέπουν λεπτομερή και ειδικά σχεδιασμένο χάρτη πορείας για την επίτευξη των στόχων, ή περιορισμούς της αλιευτικής προσπάθειας, επιπλέον του καθορισμού συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων (TAC), καθώς και συγκεκριμένους κανόνες ελέγχου.

Στο πλαίσιο της νέας ΚΑΛΠ, τα πολυετή σχέδια θα περιλαμβάνουν τον στόχο της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης, όπως και την προθεσμία για την επίτευξη αυτού του στόχου. Θα περιλαμβάνουν επίσης μέτρα για την εφαρμογή της υποχρέωσης εκφόρτωσης, διασφαλίσεις για επανορθωτικά μέτρα, στον βαθμό που χρειάζονται, και ρήτρες επανεξέτασης. Μπορεί, επίσης, να περιλαμβάνουν τεχνικά μέτρα.

Η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση σχετικά με ένα πολυετές σχέδιο διαχείρισης πολλαπλών αλιευτικών αποθεμάτων στη Βαλτική. Αυτή είναι η πρώτη πρόταση για ένα νέο σχέδιο αφότου άρχισε να ισχύει η νέα ΚΑΠ.

4.7 Συλλογή δεδομένων και επιστημονικών γνωμοδοτήσεων για τη διαχείριση της αλιείας¹⁵.

Η διαχείριση της αλιείας στην ΕΕ βασίζεται σε δεδομένα που συλλέγουν, διαχειρίζονται και παρέχουν οι χώρες της ΕΕ σύμφωνα με το Πλαίσιο Συλλογής Δεδομένων (ΠΣΔ).

Η πρόσφατα αναθεωρηθείσα κοινή αλιευτική πολιτική (άρθρο 25 παράγραφος 2) ορίζει τις βασικές αρχές συλλογής δεδομένων:

- ακρίβεια
- αξιοπιστία και επικαιρότητα
- αποτροπή επικαλύψεων μέσω καλύτερου συντονισμού
- ασφαλής αποθήκευση σε συστήματα βάσεων δεδομένων
- βελτιωμένη διαθεσιμότητα των δεδομένων

¹⁴ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/multi_annual_plans/index_el.htm

¹⁵ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/data_collection/index_el.htm

- συμμόρφωση με τη νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων
- πρόσβαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη βάση δεδομένων, ώστε να ελέγχει τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα των δεδομένων καθώς και τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή τους.

Οι αρχές αυτές θα αποτελέσουν τη βάση πρότασης κανονισμού της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση του πλαισίου συλλογής δεδομένων, η οποία καταρτίζεται τη στιγμή αυτή.

Κεφάλαιο 5: Πολιτική Διαρθρώσεων και Στατιστικά Δεδομένα

5.1. Περί πολιτικής διαρθρώσεων.

Η αλιεία είναι ένας τομέας επιρρεπής στις καιρικές συνθήκες όσο και ο γεωργικός τομέας. Η παραγωγή εξαρτάται από πολλούς παράγοντες που δεν έχουν σχέση με τη βούληση των παραγωγών όπως: οι διακυμάνσεις του καιρού, η ρύπανση των υδάτων, αλλά και η οριοθέτηση αλιευτικών ζωνών (Πράσινη Βίβλος, 2007). Η αλιεία είναι εξεχόντως σημαντική για την οικονομία κάποιων παράκτιων περιοχών, συχνά λιγότερο ευνοημένων και αποτελεί μια πηγή σημαντικού εισοδήματος για τους κατοίκους. Για τους λόγους αυτούς πρέπει η κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα της αλιείας να συμπληρώνεται από μία κοινή πολιτική διαρθρώσεων της αλιείας.

Αυτή η επιτακτική ανάγκη είχε γίνει αντιληπτή ήδη από το 1970 και γι αυτό το λόγο ο κανονισμός που εγκαθίδρυε την κοινή διαρθρωτική πολιτική στον τομέα της αλιείας εφαρμόστηκε ταυτόχρονα με τον κανονισμό για την κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα των προϊόντων αλιείας (Πάλλης, 2005: 84-110). Παρά τα οργανωτικά μέτρα τα οποία εφαρμόστηκαν στις δεκαετίες του 70 και 80, ο αλιευτικός τομέας αντιμετώπιζε στις αρχές της δεκαετίας του 90 μια σοβαρή διαρθρωτική κρίση που χαρακτηριζόταν από:

- Χρόνια και ολοένα αυξανόμενη υπερδυναμικότητα των αλιευτικών στόλων
- Υπέρμετρη κεφαλαιοποίηση και υπερχρέωση των επιχειρήσεων
- Ελάττωση συγκεκριμένων αλιευτικών μεθόδων προκειμένου να υπάρξει συντήρηση των πόρων
- Υπακοή απέναντι στους κοινοτικούς κανόνες υγιεινής, υγείας, αλλά και ποιότητας των προϊόντων καθώς και εργασιακής ασφάλειας στα αλιευτικά σκάφη

Έχοντας στο μυαλό της τη δυσχερή αυτή κατάσταση, η Κοινότητα κατά την αναδιοργάνωση των διαρθρωτικών ταμείων, τον Ιούλιο του 1993 αποφάσισε τη δημιουργία ενός χρηματοδοτικού μέσου προσανατολισμού της αλιείας (ΧΜΠΑ¹⁶) (Πράσινη Βίβλος, 1997). Σύμφωνα με τον καταστατικό κανονισμό του οι αποστολές του ήταν:

¹⁶ Σκοπός του ΧΜΠΑ είναι να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της κοινής αλιευτικής πολιτικής. Το ΧΜΠΑ υποστηρίζει τις διαρθρωτικές δράσεις στον τομέα της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων τους. Με τον τρόπο αυτό, προάγεται η αναδιάρθρωση του τομέα με τη δημιουργία κατάλληλων όρων για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του.

Οι διαρθρωτικές δράσεις του ΧΜΠΑ έχουν ως στόχο να:

- συμβάλουν στην επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των αλιευτικών πόρων και της εκμετάλλευσής τους.

- Να βοηθήσει στην επίτευξη μίας συνεχούς ισορροπίας μεταξύ των αλιευτικών πόρων και της εκμετάλλευσής τους
- Να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα μέσω των διαρθρωτικών πολιτικών αλλά και την ανάπτυξη οικονομικά βιώσιμων επιχειρήσεων στην αλιεία
- Να ενισχύσει την προσφορά και την προστιθέμενη αξία των προϊόντων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας και τέλος
- Να συμβάλλει στην τόνωση των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια. (κανονισμός 1263/1999 ΕΕ L/61, 26-9-1999)

Τα μέτρα που εφαρμόζονται με την ενίσχυση του ΧΜΠΑ στις περιοχές του στόχου 1 των Διαρθρωτικών Ταμείων αποτελούν τμήμα του προγραμματισμού σχετικά με τον παρόντα στόχο (Μούσης, 2011:220-221). Επίσης, τα μέτρα που εφαρμόζονται με την ενίσχυση του ΧΜΠΑ εκτός των περιοχών του στόχου 1 στηρίζονται πάνω σε ένα ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού του εκάστοτε κράτους.

Επιπλέον σύμφωνα με τα άρθρα 22 και 23 του καν. 1260/99¹⁷ το ΧΜΠΑ μπορεί να συμβάλει σε:

-
- να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα των διαρθρώσεων εκμετάλλευσής και την ανάπτυξη οικονομικά βιώσιμων επιχειρήσεων στον τομέα·
 - να βελτιώσουν τον εφοδιασμό και την αξιοποίηση των προϊόντων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας·
 - να συμβάλουν στην αναζωογόνηση των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια.

Πεδίο εφαρμογής: Για να διασφαλιστεί η επιτυχία της αποστολής του ΧΜΠΑ, ο παρών κανονισμός παρέχει τη στήριξη του ταμείου για τα ακόλουθα μέτρα:

- την ανανέωση του στόλου και τον εκσυγχρονισμό των αλιευτικών πλοίων·
- την προσαρμογή της αλιευτικής προσπάθειας·
- τις κοινές επιχειρήσεις·
- την παράκτια αλιεία μικρής κλίμακας·
- τα μέτρα κοινωνικοοικονομικού χαρακτήρα·
- την προστασία των αλιευτικών πόρων στις παράκτιες θαλάσσιες περιοχές·
- την υδατοκαλλιέργεια·
- τον εξοπλισμό των αλιευτικών λιμένων·
- τη μεταποίηση και την εμπορία των προϊόντων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας·
- την εξερεύνηση νέων διεξόδων της αγοράς·
- τις ενέργειες που τίθενται σε εφαρμογή από τους επαγγελματίες του κλάδου·
- τις καινοτόμες ενέργειες: πρόκειται ιδίως για ενέργειες διεθνικού χαρακτήρα και δικτύωσης των επιχειρηματιών του τομέα και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία·
- την τεχνική βοήθεια.

¹⁷ Ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων ταμείων πραγματοποιείται ιδίως μέσω:

(α) των σχεδίων, των κοινοτικών πλαισίων στήριξης, των επιχειρησιακών προγραμμάτων και των ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού, συμπεριλαμβανομένου του πλαισίου αναφοράς

(β) της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των παρεμβάσεων που εκτελούνται στο πλαίσιο ενός στόχου και
(γ) των ενδεικτικών κατευθύνσεων που δημοσιεύει η Επιτροπή για να βοηθά τις αρμόδιες εθνικές και περιφερειακές αρχές κατά την κατάρτιση των αναπτυξιακών σχεδίων και τη διεξαγωγή της ενδεχόμενης αναθεώρησης των παρεμβάσεων.

- Μέτρα εκσυγχρονισμού συμπεριλαμβανομένων των διεθνικών δράσεων και της ίδρυσης και λειτουργίας δικτύων για τους φορείς του τομέα και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια
- Μέτρα τεχνικής βοήθειας.

Η Επιτροπή έχει καθορίσει την ενδεικτική κατανομή ανά κράτος μέλος των πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων στο πλαίσιο του ΧΜΠΑ εκτός των περιοχών του Στόχου 1 για την περίοδο 2000-2006.

5.2. Διαρθρωτικές επεμβάσεις στον τομέα της αλιείας (1994-99).

Από 1ης Ιανουαρίου 1994 (1ης Ιανουαρίου 1995 για την Αυστρία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία), οι διαρθρωτικές ενισχύσεις στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας χορηγούνται στο πλαίσιο των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων.

Το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ) είναι το κύριο όργανο για τη χορήγηση κοινοτικής ενίσχυσης στον τομέα, αλλά και άλλα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν επίσης να παρέμβουν για ορισμένα προγράμματα (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης – ΕΤΠΑ ή Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ). Οι προγραμματισμένες δαπάνες στο πλαίσιο του ΧΜΠΑ για την περίοδο 1994-1999 ανήλθαν σε 676 εκατ. (European Currency Unit, ECU). Η εκτέλεση των προγραμμάτων, δηλαδή η πραγματική υλοποίηση των σχεδίων που είχαν εγκριθεί μεταξύ 1994 και 1999, προβλεπόταν να διαρκέσει έως το τέλος του 2001.

Ανάλογα με τον τύπο των επενδύσεων και ανάλογα με την περιφέρεια, η κοινοτική συμμετοχή κατά την περίοδο 1994-1999 μπορούσε να φθάσει:

- το 75 ή το 50% του επιλέξιμου κόστους ενός έργου στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και στις πιο αραιοκατοικημένες περιφέρειες και
- το 50 ή το 30% στις υπόλοιπες περιφέρειες.

Η εθνική συνεισφορά στη χρηματοδότηση των προγραμμάτων ποικίλλει, ανάλογα με την περιφέρεια και ανάλογα με τον στόχο των δαπανών.

Προγραμματισμός του ΧΜΠΑ: Ο προγραμματισμός που αφορά τις παρεμβάσεις του ΧΜΠΑ πραγματοποιείται σε δύο στάδια:

- 1) Τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή σχέδια προγράμματος για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις στον τομέα της αλιείας, στα οποία εκθέτουν τη στρατηγική και τις προτεραιότητες της ενίσχυσης, καθώς και μια αίτηση χρηματοδότησης, με τη μορφή μιας συνεκτικής δέσμης πολυετών μέτρων.
- 2) Με βάση τα σχέδια αυτά, η Επιτροπή εγκρίνει τα προγράμματα μόλις επιτευχθεί συμφωνία με τα κράτη μέλη.

Ο τομέας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας συμμετέχει σε 32 προγράμματα συνολικά. Οι προβλεπόμενες δαπάνες για το σύνολο της περιόδου, πρέπει να κατανεμηθούν αφενός μεταξύ των διαφόρων τομέων παρέμβασης και αφετέρου μεταξύ των διαφόρων παρεμβαινόντων: Ευρωπαϊκή Ένωση, κράτη μέλη και περιφέρειες, ιδιώτες δικαιούχοι.

Οι αρχές που είναι διαχειριστές των προγραμμάτων αναπροσάρμοζαν τακτικά τον προγραμματισμό καθόλη τη διάρκεια τη περιόδου παρέμβασης, ώστε να λαμβάνονται υπόψη η εξέλιξη της κατάστασης, η πρόοδος που σημειωνόταν στους διάφορους τομείς, καθώς και οι νέες ανάγκες.

Εκτέλεση: Κάθε έτος, από την έναρξη της υλοποίησης των προγραμμάτων, οι αρχές διαχείρισης διαβιβάζουν στην Επιτροπή εκθέσεις εκτέλεσης, δηλαδή πληροφορίες σχετικά με την υλοποίηση κάθε έργου, σε μορφή που έχει απόλυτα εναρμονιστεί.

5.3. Ρυθμίσεις στην αλιεία κατά την περίοδο 2000-2005.

Το Συμβούλιο συμφώνησε, στις 17 Δεκεμβρίου 1999, τους λεπτομερείς κανόνες και τις ρυθμίσεις σχετικά με κοινοτική διαρθρωτική στήριξη του τομέα της αλιείας στο πλαίσιο του Χρηματοδοτικού Μέσου Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ). Ο κανονισμός αυτός θα αντικαταστήσει στον ισχύοντα κανονισμό 2468/98 ((ΕΚ 2468/98) που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1999 και καλύπτει την περίοδο 2000 έως 2006.

Οι μηχανισμοί και οι κανόνες στήριξης που περιέχονται στο νέο αυτό κανονισμό προέρχονται από τους νέους κανόνες για τη συνολική μεταρρύθμιση των κοινοτικών Διαρθρωτικών Ταμείων ((ΕΚ) 1260/99, 1262/99).

Το Συμβούλιο ενέκρινε τις περισσότερες από τις προτάσεις της Επιτροπής (COM (1998) 728 τελικό) και τροποποίησε μερικές άλλες, ιδίως εκείνες που αφορούν τους όρους ανανέωσης του στόλου. Διατηρήθηκαν όλα σχεδόν τα μέτρα που είναι επί του παρόντος επιλέξιμα για χρηματοδοτική

στήριξη. Υπάρχουν επίσης μερικές καινοτομίες υπέρ του τομέα αλιείας μικρής κλίμακας καθώς και για την υποστήριξη των νεαρών αλιέων να αποκτήσουν το πρώτο τους σκάφος.

Η Επιτροπή ήταν αποφασισμένη να εξασφαλίσει τη μη χρήση της δημόσιας χρηματοδότησης για την αύξηση της αλιευτικής ικανότητας του στόλου, δεδομένου ότι ορισμένα εμπορικά αποθέματα υφίστανται ακόμη υπερβολική εκμετάλλευση. Οι στόχοι του ΧΜΠΑ δεν έχουν αλλάξει και αποσκοπούν ακόμη στην:

- συμβολή στην επίτευξη μιας διαρκούς ισορροπίας μεταξύ των αλιευτικών πόρων και της εκμετάλλευσής τους,
- ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης οικονομικά βιώσιμων επιχειρήσεων στον τομέα της αλιείας,
- βελτίωση του εφοδιασμού της αγοράς και την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας μέσω της μεταποίησης,
- υποστήριξη της αναζωογόνησης περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια.

Πραγματοποιήθηκε ανανέωση των μέτρων σχετικά με τη χρηματοδοτική στήριξη που έχει σχέση με παραγωγικές επενδύσεις στην βιομηχανία μεταποίησης και στην υδατοκαλλιέργεια, όπως είναι η κατασκευή, η επέκταση ή ο εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων μεταποίησης ή υδατοκαλλιέργειας, καθώς και εκείνες που αφορούν εγκαταστάσεις αλιευτικών λιμένων. Άλλα μέτρα, όπως είναι εκείνα που αφορούν τη στήριξη για τη δημιουργία προσωρινών κοινοπραξιών επιχειρήσεων, καταργήθηκαν δεδομένου ότι δεν πέτυχαν το στόχο τους όσον αφορά την συμβολή στη μείωση της αλιευτικής ικανότητας του κοινοτικού στόλου.

Μεγαλύτερη έμφαση δόθηκε σε περιβαλλοντικά θέματα και θα δοθεί προτεραιότητα σε συλλογικά έργα που αναλαμβάνονται από τον ίδιο τον κλάδο της αλιείας. Ο νέος αυτός κανονισμός περιέχει σημαντικές βελτιώσεις προηγούμενων κανόνων, των οποίων η εφαρμογή έδειξε ότι δεν ήταν πλήρως σαφείς ή παρουσίαζαν δυσκολίες στην εφαρμογή τους. Οι βελτιώσεις αυτές αφορούν τους κανόνες για την ανανέωση του στόλου και τις κοινές επιχειρήσεις. Στην περίπτωση των τελευταίων, θεσπίστηκαν ορισμένες προϋποθέσεις για την επιλεξιμότητα και την εφαρμογή σχεδίων προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι δεν οδηγούν σε υπεραλίευση σε τρίτες χώρες καθώς και ότι τηρούνται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την χορήγηση ενισχύσεων.

Επιπροσθέτως, ο κανονισμός αυτός περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με την στήριξη οργανώσεων παραγωγών, οι οποίες, μέχρι σήμερα, εφαρμόζονταν στο πλαίσιο του κανονισμού για την κοινή

οργάνωση αγορών στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου μέσω της ενίσχυσης του ρόλου των οργανώσεων παραγωγών. Η συμπερίληψη των μέτρων αυτών στον κανονισμό του ΧΜΠΑ καθώς και εκείνων υπέρ της αλιείας μικρής κλίμακας επιτρέπει τον εξορθολογισμό του περιεχομένου τους καθώς και μεγαλύτερη συνεκτικότητα με τα άλλα διαρθρωτικά μέτρα.

Τέλος, ο νέος κανονισμός διευρύνει το πεδίο των κοινωνικο-οικονομικών μέτρων μέσω, για παράδειγμα της χορήγησης ενίσχυσης τόσο σε νεαρούς αλιείς για την απόκτηση αλιευτικού σκάφους για πρώτη φορά όσο και σε μεμονωμένους αλιείς που εγκαταλείπουν τον κλάδο της αλιείας, μέσω του επανακαθορισμού των ισχυόντων μηχανισμών για τη στήριξη των αλιέων και των πλοιοκτητών κατόπιν προσωρινής διακοπής των δραστηριοτήτων τους καθώς επίσης και ενημερώνοντας τις ισχύουσες προμηθευτικές και κλίμακες.

5.4. Οργάνωση του τομέα.

Η κοινή οργάνωση των αγορών των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας αναγνωρίζει ως επαγγελματικές οργανώσεις τις ακόλουθες οντότητες: οργανώσεις παραγωγών, ενώσεις οργανώσεων παραγωγών και διεπαγγελματικές οργανώσεις¹⁸.

Οι **οργανώσεις παραγωγών** είναι επίσημα εγκεκριμένοι φορείς τους οποίους συστήνουν οι παραγωγοί προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Είναι αρμόδιες για την καθημερινή διαχείριση της αλιείας και παίζουν ουσιαστικό ρόλο στην εφαρμογή της κοινής αλιευτικής πολιτικής και της κοινής οργάνωσης των αγορών, καθώς:

- προσανατολίζουν τους παραγωγούς σε βιώσιμες πρακτικές αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, ειδικότερα μέσω της συλλογικής διαχείρισης των δραστηριοτήτων των μελών τους
- τους βοηθούν να προσαρμόζουν την προσφορά στη ζήτηση, και
- τους στηρίζουν στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σήμερα υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση περισσότερες από 200 οργανώσεις παραγωγών. Για να επιτύχουν τους στόχους της κοινής οργάνωσης των αγορών, οι οργανώσεις αυτές λαμβάνουν μέτρα για τη διοχέτευση της προσφοράς και την εμπορία των προϊόντων των μελών τους, καθώς και για την προώθηση των προϊόντων μέσω συστημάτων πιστοποίησης, σημάτων ποιότητας, γεωγραφικών ενδείξεων κ.ο.κ. Προωθούν επίσης την επαγγελματική κατάρτιση και τη χρήση των ΤΠΕ και

¹⁸ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/market/producer_organisations/index_el.htm

λαμβάνουν μέτρα για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας των μελών τους.

Οι **ενώσεις οργανώσεων παραγωγών**, οι οποίες μπορούν επίσης να εγκρίνονται από εθνικές αρχές, έχουν διττή αποστολή: παίζουν τον ίδιο ρόλο με τις οργανώσεις παραγωγών και, επιπλέον, συντονίζουν τις δραστηριότητες των οργανώσεων μελών τους.

Οι οργανώσεις διάφορων ομάδων συμφερόντων στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας – γνωστές ως «**διεπαγγελματικές οργανώσεις**» - φέρνουν σε επαφή παραγωγούς, μεταποιητές και εμπόρους προϊόντων αλιείας με στόχο τη λήψη μέτρων επωφελών για τον κλάδο στο σύνολό του. Στόχος των οργανώσεων είναι η βελτίωση του συντονισμού των δραστηριοτήτων εμπορίας και η λήψη μέτρων προς το συμφέρον όλου του κλάδου.

Δεδομένου ότι οι θαλάσσιοι πόροι ανήκουν σε όλους, οι επαγγελματικές αυτές οργανώσεις μπορούν επίσης να συσταθούν σε διακρατικό επίπεδο για να συντονίζουν την παραγωγή και την εμπορία ορισμένων ειδών σε πολλές χώρες της ΕΕ.

Λαμβανομένου υπόψη του ουσιαστικού ρόλου των επαγγελματικών οργανώσεων στην εφαρμογή της κοινής αλιευτικής πολιτικής και της κοινής οργάνωσης των αγορών, υπάρχουν διάφορα εργαλεία για τη στήριξή τους:

- **Δημιουργία ή αναδιάρθρωση επαγγελματικών οργανώσεων:** το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) μπορεί να παρέχει χρηματοδοτική στήριξη σε μέτρα εμπορίας που στοχεύουν στη δημιουργία ή την αναδιάρθρωση οργανώσεων παραγωγών, ενώσεων οργανώσεων παραγωγών και διεπαγγελματικών οργανώσεων
- **Σχέδια παραγωγής και εμπορίας:** για να συμβάλουν στη βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, οι οργανώσεις παραγωγών και οι ενώσεις οργανώσεων παραγωγών καταρτίζουν σχέδια παραγωγής και εμπορίας. Τα σχέδια αυτά αποτελούν ένα καινοτόμο μέσο για τη συλλογική διαχείριση των δραστηριοτήτων των παραγωγών και δίνουν τη δυνατότητα στις οργανώσεις να λαμβάνουν μέτρα προσαρμοσμένα στην επίτευξη των στόχων τους.
- Για την κατάρτιση και την εφαρμογή των σχεδίων εμπορίας, το ΕΤΘΑ παρέχει χρηματοδοτική στήριξη που μπορεί να ανέλθει στο 3% της ετήσιας αξίας των προϊόντων που διατίθενται στην αγορά από την οργάνωση ή την ένωση παραγωγών.
- **Μηχανισμός αποθεματοποίησης:** για να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση από τους μηχανισμούς παρέμβασης στην αγορά στην πλήρη εφαρμογή σχεδίων παραγωγής και

εμπορίας, το ΕΤΘΑ παρέχει στήριξη σε οργανώσεις παραγωγών προϊόντων αλιείας για την αποθεματοποίηση των προϊόντων τους όταν η ζήτηση είναι πολύ χαμηλή. Ο μηχανισμός ενεργοποιείται μέσω συστήματος τιμών το οποίο καθορίζουν οι εθνικές αρχές σε συνεννόηση με τις οργανώσεις παραγωγών. Μετά την αποθεματοποίησή τους, τα προϊόντα διατίθενται εκ νέου στην αγορά για ανθρώπινη κατανάλωση.

Η στήριξη αυτού το μηχανισμού από το ΕΤΘΑ θα παύσει στις 31 Δεκεμβρίου 2018, όταν θα έχει ολοκληρωθεί πλήρως ο προγραμματισμός των δραστηριοτήτων μέσω των σχεδίων παραγωγής και εμπορίας.

5.5. Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).

Το ΕΤΘΑ είναι το Ταμείο Θαλάσσιας και Αλιευτικής Πολιτικής της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020¹⁹. Είναι ένα από τα πέντε Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)²⁰ που αλληλοσυμπληρώνονται και στηρίζουν την ανάκαμψη στην Ευρώπη με βάση την ανάπτυξη και την απασχόληση. Το Ταμείο:

- Βοηθά τους αλιείς στη μετάβασή τους προς μια βιώσιμη αλιεία.
- Προωθεί τη βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια, η οποία θα δίνει έμφαση στην ποιότητα, την ασφάλεια και την οικολογική παραγωγή, ώστε να καταστεί ο τομέας αυτός ανταγωνιστικός.
- Στηρίζει τις παράκτιες κοινότητες στη διαφοροποίηση των οικονομιών τους.
- Χρηματοδοτεί έργα που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής στις ευρωπαϊκές παράκτιες περιοχές.
- Βοηθά στην εφαρμογή της ΚΑΛΠ με βελτίωση της συλλογής δεδομένων και της επιστημονικής γνώσης και έλεγχο και επιβολή της νομοθεσίας.
- Διευκολύνει την πρόσβαση των αιτούντων στη χρηματοδότηση. Το Ταμείο συγχρηματοδοτεί έργα από κοινού με εθνικούς πόρους.
- Κάθε χώρα λαμβάνει μερίδιο από τον συνολικό προϋπολογισμό του Ταμείου, ανάλογα με το μέγεθος του αλιευτικού της τομέα.
- Στη συνέχεια, καταρτίζει επιχειρησιακό πρόγραμμα, στο οποίο διευκρινίζει πώς σκοπεύει να δαπανήσει τους χορηγηθέντες πόρους.
- Μόλις η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκρίνει το πρόγραμμα αυτό, εναπόκειται στις εθνικές αρχές να αποφασίσουν ποια έργα θα χρηματοδοτηθούν.

¹⁹ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/index_el.htm

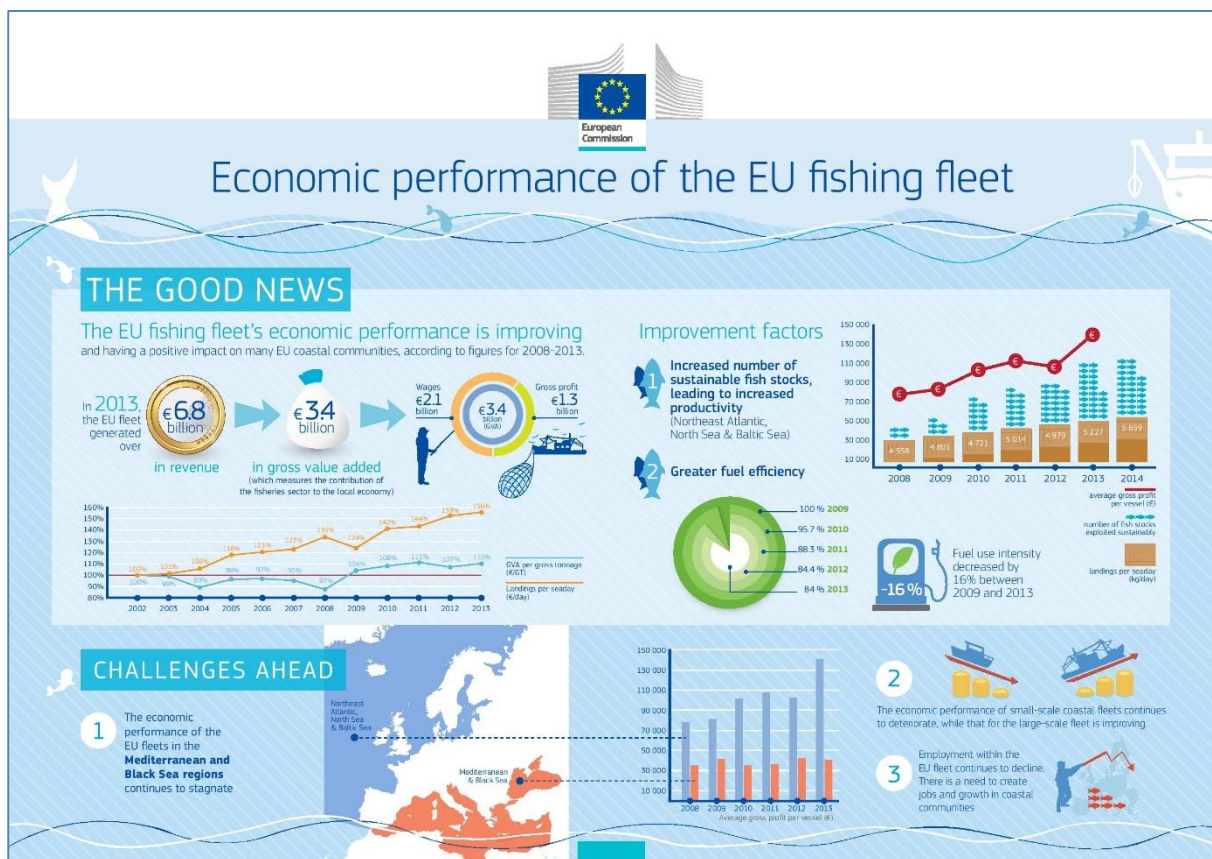
²⁰ Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας

- Οι εθνικές αρχές και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν από κοινού την ευθύνη της εκτέλεσης του προγράμματος.

5.6. Βασικά στατιστικά στοιχεία για την αλιεία.

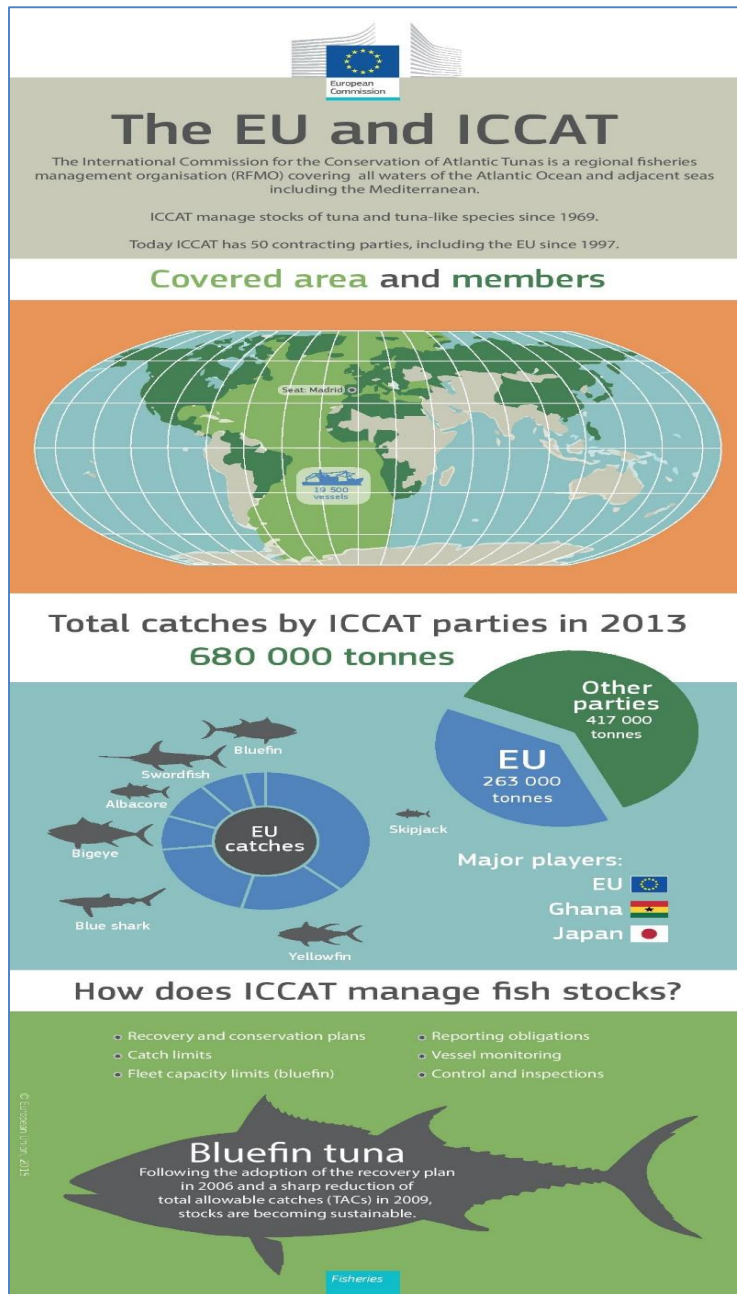
Στα παρακάτω infographics και πίνακες παρουσιάζονται κάποια συνοπτικά στοιχεία για την κοινή πολιτική αλιείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για περαιτέρω στοιχεία μπορεί κάποιος που ενδιαφέρεται να ανατρέξει στην σελίδα:

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.3.9.html

Πίνακας 1: Οικονομική απόδοση του ευρωπαϊκού στόλου αλιείας.

Πηγή: http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/eu_fisheries_key_facts/index_el.htm

Πίνακας 2: Διαχείριση φορτίου των μελών του ICCAT²¹.

Πηγή: http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/eu_fisheries_key_facts/index_el.htm

²¹ Η Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση του Τόνου του Ατλαντικού είναι μια διακυβερνητική οργάνωση αλιείας αρμόδια για τη διατήρηση του τόνου και των τονοειδών στον Ατλαντικό Ωκεανό και τις παρακείμενες θάλασσες. Η ICCAT συγκεντρώνει στατιστικά στοιχεία της αλιείας από τα μέλη της και από όλους τους φορείς που αλιεύουν τα είδη αυτά στον Ατλαντικό Ωκεανό, συντονίζει την έρευνα, συμπεριλαμβανομένης της εκτίμησης των αποθεμάτων, για λογαριασμό των μελών της, αναπτύσσει επιστημονικές βασίζεται σε συμβουλές διαχείρισης, παρέχει ένα μηχανισμό για τα συμβαλλόμενα μέρη να συμφωνήσουν σχετικά με τη διαχείριση μέτρων και παράγει σχετικές δημοσιεύσεις.

ΚΜ	Αριθμός πλοίων		Ολική χωρητικότητα		Ισχύς μηχανής (kW)		Εκτός από μηχανότρατες		Μηχανότρατες	
	αριθ.	%	Ο.Χ.	%	kW	%	αριθ.	%	αριθ.	%
BE	82	0,1%	14 985	0,9%	46 975	0,7%	2	2%	80	98%
BG	2 053	2,3%	6 657	0,4%	57 958	0,9%	1 939	94%	114	6%
DK	2 682	3,1%	66 680	3,9%	227 840	3,4%	2 004	75%	678	25%
DE	1 538	1,8%	61 794	3,6%	144 247	2,2%	1 180	77%	358	23%
EE	1 443	1,7%	13 513	0,8%	44 349	0,7%	1 339	93%	104	7%
IE	2 202	2,5%	64 251	3,7%	194 768	2,9%	1 291	59%	911	41%
EL	15 860	18,1%	78 103	4,5%	457 105	6,8%	15 189	96%	671	4%
ES	9 895	11,3%	379 209	22,0%	858 067	12,8%	8 811	89%	1 084	11%
FR	7 143	8,2%	177 860	10,3%	1 022 030	15,3%	5 581	78%	1 562	22%
HR	7 621	8,7%	51 710	3,0%	414 474	6,2%	6 597	87%	1 024	13%
IT	12 698	14,5%	163 905	9,5%	1 017 730	15,2%	8 899	70%	3 799	30%
CY	894	1,0%	3 478	0,2%	39 037	0,6%	888	99%	6	1%
LV	703	0,8%	29 945	1,7%	49 800	0,7%	635	90%	68	10%
LT	293	0,3%	76 108	4,4%	89 793	1,3%	217	74%	76	26%
MT	1 037	1,2%	7 692	0,4%	76 020	1,1%	1 014	98%	23	2%
NL	848	1,0%	150 687	8,7%	335 370	5,0%	265	31%	583	69%
PL	832	1,0%	33 729	2,0%	81 361	1,2%	669	80%	163	20%
PT	8 236	9,4%	99 953	5,8%	366 359	5,5%	7 629	93%	607	7%
RO	200	0,2%	618	0,0%	6 259	0,1%	190	95%	10	5%
SI	170	0,2%	598	0,0%	8 425	0,1%	154	91%	16	9%
FI	3 210	3,7%	16 467	1,0%	172 542	2,6%	3 118	97%	92	3%
SE	1 390	1,6%	29 399	1,7%	169 177	2,5%	1 128	81%	262	19%
UK	6 415	7,3%	198 598	11,5%	802 882	12,0%	4 385	68%	2 030	32%

Πίνακας 3: Οι αλιευτικοί στόλοι των κρατών μελών της ΕΕ (ΕΕ-28) το 2014

Πηγή: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_5.3.9.pdf

ΚΜ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σύνολο
BE	5 722	5 795	5 848	5 943	6 081	6 123	6 233	41 746
BG	12 071	12 225	12 337	12 537	12 829	12 917	13 150	88 067
CZ	4 264	4 318	4 358	4 429	4 532	4 563	4 645	31 108
DK	28 559	28 924	29 189	29 662	30 352	30 559	31 111	208 355
DE	30 100	30 485	30 763	31 262	31 989	32 208	32 789	219 596
EE	13 840	14 017	14 145	14 374	14 709	14 809	15 077	100 970
IE	20 232	20 490	20 678	21 013	21 502	21 649	22 039	147 602
EL	53 290	53 971	54 464	55 347	56 635	57 022	58 051	388 778
ES	159 223	161 257	162 731	165 369	169 217	170 374	173 449	1 161 621
FR	80 594	81 624	82 370	83 705	85 653	86 239	87 795	587 980
HR	34 630	35 072	35 393	35 966	36 803	37 055	37 724	252 643
IT	73 643	74 583	75 265	76 485	78 265	78 800	80 222	537 263
CY	5 444	5 513	5 564	5 654	5 785	5 825	5 930	39 715
LV	19 167	19 412	19 589	19 907	20 370	20 509	20 879	139 834
LT	8 695	8 806	8 886	9 030	9 240	9 304	9 471	63 432
HU	5 359	5 427	5 477	5 566	5 695	5 734	5 838	39 096
MT	3 102	3 141	3 170	3 221	3 296	3 319	3 379	22 627
NL	13 916	14 094	14 222	14 453	14 789	14 890	15 159	101 523
AT	955	967	976	992	1 015	1 022	1 040	6 965
PL	72 814	73 744	74 419	75 625	77 384	77 914	79 320	531 219
PT	53 798	54 485	54 983	55 874	57 175	57 566	58 604	392 485
RO	23 086	23 380	23 594	23 977	24 534	24 702	25 148	168 421
SI	3 401	3 444	3 476	3 532	3 614	3 639	3 704	24 809
SK	2 164	2 191	2 211	2 247	2 299	2 315	2 357	15 785
FI	10 197	10 327	10 422	10 591	10 837	10 911	11 108	74 393
SE	16 470	16 680	16 833	17 105	17 504	17 623	17 941	120 156
UK	33 327	33 753	34 061	34 613	35 419	35 661	36 305	243 139
EE-28	788 061	798 128	805 424	818 478	837 523	843 250	858 468	5 749 332

Πίνακας 4: Διάθεση πόρων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας ανά κράτος μέλος κατά την περίοδο 2014-2020 (σε χιλιάδες ευρώ, τρέχουσες τιμές)

Πηγή: Εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής αριθ. 2014/372/ΕΕ, της 11ης Ιουνίου 2014, για τον καθορισμό της ετήσιας κατανομής, ανά κράτος μέλος, του συνόλου των πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας που διατίθενται στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης για την περίοδο 2014-2020 (ΕΕ L 180 της 20.6.2014, σ. 18-20).

	Συλλεκτι		Υδατοκα		Μεταποί		Σύνολο	
	Αξία	% ΑΕΠ	Αξία	% ΑΕΠ	Αξία	% ΑΕΠ	Αξία	% ΑΕΠ
Ελλάς	540	0,24	515	0,22	133	0,06	1.188	0,52*
ΕΕ-27	7.000	0,06	3.200	0,03	20.000	0,17	30.200	0,26

Πίνακας 5: Ενδεικτική σύγκριση Ελλάδος με ΕΕ-27 όσον αφορά στο οικοσύστημα της αλιείας για το έτος 2009 (αξίες σε εκατ. ευρώ).

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Ευρωπαϊκής Επιτροπής, FAO, ΕΛΣΤΑΤ.

5.7. Οικονομικά οφέλη από την κοινοτική αλιεία.

Οι θάλασσες και οι ωκεανοί αποτελούν ζωτική κινητήρια δύναμη της ευρωπαϊκής οικονομίας²². Η ΕΕ διαθέτει τον μεγαλύτερο αριθμό εμπορικών λιμένων (1.200) καθώς και τον μεγαλύτερο εμπορικό στόλο παγκοσμίως. Το 90% των εμπορικών συναλλαγών με τρίτες χώρες και το 40% των συναλλαγών εντός της ΕΕ πραγματοποιούνται θαλασσίως. Ο τομέας αυτός αντιπροσωπεύει σχεδόν 5,4 εκατομμύρια θέσεις εργασίας και παράγει μικτή προστιθέμενη αξία σχεδόν 500 δισ. ευρώ ετησίως.

Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν τεράστιες αναξιοποίητες δυνατότητες καινοτομίας και ανάπτυξης, ειδικά σε ορισμένες περιοχές. Ως αποτέλεσμα, τα τελευταία χρόνια η ΕΕ έχει διευρύνει το πεδίο που καλύπτει η θαλάσσια πολιτική της, ώστε να περιλαμβάνει όλες τις χρήσεις του θαλάσσιου χώρου.

Οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της, που διατυπώνονται στη στρατηγική για τη Γαλάζια Ανάπτυξη, περιλαμβάνουν:

- Ανάπτυξη τομέων με μεγάλες δυνατότητες όπως η υδατοκαλλιέργεια, ο παράκτιος τουρισμός, η θαλάσσια βιοτεχνολογία, η θαλάσσια ενέργεια και οι εξορυκτικές δραστηριότητες στον θαλάσσιο βυθό.
- Παροχή γνώσης, νομικής βεβαιότητας και ασφάλειας μέσω ενός ψηφιακού χάρτη του ευρωπαϊκού θαλάσσιου βυθού, θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού (που θα οδηγήσει σε αποτελεσματικότερες και βιωσιμότερες θαλάσσιες δραστηριότητες) και ολοκληρωμένης θαλάσσιας επιτήρησης (εφοδιάζοντας τις αρχές που συμμετέχουν στη θαλάσσια επιτήρηση με νέα εργαλεία ανταλλαγής πληροφοριών, ώστε η επιτήρηση να γίνει φθηνότερη και αποτελεσματικότερη).

²² http://europa.eu/pol/fish/index_el.htm

- Ειδικές στρατηγικές για **συγκεκριμένες θάλασσες** (Αδριατική θάλασσα και Ιόνιο πέλαγος, Αρκτικός ωκεανός, Ατλαντικός ωκεανός, Βαλτική θάλασσα, Εύξεινος Πόντος, Μεσόγειος θάλασσα, Βόρεια θάλασσα) οι οποίες θα προάγουν τη συνεργασία μεταξύ όμορων κρατών.

Κεφάλαιο 6: Αλιεία και Περιβάλλον.

6.1. Το πρόβλημα της αφθονίας και στενότητας φυσικών πόρων.

Οι φυσικοί πόροι έπαιζαν και παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο όχι μόνο στην επιβίωση των ανθρωπίνων κοινωνιών αλλά και στην πολιτιστική τους ανάπτυξη (Φυτιάνου, 1996: 35-43). Οι κλασσικοί οικονομολόγοι έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους φυσικούς πόρους και τις επιπτώσεις της στενότητας τους στην ανάπτυξη και υλική ευημερία των ανθρώπων.

Σχετικές θεωρίες περί του θέματος είναι αυτές των Μάλθους και Ρικάρντο. Ο μεν πρώτος τόνισε ότι η πληθυσμιακή αύξηση και η σταθερή προσφορά αγροτικής γης θα οδηγούσαν στον τερματισμό της πληθυσμιακής αύξησης και στην επιβίωση περισσότερων ατόμων με εισόδημα επιπέδου απλής επιβίωσης, ενώ ο δεύτερος θεώρησε τη φθίνουσα ποιότητα των φυσικών πόρων ως την αιτία ύπαρξης διαφορετικής προσόδου της γης και τελικό λόγο για τον τερματισμό της οικονομικής και πληθυσμιακής ανάπτυξης. Οι φυσικοί πόροι συγκεκριμένα περιλαμβάνουν τη γη, τους ορυκτούς πόρους, τους υδάτινους και την ικανότητα του περιβάλλοντος να απορροφά ρύπους (Κώττης-Πετράκη, 1995: 341).

Απαραίτητη είναι όμως και η παράθεση των απόψεων κλασσικών και νεοκλασικών επιστημόνων σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη που περιγράφει το θεωρητικό υπόβαθρο της κάθε σχολής απέναντι στο οικονομικό γίνεσθαι.

Η φυσιοκρατική αντίληψη για την παραγωγικότητα της οικονομικής διαδικασίας ξεκινά από το «ότι ο ηγεμόνας και το έθνος δεν πρέπει να χάσουν ποτέ από τα μάτια τους ποτέ το γεγονός, ότι η μοναδική πηγή του πλούτου είναι το έδαφος και ότι είναι η γεωργία που την πολλαπλασιάζει» (Σκούρτος, 1994: 35-43).

Ο ρόλος της φύσης στην παραγωγή όπως αναλύεται στο «Πλούτο των εθνών» εστιάζεται τότε στην ειδική σημασία της ζήτησης για σιτηρά ή στη μονοπωλιακή θέση των γαιοκτημόνων και τότε στη φυσιοκρατική ιδέα μιας ιδιαίτερης παραγωγικότητας του εδάφους σε σχέση με άλλους τομείς. Η αντίληψη της φύσης στην κλασσική πολιτική οικονομία περιέχει την εικόνα μιας σταθερής σχέσης ανθρώπου/φύσης. Η υποβάθμιση όμως της φύσης σε οικονομικό συντελεστή παραγωγής παραμένει ατελής. Σημειώνεται εδώ ότι ο κύριος εκφραστής της σχολής των φυσιοκρατών και γνωστός για τη θεωρία του «αόρατου χεριού», ο Άνταμ Σμιθ δεν αποδεχόταν την πρωταρχικότητα της γεωργίας, καθώς προερχόταν από χώρα κατά κύριο λόγο εμπορική (Σκούρτος, 1994: 35-43).

Για τον Ρικάρντο η ανάπτυξη εξαρτάται από την αύξηση του πληθυσμού και του κεφαλαίου, ενώ για τον Μάλθους η πληθυσμιακή αύξηση δεν αρκεί για να φέρει οικονομική πρόοδο. Η μετάβαση από την κλασσική στη νεοκλασική οικονομική σκέψη συνδέεται με συγκέντρωση του ενδιαφέροντος στο φαινόμενο των εντατικών αποδόσεων κλίμακας.

Για τη νεοκλασική οικονομική επιστήμη η φύση αποτελεί άθροισμα υλικών η σημασία των οποίων στην παραγωγή ποικίλει ευρέως. Η αξία των φυσικών πόρων για την ανθρώπινη ευημερία αμβλύνεται στο βαθμό που σταθερές πολιτικές καταστάσεις, απρόσκοπτη προσφορά φθηνής ενέργειας, διαθεσιμότητα κεφαλαίου κ.λπ. μπορούν να καταστήσουν στρατηγικά υλικά σε αφθονία. (Σκούρτος, 1994: 35-43).

Για να επανέλθουμε στις αρχικές σκέψεις, οι πόροι δεν είναι ανεξάντλητοι αλλά ανάλογα με τη χρήση που τους κάνει ο άνθρωπος μεταμορφώνονται σε ουσίες με οικονομική χρησιμότητα, είτε σε ρύπους. Τις τελευταίες δεκαετίες οι ανανεώσιμοι πόροι συνεχώς μειώνονται. Αυτό σχετίζεται με την καταστροφή του περιβάλλοντος εξαιτίας της οικονομικής ανάπτυξης αλλά κυρίως λόγω της ρύπανσης αυτού (Κώττης-Πετράκη, 1995: 343). Η τελευταία που διαρκώς αυξάνεται είναι ευνόητο ότι έχει σοβαρές επιπτώσεις και στην ευημερία μας.

6.2. Κοινή Αλιευτική Πολιτική και περιβαλλοντική προστασία.

Η ενσωμάτωση των απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας στις κοινοτικές πολιτικές αποτελεί υποχρέωση βάσει του άρθρου 6 της Συνθ. ΕΚ (COM (2002), 186 τελικό). Η ενσωμάτωση του περιβάλλοντος στην Κοινή Αλιευτική Πολιτική στηρίζεται στις ακόλουθες αρχές (COM (1999) 363):

- Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική συμβάλει στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων που καθορίζονται στο άρθρο 174 Συνθ. ΕΚ, υπό την επιφύλαξη των οικονομικών και κοινωνικών της στόχων.
- Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική στηρίζεται στις αρχές της πρόληψης, παρεμπόδισης, αποκατάστασης στην πηγή καθώς και στην αρχή που προβλέπει ότι «ο ρυπαίνων πληρώνει».
- Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική αποσκοπεί στην προοδευτική εφαρμογή μίας προσέγγισης που να στηρίζεται στο οικοσύστημα, στο βαθμό που επιτρέπεται από τις επιστημονικές γνώσεις.
- Η κοινότητα διατηρεί το ίδιο επίπεδο δέσμευσης προς τις αρχές αυτές τόσο σε επίπεδο αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση της αλιείας της όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Η διαχειριστική δράση στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής που έχει ως στόχο την ενσωμάτωση απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας θα πρέπει να δώσει το μεγαλύτερο βαθμό προτεραιότητας στην:

- Μείωση σε βιώσιμα επίπεδα της αλιευτικής πίεσης στα αλιευτικά πεδία στο πλαίσιο πολυετών σχεδίων διαχείρισης όπου είναι δυνατόν και με βάση τις επιστημονικές συμβουλές, η μείωση θα πρέπει να έχει ως στόχο αλιευτικές δραστηριότητες που προκαλούν δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στη βιωσιμότητα των ιχθυοποθεμάτων όσο και στην ευνοϊκή κατάσταση διατήρησης μη εμπορικών ειδών και οικοτόπων,
- Βελτίωση των αλιευτικών μεθόδων με σκοπό τη μείωση των απορρίψεων, των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων και της επίπτωσης επί των οικοτόπων,
- Κατάργηση δημοσίων ενισχύσεων για τον εκσυγχρονισμό ή την ανανέωση του αλιευτικού στόλου, εκτός από ενισχύσεις για τη βελτίωση της ασφάλειας ή της ποιότητας των προϊόντων που δεν παρουσιάζουν πιθανότητες αύξησης της αλιευτικής ικανότητας.

Επιπρόσθετα η Κοινή Αλιευτική Πολιτική θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τα ακόλουθα θέματα:

- Τα μέτρα που καθορίζονται στο σχέδιο δράσης για τη βιοποικιλότητα στην Αλιεία (COM (2001), 164 τόμος IV). Ειδική προσοχή θα πρέπει να δίνεται στην κατάρτιση μακροπρόθεσμων σχεδίων διαχείρισης για τα σημαντικότερα και πλέον ευπαθή ιχθυοποθέματα, την ταυτοποίηση βασικών οικοτόπων και βιοτόπων, τον καθορισμό χρονικών και χωρικών περιορισμών της αλιείας, συμπεριλαμβανομένων των «ζωνών απαγόρευσης» και την ανάπτυξη των κατευθυντήριων γραμμών για μία Ορθότερη Αλιευτική Πολιτική.
- Τα μέτρα για την ενθάρρυνση αλιευτικών πρακτικών που συμβάλλουν στην περιβαλλοντική ενσωμάτωση, όπως ορίζεται στα άρθρα 13 έως 15 και 17 του καν. ΕΚ αριθ. 2792/1999 για καθορισμό των λεπτομερών κανόνων και ρυθμίσεων σχετικά με την κοινοτική διαρθρωτική βοήθεια στον τομέα της αλιείας. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό είναι απαραίτητη η συνεργασία των κρατών μελών και της Επιτροπής στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης που προβλέπεται στο άρθρο 8 του καν. Αριθ. 1260/99 για τη θέσπιση γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία.
- Τη βελτίωση της επιστημονικής αξιολόγησης για την κατάσταση των ιχθυοποθεμάτων τόσο σε κοινοτικά όσο και σε μη κοινοτικά ύδατα.
- Την ενσωμάτωση θεμάτων περιβαλλοντικής πολιτικής στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας.
- Τη θέσπιση κοινοτικής στρατηγικής για την υπερπόντια αλιεία με στόχο τη συμβολή στην επίτευξη βιώσιμης αλιείας εκτός των κοινοτικών υδάτων μέσω συνολικών και διμερών εταιρικών σχέσεων σε εθνικό ή και σε περιφερειακό επίπεδο.

Ακόμη συμπληρωματικά με τα παραπάνω τα κράτη μέλη θα πρέπει να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους σε ότι αφορά τις οδηγίες προστασίας της φύσης (Οδηγία αριθ.79/409/ΕΟΚ), ιδιαίτερα εκείνες που αφορούν τον καθορισμό και τη διαχείριση θαλάσσιων περιοχών που αποτελούν μέρος του πλαισίου «Φύση 2000».

Η διαδικασία ενσωμάτωσης απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας στην Κοινή Αλιευτική Πολιτική θα πρέπει να παρακολουθείται μέσω ενός συστήματος που θα στηρίζεται σε δείκτες. Για την εφαρμογή ενός τέτοιου συστήματος:

- Σε πρώτη φάση η Επιτροπή θα διαβουλευτεί με την Επιστημονική, Τεχνική και Οικονομική Επιτροπή Αλιείας (Πράσινη Βίβλος 1993-2000: σελ.12) για τη δυνατότητα καθορισμού σε πειραματική βάση, αρχικών δεικτών των περιβαλλοντικών επιδόσεων διαχείρισης της αλιείας, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο που σημειώθηκε από τις αρμόδιες οργανώσεις. Με βάση τις συμβουλές της εν λόγω Επιτροπής, η Επιτροπή κατάρτησε ένα πειραματικό σύστημα παρακολούθησης που στηρίζεται σε τέτοιους δείκτες που τέθηκε σε εφαρμογή το 2003.
- Με βάση το προαναφερόμενο σύστημα παρακολούθησης, η Επιτροπή μέχρι την 31-12-2005 είχε την υποχρέωση να υποβάλει στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση για τις περιβαλλοντικές επιδόσεις της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής.
- Στο πλαίσιο του 6ου ερευνητικού προγράμματος – πλαισίου και σε στενή συνεργασία με περιβαλλοντικούς και ερευνητικούς οργανισμούς, τα κράτη μέλη καλούνται να ενθαρρύνουν τη μελέτη απόδοσης του προαναφερόμενου συστήματος παρακολούθησης, σε ότι αφορά την παροχή κατάλληλων πληροφοριών για την Κοινή Αλιευτική Πολιτική, με στόχο την εξέλιξη του προς ένα πληρέστερο σύστημα παρακολούθησης που θα περιλαμβάνει δοκιμές και δείκτες των κινητήριων δυνάμεων, της αλιευτικής πίεσης, της κατάστασης, των επιπτώσεων και της ανταπόκρισης.

Οποιοσδήποτε αποφάσεις λαμβάνονται στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής ενσωμάτωσης, θα πρέπει να περιλαμβάνουν την ευρύτερη δυνατή διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους του κλάδου στα πρώτα στάδια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής Επιτροπής Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΣΕΑΥ) και κατά περίπτωση των Περιφερειακών Γνωμοδοτικών Συμβουλίων (COM/2001/159:7-9).

6.3. Περιβαλλοντική πολιτική της Ε.Ε.

Η πολιτική της Ε.Ε. αποσκοπεί στον σχηματισμό μιας κοινής περιβαλλοντικής πολιτικής η οποία κινείται στην επίτευξη των εξής στόχων (Μούσης, 2011: 337 επ.):

- 1) τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,
- 2) την προστασία της υγείας του ανθρώπου,
- 3) τη συνετή και ορθολογικά διαχείριση των φυσικών πόρων,
- 4) την προώθηση σε διεθνές επίπεδο μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Η προαναφερόμενη πολιτική της Κοινότητας εξετάζεται σε συνδυασμό με τα κυριότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που υπάρχουν στην εποχή μας και τα οποία είναι:

- Αλλαγή του κλίματος, ξηρασία, άνοδος της στάθμης των θαλασσών «φαινόμενο του θερμοκηπίου».
- Καταστροφή του στρώματος όζοντος στη στρατόσφαιρα με αποτέλεσμα αύξηση της ακτινοβολίας που προσβάλλει τη γη.

Η πολιτική που αναπτύσσει η Ε.Ε. για την αντιμετώπιση της μόλυνσης του περιβάλλοντος δεν είναι μονοδιάστατη δηλαδή μόνο ενδοκοινοτική, αλλά και διεθνής καθότι η Ε.Ε. έρχεται σε επαφή με αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου:

- να ελεγχθεί η δημογραφική έξαρση η οποία οδηγεί σε αρνητική στάση του ανθρώπου απέναντι στο περιβάλλον (μείωση δασικών εκτάσεων λόγω αύξησης των αναγκών για καλλιέργεια της γης, αύξηση βιομηχανικής παραγωγής για κάλυψη συνεχώς αυξανόμενων αναγκών κ.λπ.).
- λήψη ενδεικνυόμενων μέτρων για προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και διατήρηση της φυσικής ισορροπίας.
- διαμόρφωση της συνετού πλαισίου ανάπτυξης βάσει του οποίου θα περιορίζεται η λογική του ότι η φτώχεια καταστρέφει την φύση.

Η Ε.Ε. με την πολιτική της αποβλέπει σε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας λαμβάνοντας βέβαια υπόψη και της ιδιομορφίες που υπάρχουν στα διάφορα Κ-Μ της Ε.Ε. Αυτό βέβαια συνιστά και ένα σημείο αδυναμίας της Ε.Ε. καθώς τα Κ-Μ δεν αντιμετωπίζουν ενιαία τα προβλήματα του περιβάλλοντος κάτι το οποίο ασφαλώς και είναι φυσικό γιατί έχουν διαφορετικά συμφέροντα, ιδεολογίες και κουλτούρα.

Για να αντιμετωπισθεί όσο ήταν αυτό δυνατόν, τα Κ-Μ συμφώνησαν ότι όταν η Ε.Ε. παράγει πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος θα λαμβάνει υπόψη:

- τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα.
- τις συνθήκες του περιβάλλοντος της διάφορες περιοχές της κοινότητας.
- τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης.
- την ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας.

Βάσει των ανωτέρω θεσπίστηκαν αρχές που διέπουν την κοινωνική πολιτική της Ε.Ε.

όπως:

- αρχή της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης.
- αρχή της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος κατά προτεραιότητα στην πηγή.
- η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».
- η αρχή κατά την οποία οι ανάγκες της προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στον καθορισμό και την εφαρμογή των άλλων πολιτικών της Κοινότητας. Το Συμβούλιο αποφασίζει για την δράση εν γένει της Ε.Ε. βάσει του άρθρου 251 της Συνθ. ΕΚ (συναπόφαση), ενώ κατά παρέκκλιση της διαδικασίας αποφασίζει ομόφωνα όταν θεσπίζει:
- διατάξεις κυρίως φορολογικού χαρακτήρα.
- μέτρα που αφορούν χωροταξία, της γης κ.λπ.
- μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή του κράτους μέλους μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Τα Κ-Μ πάντως μπορούν να διατηρούν την εθνική τους νομοθεσία, εφόσον θεσπίζουν αυστηρότερες προδιαγραφές κοινοποιώντας τα σχετικά μέτρα στην Επιτροπή. Σημαντικό ρόλο στην πολιτική της Ε.Ε. διαδραματίζει η αρχή της επικουρικότητας (άρθρο 5) της Συνθ. Ε.Ε..

6.4. Η Ε.Ε. και η βιοποικιλότητα.

Για την εφαρμογή των διεθνών συνθηκών αλλά και στα πλαίσια της δράσης για την προστασία της βιοποικιλότητας η Ε.Ε. μέσω των οργάνων της εξέδωσε αρκετές οδηγίες και κανονισμούς. Πιο συγκεκριμένα:

- Την 79/409/ΕΟΚ οδηγία του Συμβουλίου για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας.
- Την αριθ. 92/43/ΕΟΚ οδηγία του Συμβουλίου για τη διατήρηση των φυσικών βιοκατοικιών και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.
- Δίκτυο Φύση 2000 το οποίο είχε ως σκοπό να διασφαλίσει καθεστώς καλής διατήρησης ορισμένων ειδών η βιοκατοικιών μέσα από μηχανισμούς που παραμένουν υπό την ευθύνη των Κ-Μ. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη καλούνται να υλοποιήσουν εθνικές πολιτικές με την έκδοση νομικών - διοικητικών μέτρων.
- Κοινή Αγροτική Πολιτική που αποσκοπούσε στην απλοποίηση των πολύπλοκων γεωργικών συστημάτων σε διάφορες περιοχές της Ε.Ε. Τα εργαλεία που επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν ήταν οι εγγυήσεις στις τιμές και προστατευτισμός στις εισαγωγές – εξαγωγές.

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική οριστικοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 1998. Σκοπός ήταν να προβλέψει, να εμποδίσει και να αντιμετωπίσει τις αιτίες της σημαντικής ελάττωσης ή της απώλειας της βιοποικιλότητας στην πηγή. Καθορίζει ένα πλαίσιο για τις δράσεις που είναι απαραίτητες ώστε να εκπληρωθούν οι νομικές υποχρεώσεις της Ε.Ε. στα πλαίσια της Σύμβασης για τη βιοποικιλότητα και απαιτεί την ανάπτυξη και εφαρμογή ειδικών πλάνων δράσης στα οποία επιβάλλεται να βασιστούν οι υπάρχουσες πολιτικές και οι προγραμματιζόμενες πρωτοβουλίες από τα Κ-Μ, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή και η συμπληρωματικότητα.

Τα θέματα της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής ήταν τέσσερα:

- Διατήρηση και αειφόρος χρήση της βιολογικής ποικιλότητας.
- Διανομή των ωφελειών που προκύπτουν από τη χρήση γενετικών πόρων.
- Έρευνα, ανάγνωση, καταγραφή και ανταλλαγή πληροφοριών.
- Εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση.

Στα αξιοσημείωτα είναι η αναβάθμιση της έρευνας σε ίδια επίπεδα με τα άλλα στοιχεία της στρατηγικής. Έτσι η βιοποικιλότητα καθίσταται συναφής με περιοχές πολιτικής όπως: γεωργία, αλιεία, διατήρηση φυσικών πόρων κ.λπ..

Επίλογος-Συμπεράσματα

Η απαρχή της Ένωσης - η Συνθήκη της Ρώμης συγκεκριμένα - δεν προέβλεπε μια αυτόνομη κοινή αλιευτική πολιτική, καθώς περιλάμβανε τα αλιευτικά προϊόντα μεταξύ των προϊόντων τα οποία θα έπρεπε να υπάγονται στη γενικότερη γεωργική πολιτική. Προοδευτικά όμως, τα ειδικά χαρακτηριστικά της αλιείας απαίτησαν μια ειδική πολιτική γι' αυτόν τον τομέα σχεδόν επιτακτικά. Έτσι, από το τέλος της δεκαετίας του '60, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ξεκίνησε μια εντατική ενασχόληση με την ανάγκη να προστατεύσει τους πόρους της στον Ατλαντικό και τη Βόρεια θάλασσα, οι οποίοι διέτρεχαν σοβαρό κίνδυνο από την υπερεκμετάλλευση. Αυτή η ανησυχία έγινε ακόμα πιο έντονη από τη στιγμή της δημιουργίας αποκλειστικών οικονομικών ζωνών 200 μιλίων που αποφασίστηκε στα πλαίσια αναφερθείσας στα πλαίσια του πονήματος Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας.

Για να προστατεύονται τα είδη που βρίσκονται σε κίνδυνο μέσα στα ευρωπαϊκά ύδατα, προς όφελος των αλιέων αλλά κυρίως των καταναλωτών, χρειαζόταν μια συνολική ευρωπαϊκή πολιτική διατήρησης των αλιευτικών πόρων και συνεπώς να θεσμοθετηθεί ένας καθορισμός των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων, μια συνολικά κατανομή των αλιευτικών ποσοστώσεων μεταξύ των κρατών μελών αλλά και σημαντικά τεχνικά μέτρα διαχείρισης και ελέγχου. Με μια εξωτερική πολιτική στον τομέα της αλιείας ήταν επίσης απαραίτητη η εξασφάλιση της πρόσβασης των αλιέων της ΕΚ/ΕΕ στα ύδατα χωρών που είχαν πλεονασματικούς πόρους με τον ταυτόχρονο περιορισμό της πρόσβασης στα ευρωπαϊκά ύδατα ξένων αλιέων, ιδίως των πάλαι ποτέ σοβιετικών και τώρα ρωσικών, πολωνικών και ιαπωνικών επιπλεόντων εργοστασίων.

Έξι επίπονα χρόνια διαπραγματεύσεων χρειάστηκαν προκειμένου να επιτευχθεί στις 25 Ιανουαρίου του 1983 ένας αν μη τι άλλο ιστορικός συμβιβασμός, στους οποίους μόνο η Ευρωπαϊκή τότε Κοινότητα, τώρα Ένωση ξέρει πώς να καταλήγει, αν και τη σήμερα ημέρα αυτή η *sui generis* κοινότητα παρουσιάζει κάποιους τριγμούς στο σημείο των συμβιβασμών. Την ημέρα εκείνη, η κοινή αλιευτική πολιτική συμπληρώθηκε με ένα ευρωπαϊκό σχέδιο διατήρησης των πόρων, το οποίο έκανε την πρώτη σημαντική να προστατεύσει τους βιολογικούς πόρους της θάλασσας, που κινδυνεύουν άμεσα από τα σύγχρονα αλιευτικά μέσα. Αυτό το καθεστώς προβλέπει μέτρα περιορισμού της συνολικής αλιευτικής προσπάθειας και αυστηρού καθορισμού των όρων άσκησης της, καθώς και των διατάξεων που διέπουν την πρόσβαση στα χωρικά ύδατα των χωρών μελών. Η πτυχή της «διατήρησης και συνολικής διαχείρισης των αλιευτικών πόρων» προστέθηκε κατ' αυτό τον τρόπο στην πτυχή της κοινής οργάνωσης των αγορών, η οποία διέπει σχεδόν όλα τα προϊόντα της

θάλασσας. Ορίζει κοινά πρότυπα όσον αφορά το εμπόριο αυτών των προϊόντων που συνίστανται σε μια κατανομή κατά φρεσκάδα και μέγεθος και αποβλέπουν στην εκδίωξη από την αγορά προϊόντων λιγότερο καλής ή και κακής ποιότητας. Έτσι, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επιτηρούν αν οι ευρωπαϊκές διατάξεις εφαρμόζονται ή όχι και να τιμωρούνται αυστηρά τυχόν παραβάσεις. Βλέπουμε έτσι το ενδιαφέρον αυτής της πολιτικής για την προστασία των καταναλωτών. Αλλά και τα συμφέροντα των παραγωγών δεν αγνοούνται από την κοινή αλιευτική πολιτική. Έχοντας θεσπιστεί ήδη από το 1970, η προαναφερθείσα πολιτική διαρθρώσεων καλύπτει ολοένα και περισσότερες κοινές δράσεις αναδιάρθρωσης, εκμοντερνισμού αλλά και εξέλιξης του τομέα της αλιείας μέσω της ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας, της ενθάρρυνσης της πειραματικής αλιείας αλλά και της σημαντικής προσαρμογής της παραγωγικής ικανότητας στις δυνατότητες διάθεσης της παραγωγής.

Κάτι τέτοιο δε συνεπάγεται φυσικά ότι η ευρωπαϊκή αλιεία θα συναντά μόνο ευχάριστους οιωνούς από εδώ και πέρα. Αντιθέτως, η ΚΑΛΠ αντιμετωπίζει συνεχώς αλλά και τη σήμερον ημέρα εξόχως σημαντικές προκλήσεις: πολλά από τ' αποθέματα είναι σε έλλειψη, ο ευρωπαϊκός στόλος πάσχει λόγω πλεονάζουσας δυναμικότητας, ο αλιευτικός τομέας είναι ευάλωτος από οικονομικής άποψης λόγω της ευαισθησίας του προϊόντος, ενώ η απασχόληση μειώνεται μέρα με τη μέρα. Η έλλειψη αλιευτικών πόρων, έχοντας προκληθεί κυρίως από την καταχρηστική θανάτωση των νεογνών, σε συνδυασμό με την υπερδυναμικότητα του στόλου, καθιστά τους Ευρωπαίους αλιείς ιδιαίτερα ευπαθείς από οικονομικής και συνάμα κοινωνικής άποψης.

Παρά τα διαρθρωτικά μέτρα της ΕΕ ο αλιευτικός τομέας εξακολουθεί ν' αντιμετωπίζει αξιόλογα διαρθρωτικά προβλήματα, αναφέροντας επί παραδείγματι τη χρόνια και εξαπλούμενη υπερδυναμικότητα των αλιευτικών στόλων, την υπερβολική κεφαλαιοποίηση και υπερχρέωση των επιχειρήσεων, τον περιορισμό ορισμένων αλιευτικών μεθόδων προκειμένου να υπάρξει μια προσπάθεια για τη συντήρηση των πόρων, τη συμμόρφωση προς τους ευρωπαϊκούς κανόνες υγιεινής, υγείας αλλά και ποιότητας των προϊόντων, καθώς και ασφάλειας στα πλαίσια εργασίας στα αλιευτικά σκάφη. Εξάλλου, πολλές παράκτιες περιοχές παρουσιάζουν αναμφισβήτητα έναν ευαίσθητο κοινωνικό-οικονομικό ιστό, ιδιαίτερα οι ζώνες που εξαρτώνται κατά κύριο λόγο από την αλιεία, για τις οποίες η αλιεία είναι συχνά η μοναδική οικονομική δραστηριότητα της περιοχής (μαζί με τις εξαρτώμενες από αυτήν δραστηριότητες). Αναφορικά με το καθεστώς ελέγχου σε επίπεδο κάθε κράτους-μέλους, υπάρχουν πολλές αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ των εκάστοτε κρατών-μελών και αναντίρρηση, η συνεργασία μεταξύ τους είναι ελλιπής. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση, στο επίπεδο της ΕΕ πρέπει να ενισχυθούν ποιοτικά τα συστήματα ελέγχου, επιθεώρησης και εποπτείας, καθώς και επιβολής αυστηρών κυρώσεων για να υπάρξει παραδειγματισμός προς τα άλλα κράτη-μέλη.

Δεδομένου του συνεχούς περιορισμού των επιτρεπομένων αλιευμάτων, οι αλιευτικές επιχειρήσεις οφείλουν να στοχεύσουν προς μια καλύτερη ποιοτική αξιοποίηση της παραγωγής τους, ανταποκρινόμενες στις απαιτήσεις πέρα από την κοινή αλιευτική πολιτική, αλλά και το σύνολο της ευρωπαϊκής πολιτικής προστασίας των καταναλωτών. Μολαταύτα, εξαιτίας της συνεχούς μείωσης των τιμών των κυριότερων ειδών ιχθύων, των αυξανόμενων αναγκών συντήρησης προκειμένου να διατηρηθούν τα ψάρια φρέσκα και, επομένως, των ιδιαίτερων προβλημάτων της ολικής διαχείρισης, οι επιχειρήσεις του τομέα αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα επάρκειας των χρηματοοικονομικών τους μέσων και συνεπώς της αποδοτικότητάς τους. Αυτή η κάποτε παροδική κατάσταση κρίσης τείνει να παγιωθεί λόγω της συνεχούς αύξησης των εισαγωγών, από τις οποίες ο εφοδιασμός της ευρωπαϊκής αγοράς φτάνει ήδη ένα αξιοσημείωτο και ταυτόχρονα ανησυχητικό ποσοστό άνω του 50%.

Η αντιμετώπιση της κρίσης πρέπει να επιδιωχθεί με την ενίσχυση της πολιτικής διαχείρισης των αλιευτικών πόρων και με τη δημιουργική και αναπτυξιακή αναδιάρθρωση του τομέα. Αυτό περιλαμβάνει:

- αναθεώρηση της πολιτικής διαχείρισης ώστε οι αποφάσεις να υλοποιούνται σε πολλά επίπεδα.
- αντιμετώπιση της παράνομης αλιείας.
- καινούρια κίνητρα ώστε να μειωθούν οι απορρίψεις και να προστατευθούν τα ευαίσθητα είδη.
- μια καινούρια στρατηγική για την ανάπτυξη του τομέα της υδατοκαλλιέργειας.
- εφαρμογή πολυετών σχεδίων ώστε να φθάσουν τα αποθέματα ορισμένων ειδών στη μέγιστη βιώσιμη απόδοση.
- βελτιωμένη ιχθυλασιμότητα των προϊόντων σε όλο το μήκος της εφοδιαστικής αλυσίδας.

Οι δράσεις της ΕΕ πρέπει να στοχεύουν στο να αποφεύγουν την καταστροφή των αλιευτικών πεδίων μέσω της επίτευξης μιας καλύτερης ισορροπίας ανάμεσα στους διαθέσιμους αλιευτικούς πόρους και τη διαθέσιμη δυναμικότητα. Ταυτόχρονα όμως, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των περιοχών που εξαρτώνται οικονομικά σχεδόν αποκλειστικά από την αλιεία και τις συναφείς της δραστηριότητες. Εν κατακλείδι, αξίζει ν' αναφερθεί πώς εκτός των υδάτων της, η ΕΕ οφείλει να προωθήσει μια συνετή και υπεύθυνη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων, κυρίως μέσω πλαισίων συμφωνιών συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες της Αφρικανικής ηπείρου και όχι μόνο.

Βιβλιογραφία

Ελληνόφωνη Βιβλιογραφία:

1. Δίπλα Χ., Ροζάκης Χ. (2004), Το δίκαιο της θάλασσας και η εφαρμογή του στην Ελλάδα, εκδόσεις Ι. Σίδηρης.
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001), Πράσινη Βίβλος: Το μέλλον της κοινής αλιευτικής πολιτικής, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, Τόμοι Ι και ΙΙ.
3. Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας-Βρυξέλλες, 6 Οκτώβρη 1997.
4. Κώττη Γ., Πετράκη Α. (1995), Σύγχρονα οικονομικά θέματα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
5. Νίκος Μούσης (2011), *Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική*, Δέκατη τρίτη ενημερωμένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
6. Παπαγιάννης Δ. (1999), Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, εκδόσεις Αντώνη Σάκκουλα, Αθήνα.
7. Παπαστάμκος Γ (2000), Ευρωπαϊκές εξωτερικές σχέσεις, εκδ. Α.Σάκκουλα, Αθήνα.
8. Ρούκουνας Ε. (1997), Διεθνές Δίκαιο τεύχος πρώτο, εκδόσεις Α. Σάκκουλα, Αθήνα.
9. Σκούρτος Μ, (1994), Αντιλήψεις της Φύσης στην Οικονομική Θεωρία. Στο: *ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ*, τεύχος 6, 1994, σελ. 7-44.
10. Τσουκάλης Λ. (1998), Η Νέα Ευρωπαϊκή Οικονομία, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
11. Φυτιάνου Κ (1996), η ρύπανση των θαλασσών, εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία:

1. Caddy, J. F., and K. L. Cochrane, 2001. A review of fisheries management past and present and some future perspectives for the third millennium: *Ocean & Coastal Management*, v. 44, no. 9-10, p. 653-682.
2. Churchill Robin and Owen Daniel, *The EC Common Fisheries Policy*, Oxford European Union Law Library, 2010.

3. Hardin, G., 1979. Tragedy of the Commons: Current Contents/Social & Behavioral Sciences, no. 20, p. 22.
4. Hilborn, R., 2007. Managing fisheries is managing people: what has been learned?: Fish and Fisheries, v. 8, no. 4, p. 285-296.
5. Jennings, S. Kaiser, M. J. Reynolds, J. D. 2001. Marine Fisheries Ecology. Oxford, Blackwell Publishing.
6. Ernesto Penas Lado, *The Common Fisheries Policy: The Quest for Sustainability*, Wiley-Blackwell, April 2016.
7. Smith, T.D. 1994. Scaling Fisheries: the Science of Measuring the Effects of Fishing, 1855-1955., Cambridge, Cambridge University Press.

Ιστοσελίδες:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0676&from=EL>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32003R1954>

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/index_el.htm

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.3.1.html

http://europa.eu/pol/fish/index_el.htm

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/market/producer_organisations/index_el.html

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/index_el.html

http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/eu_fisheries_key_facts/index_el.html

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/multi_annual_plans/index_el.htm

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/discards/index_el.htm

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/landing-obligation/index_el.htm

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/access-to-waters/index_el.htm

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/fishing_effort/index_el.htm

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/tacs/index_el.htm

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/index_el.htm

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/index_el.htm

Νομοθεσία:

- EE 1983 L 24/1.
- EE L 236, 27-10-1970.
- EE L 389/1 της 31-12-1992.
- EE L24, 27-1-1983.
- EE L388, 31-12-1992 και EE L350, 31-12-1994.
- EE L 341, 31-12-1993.
- EE L 180, 20.6.2014.
- EE L 171, 6-7-1994.
- EE L 175, 3-7-1997.
- EE L 39, 12-2-1998.
- EE L 261, 20-10-1993 και EE L 356, 31-12-1997.
- EE L 19, 22-1-1994.
- EE L 288, 11-10-1986 και EE L 339, 29-12-1994.
- EE L 167, 2-7-1999.
- EE L 301, 14-12-1995 και EE L 304, 7-11-1997.
- EE L 331, 3-12-1991.
- EE L 113, 30-4-1997.
- EE C105, 7-5-1981.

- COM /2001/0135 τελικό, σελ. 19.
- COM (2002) /16-12-2002 739 τελικό.
- COM /2001/0135 τελικό οπ.π.: σελ.3.
- COM (2001) 764 τελικό και COM (2002) 108 τελικό.
- COM /2001/0135 τελικό, σελ. 28-29.
- COM (96), 30-12-1989.
- Απόφαση 1999/478, EE L 187, 20-7-1999.
- Καν. 2847/93 και 973/2001.
- Καν. 768/2005 της 26-4-2005 για την ίδρυση Κοινοτικής Υπηρεσίας Ελέγχου και την τροποποίηση του καν. 2847/93 για τη θέσπιση συστήματος ελέγχου που εφαρμόζεται στην κοινή αλιευτική πολιτική.
- Καν. 3690/93, 1627/94, 3317/94 (EE L 341, 31-12-1993, EE L 171, 6-7-1994, EE L 350, 31-12-1994).